

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Romanssipetos

Moniulotteinen talousrikos

Oikeustiede
Rikosoikeus
Pro gradu -tutkielma
Ulla Hautamäki
17.8.2025
Lapin yliopisto

Lapin yliopisto

Tiedekunta: oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Romanssipetos. Moniolotteinen talousrikos.

Tekijä: Ulla Hautamäki

Koulutusohjelma/oppiaine: Rikosoikeus/Talousrikosoikeus

Ohjaaja: Professori Kai Kotiranta

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä, liitteiden lukumäärä: 124 sivua, kuusi liitettä

Vuosi: 2025

Tiivistelmä: Romanssipetos on eräs petosrikoksen alalajeista ja on talousrikoksena kompleksinen tekojen sarja. Se ei vaikuta vahingoittavasti ainoastaan uhrin talouteen, vaan myös uhrin psyykeen. Romanssipetos on aina rikos myös luottamusta vastaan.

Romanssipetoksessa tekijä tekeytyy täysin toiseksi henkilöksi ja erehdyttää uhrinsa uskomaan, että kyseessä on aito ja luottamuksellinen parisuhde. Tekijä saa näin uhrin toimimaan tavoittelemallaan tavalla. Uhri erehdyttynä ja tämän erehtymisen perusteella suorittaa itselleen vahingollisen oikeustoimen, tai sarjan oikeustoimia, halutessaan vilpittömästi auttaa kumppaniaan taloudellisesti. Erehdyttämistä ja uhuriin kohdistuvaa psyykkistä vaikuttamista voi tapahtua pitkäänkin ennen kuin totuus asioiden oikeasta olemuksesta selviää uhrille itselleen. Vain murto-osa rikoksista päättyy poliisin tutkittavaksi ja usein tutkinta päättyy lyhyeen tekijän osoittautuessa tuntemattomaksi ja paikallistuessa ulkomaille.

Tämän tutkielman tavoitteena on tarjota informaatiota tietoverkkoavusteisesti toteutetuista romanssipetoksista Suomessa. Tutkielma keskittyy kuvaamaan erityisesti uhrin erehdyttämistä, tämän erehtymistä sekä määrittelemään psyykkisen vaikuttaminen, groomingin, käsitteenä sekä osana romanssipetosta. Lisäksi tämä tutkielma ottaa kantaa siihen, voiko grooming erehdyttämisen keinona täyttää jopa pahoinpitelyn tunnusmerkistön mukaisuuden sekä miten uhrin tekemä oikeustoimi näyttäytyy suhteessa oikeustoimilain mukaiseen pätemättömyysnormistoon.

Tutkimuksen metodina on lainopillinen tutkimus, jota on täydennetty viiden romanssipetoksen uhrin teemahaastattelun materiaalilla. Tämän havaintoaineiston avulla tässä tutkimuksessa on pyritty päättämään sekä todentamaan romanssipetoksen olemassaolo rikoksena *de facto*. Haastattelujen aineistolla on tavoiteltu myös esitettyjen teorioiden ilmentymien vahvistamista reaali maailmassa. Tutkimuksella vastataan tutkimuskysymykseen, miten groomingin vaikutukset esiintyvät romanssipetoksissa ja miten grooming vaikuttaa uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyYTEEN.

Avainsanat: romanssipetos, erehdyttämisen, grooming, pahoinpitely, pätemättömyys

Sisällys	
Lähteet	V
Lyhenteet	XI
1. Johdanto	1
1.1 Tutkimuksen taustaa	1
1.2 Tutkimuksen rajaus ja tutkimuskysymykset	2
1.3 Tutkimuksen metodit	4
1.4 Aikaisempi tutkimus	9
1.5 Tutkielman rakenne	13
2. Petos rikoksena	15
3. Romanssipetos rikoksena	18
3.1 Romanssipetos ennen ja nyt	21
3.2 Tietoverkkoavusteisuus romanssipetoksissa	22
3.3 Grooming osana romanssipetosta	24
3.4 Grooming erehdyttämisen keinona	26
3.4.1 Luottamusperiaatteesta ja erehtymisestä	28
3.4.2 Uhrin huolellisuudesta ja selonottovelvollisuudesta	31
3.4.3 Laiminlyönnistä	36
4. Pahoinpitely osana romanssipetosta	40
4.1 Pahoinpitelystä rikoksena	40
4.2 Grooming pahoinpitelyn muotona	44
5. Uhrin tekemän oikeustoimen arviointia	49
5.1 Oikeustoimilain mukaiset pätemättömyysperusteet	49
5.2 Groomingin vaikutus uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyteen	55
5.3 Suostumuksen merkitys romanssipetoskontekstissa	56
6. Johtopäätökset	59
Liitteet	71

Liite 1. Haastattelu 1	72
Liite 2. Haastattelu 2	81
Liite 3. Haastattelu 3	86
Liite 4. Haastattelu 4	93
Liite 5. Haastattelu 5	103
Liite 6. Haastattelujen teemarunko	112

Lähteet

Kirjallisuus

- Aarnio, Aulis: Erehdyksen ja vastuun kohtalonyhteys. *Lakimies* 2/2002. Sivut 219–223.
- Aarnio, Aulis: Lain ja kohtuuden tähden. Juva 1986.
- Aarnio, Aulis: Laintulkinnan teoria. Juva 1989.
- Frände, Dan – Matikkala, Jussi – Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Viljanen, Pekka: Keskeiset rikokset. Helsinki 2018.
- Hirvonen Ari: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan. Helsinki 2011.
- Hoppu, Esko – Hoppu, Kari: Kauppa- ja varallisuus oikeuden pääpiirteet. Helsinki 2016.
- Jareborg, Nils: *Essays in criminal law*. Uppsala 1988.
- Järvinen, Pentti – Järvinen, Aulikki: Tutkimustyön metodeista. Tampere 2000.
- Kaisto, Janne: Oikeustoimiopin perusteet. Helsinki 2015.
- Kaisto, Janne - Lohi, Tapani: Johdatus varallisuus oikeuteen. Helsinki 2013.
- Kaisto, Janne – Tepora, Jarno: Esineoikeus eurooppalaistuvassa Suomessa. Esioikeuden oppikirja oikeustoimiopillisin ja prosessioikeudellisin lisäyksin. Hämeenlinna 2012.
- Koponen, Pekka: Talousrikokset rikos- ja rikosprosessioikeuden yhtymäkohdassa : erityisesti tahallisuuden ja syytesidonnaisuuden kannalta tarkasteltuna. Suomalainen lakimiesyhdistys 2004.
- Kiikeri, Mika – Ylikoski, Petri: Tiede tutkimuskohteena. Filosofinen johdatus tieteen tutkimukseen. Helsinki 2004.
- Kivivuori, Janne – Aaltonen, Mikko – Näsi, Matti – Suonpää, Karoliina – Danielsson, Petri; Kriminologia. Rikollisuus ja kontrolli muuttuvassa yhteiskunnassa. Tallinna 2018.
- Korkka-Knuts, Heli - Frände, Dan - Helenius, Dan: Yleinen rikosoikeus. Helsinki 2020.
- Lahti, Raimo: Talousrikosoikeuden yleisistä opeista, teoksessa Lahti, Raimo – Koponen, Pekka (toim.), *Talousrikokset*. Suomalaisen Lakimiesyhdistyksen julkaisuja, E-sarja N:o 16. Vaajakoski 2007. Sivut 3–29.

Lappi-Seppälä, Tapio – Hakamies, Kaarlo – Helenius, Dan – Melander, Sakari – Nuotio, Kimmo – Ojala, Timo – Rautio, Ilkka: Rikosoikeus. Helsinki 2021.

Mäkelä, Klaus: Kvalitatiivisen analyysin arviointiperusteet, teoksessa Mäkelä, Klaus (Toim.): Kvalitatiivisen aineiston analyysi ja tulkinta. Saarijärvi 1998.

Nuotio, Kimmo: Teko, vaara, seuraus. Rikosvastuun filosofistisista, kriminaalipoliittisista ja lainopillisista perusteista. Helsinki 1998.

Nuutila, Ari-Matti: Rikosoikeudellinen huolimattomuus. Helsinki 1996.

Rautiainen, Pauli – Kostiainen, Aura – Kurki, Visa – Soininen, Niko – Määttä, Tapio: Oikeus ja sen tutkiminen. Tampere 2023.

Riekkinen, Juhana: Verkkopetoksista ja todistelusta. Lakimies 1/2018. Sivut 75–102.

Siltala, Raimo: Oikeustieteen tieteenteoria. Suomen lakimiesyhdistys. A-sarja N:o 234. Vammala 2003.

Tapani, Jussi: Petos liikesuhteessa. Suomen lakimiesyhdistys. Turku 2004.

Tapani, Jussi – Tolvanen, Matti – Hyttinen, Tatu: Rikosoikeuden yleinen osa, vastuuoppi. Helsinki 2019.

Ulkomaiset artikkelit

Berson, Ilene R.: Grooming Cybervictims. *Journal of School Violence*. 2/2003. Sivut 5–18.
Saatavissa: https://doi.org/10.1300/J202v02n01_02 (käyty: 28.6.2025).

Buchanan, Tom – Whitty, Monica T.: The online dating romance scam: causes and consequences of victimhood. *Psychology, Crime & Law*, Vol. 20. 3/2014. Sivut 261–283.
Saatavissa: <https://doi.org/10.1080/1068316X.2013.772180> (käyty: 28.6.2025).

Carter, Elisabeth: Distort, extort, deceive and exploit: Exploring the inner workings of a romance fraud. *British Journal of Criminology*. Vol. 61. 2/2021. Sivut 283–302. Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/bjc/azaa072> (käyty 15.6.2025).

Cross, Cassandra: No laughing matter: Blaming the victim of online fraud. *International Review of Victimology*. Vol. 21. 2/2015. Sivut 187–204. Saatavissa: <https://journals-sagepub-com.ezproxy.ulapland.fi/doi/full/10.1177/0269758015571471> (käyty 18.7.2025).

- Cross, Cassandra - Dragiewicz, Molly - Richards, Kelly: Understanding romance fraud: Insights from domestic violence research. *British Journal of Criminology*. Vol. 58. 6/2018. Sivut 1303-1322. Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/bjc/azy005> (käyty: 28.5.2025).
- Drouin, Michelle – Miller, Daniel – Wehle, Shaun M.J. – Hernandez, Elisa: Why do people lie online? “Because everyone lies on the internet”. *Computers in Human Behaviour*. Vol. 64. 11/2016. Sivut 134–142. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.chb.2016.06.052> (käyty: 28.06.2025).
- Elliott, Ian A.: A Self-Regulation Model of Sexual Grooming. *Trauma, Violence & Abuse*. Vol. 18. 1/2017. Sivut 83-97. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/1524838015591573> (käyty: 29.3.2025).
- Gillespie, Alisdair A.: The Electronic Spanish Prisoner: Romance Frauds on the Internet. *The Journal of Criminal Law*. Vol. 81. 3/2017. Sivut 217–231. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0022018317702803> (käyty: 17.7.2025).
- Kassem, Rasha – Carter, Elisabeth: Mapping romance fraud research – a systematic review. *Journal of Financial Crime*. Vol. 31. 4/2024. Sivut 974-992. Saatavissa: <https://www.emerald.com/insight/1359-0790.htm> (käyty: 30.3.2025).
- Lanning, Kenneth: The Evolution of Grooming: Concept and Term. *Journal of Interpersonal Violence*. Vol. 33. 1/2018. Sivut 5–16. Saatavissa: <https://doi.org/10.1177/0886260517742046> (käyty 21.6.2025).
- Lazarus, Suleman - Whittaker, Jack M. - McGuire, Michael R. – Platt, Lucinda: What do we know about online romance fraud studies? A systematic review of the empirical literature (2000 to 2021). *Journal of Economic Criminology*. Vol. 2. 100013/2023. Saatavissa: <https://doi.org/10.1016/j.jeconc.2023.100013> (käyty: 30.3.2025).
- Whitty, Monica T.: The scammers persuasive techniques model. Development of a Stage Model to Explain the Online Dating Romance Scam. *The British Journal of Criminology*. 53/2013. Sivut 665–684. Saatavissa: <https://doi.org/10.1093/bjc/azt009> (käyty: 28.05.2025).

Virallislähteet

Kansainväliset sopimukset

Euroopan neuvosto 2001. Tietoverkkorikollisuutta koskeva yleissopimus. Budapest Convention, ETS No. 185.

Hallituksen esitykset

Hallituksen esitys HE 66/1927 vp eduskunnalle laiksi varallisuus oikeudellisista oikeustoimista.

Hallituksen esitys HE 66/1988 vp eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen ensimmäisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

Hallituksen esitys HE 180/1992 vp eduskunnalle rikoslain täydentämisestä huumausainerikoksia koskevilla säännöksillä.

Hallituksen esitys HE 94/1993 vp eduskunnalle rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisen vaiheen käsittäväksi rikoslain ja eräiden muiden lakien muutoksiksi.

Hallituksen esitys HE 47/1999 vp eduskunnalle laeiksi kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetun lain ja arvo paperimarkkinalain muuttamisesta ja eräiksi niihin liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 137/2004 vp eduskunnalle laeiksi arvopaperimarkkinalain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Valiokuntien mietinnöt ja lausunnot

Perustuslakivaliokunnan lausunto PeVL 53/2022 vp, valtioneuvoston kirjelmä Euroopan komission ehdotuksesta Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi lapsiin kohdistuvan seksuaaliväkivallan ehkäisyä ja torjuntaa koskevista säännöistä (COM(2022) 209 final).

Internet -lähteet

Europol 2025. Policing in an online world - relevance in the 21st century. Saatavissa:

<https://www.europol.europa.eu/publications-events/publications/policing-in-online-world-relevance-in-21st-century> (käyty: 19.7.2025).

Huijaamaton 2025. Saatavissa: <https://www.huijaamaton.fi/> (käyty 17.8.2025).

IOCTA 2020. Internet Organised Crime Threat assessment. Saatavissa:

https://www.europol.europa.eu/cms/sites/default/files/documents/internet_organised_crime_threat_assessment_iocta_2020.pdf (käyty: 19.7.2025).

Nettideittiturva 2025. Saatavissa: <https://nettideitturva.fi/tietoa/tietoa-romanssihuijauksista/> ja <https://nettideitturva.fi/tietoa/toimintaohjeita/> (käyty: 19.7.2025).

Poliisi 2025. Saatavissa: <https://poliisi.fi/petosrikokset> ja <https://poliisi.fi/toimintaymparisto-ja-tilastot> (käyty: 21.04.2025).

Poliisi 2025a. Tietoverkkopetosrikollisuus vuonna 2024 poliisin silmin. Saatavissa:

<https://poliisi.fi/-/tietoverkkopetosrikollisuus-vuonna-2024-poliisin-silmin> (käyty 21.4.2025).

Julkari 2025. Väkivaltakäsitteiden sanasto. Työpaperi 1/2020. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos 2020. Saatavissa: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-211-6> (käyty 27.5.2025).

Oikeustapaukset

KKO 1939-II 493.

KKO 1965-II-43.

Pirkanmaan käräjäoikeus tuomio 31.3.2025 asianumero R 758/2024/6152.

Pohjois-Savon käräjäoikeus tuomio 14.10.2022 asianumero R 22/78.

Göteborgs tingsrätt dom 2024-06-04 Målnummer B 21041-23.

Muut ratkaisut

FINE-042462.

Lyhenteet

HE	Hallituksen esitys
KKO	Korkein oikeus
OikTL	Laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista
PeVL	Perustuslakivaliokunta
QSQN	<i>Conditio sine qua non</i> -teoria
RL	Rikoslaki
SLR	<i>Systematic literature review</i> -tiedonkeräysmalli
VahKorvL	Vahingonkorvauslaki

1. Johdanto

1.1 Tutkimuksen taustaa

Petos on aina rikos luottamusta kohtaan. Poliisin tietoon tulleiden petosten määrä on ollut viime vuosina vain kasvava. Vuonna 2019 poliisi raportoi kansallisesti yhteensä 13 218 petosta ja vuonna 2024 poliisin tilastoimien petosten määrä oli jo 65 909 kappaletta. Näistä poliisille vuonna 2024 tehdyistä petosrikosilmoituksista noin 32 449, eli lähes puolet, luokiteltiin tietoverkkoavusteisiksi petosrikoksiksi. Tietoverkkoavusteisten petosten yhteenlaskettu rikoshyöty oli vuonna 2024 noin 84,2 miljoonaa euroa. Rakkaus- eli romanssipetokset olivat poliisin listalla kolmantena, yleisimpiä petoslajeja listattaessa.¹

Romanssipetokset ovat talousrikoksia, sillä tekijän motiivina on aina vahva oikeudettoman ja taloudellisen hyötymisen tavoite. Rikoksena romanssipetos on klassinen erehdyttämispetos ja toteutuu täysin tunnusmerkistön mukaisena sisältäen erehdyttämisen, erehtymisen, erehdyksen vallassa suoritetun oikeustoimen ja sen seurauksena aiheutuneen taloudellisen vahingon.²

Rikoslakiin (39/1889, myöh. RL) kirjatun petossääntelyn yhtenä tarkoituksena on vahvistaa luottamusta siihen, ettei oikeuselämässä toinen osapuoli pyri käyttämään toista osapuolta hyödykseen siten, että saavuttaa sillä taloudellista etua. Sääntelyn tavoitteena on myös turvata tavaroiden ja palvelusten vaihdantaa sekä suojata varallisuutta. Siviilioikeudellisissa suhteissa kiskonnalta suojaa antaa laki varallisuus oikeudellisista oikeustoimista (228/1989, myöh. OikTL), jonka perusteella kiskonnallisissa olosuhteissa tehty sopimus on pätemätön.³

Romanssipetos rakentuu luottamukselle, jonka tekijä erehdyttämällä luo uhrilleen. Uhri tämän erehdyksen vallassa suorittaa oikeustoimen tekijän hyödyksi ja omaksi vahingokseen. Erehdyttääkseen uhrinsa tekijä käyttää vahvaa psyykkistä vaikuttamista saadakseen uhrin toimimaan haluamallaan tavalla. Psyykkinen vaikuttaminen erehdyttämisen keinona on huomattavasti valheellisen, puutteellisen tai virheellisen informaation antamista vahvempi vaikuttamisen muoto. Romanssipetoksissa esiintyy vastaavaa voimakasta psyykkistä vaikuttamista kuin mitä lasten seksuaalisen hyväksikäytön yhteydessä tunnemme termillä grooming, tapahtuvan. On huomioitavaa, että grooming eroaa muusta, yleisemmästä,

¹ Poliisi 2025 ja Poliisi 2025a.

² HE 66/88 vp s. 128.

³ HE 66/88 vp s. 127–128 ja Tapani 2004, s. 98.

psykkisestä vaikuttamisesta siten, että se kohdistuu suoraan petoksen kohteeksi valittuun henkilöön. Toisin sanoen grooming tekemisenä käynnistyy vasta sen jälkeen, kun tekijä on ensin valinnut kohteensa sekä lähestynyt häntä siten, että henkilökohtainen kontakti potentiaaliseen uhriin on saavutettu. Tekijä ensin valitsee uhrinsa ja vasta tämän jälkeen käynnistää vaikuttamisen, tavoitteenaan päästä käsiksi uhrin oletettuun varallisuuteen.⁴

Romanssipetos, kuten talousrikokset yleensä, on yhtä lailla moniulotteinen tekojen kokonaisuus. Sen erottaa kuitenkin muista petosrikoksista sen henkilökohtainen ulottuvuus sekä sen psyykinen vahingoittavuus, kohdistuen erityisesti uhrin luottamukseen ja kaipaukseen merkityksellisestä ihmissuhteesta. Tekijä manipuloi ja hyväksikäyttää uhrin tunteita groomingin keinoin ja saavutettuaan tavoitteensa, jättää uhrinsa yksin selviytymään rikoksen tälle aiheuttamista sekä taloudellisista tappioista, että henkisistä traumaista; vailla rahoja, vailla rakkautta.

Talousrikosten nykyinen oikeudellinen tutkimuksemme on pääasiallisesti keskittynyt tutkimaan oikeushenkilöihin kohdistuvaa petosrikollisuutta. On kuitenkin huomioitava, että internet on osaltaan mahdollistanut niin kutsutun joukkopostituksen mallin toteuttamisen myös kohdistuen yksityisten henkilöiden sähköpostiosoitteisiin, yksityisten henkilöiden toimesta. Digitaalisen toimintaympäristön kehitys on näin ollen mahdollistanut massamarkkinoinnin periaatteen mukaisen toimintamallin hyödyntämisen rikollisessa toiminnassa globaalisti ilman maiden välisiä rajoja. Romanssipetos onkin vain eräs tämän rikollisen toimintamallin ilmentymä. Yritysten ja organisaatioiden kehittäessä toimintaansa siten, etteivät rikolliset enää pääse näitä tahoja huijaamaan, on ansaintalogiikan säilyttämiseksi rikollistenkin turvauduttava muihin kohteisiin. Yksityisten henkilöiden varallisuus länsimaissa on vain kasvanut viime vuosisadan jälkeen ja yksityiset henkilöt ovatkin osoittautuneet internetin välityksellä heitä lähestyville rikollisille sangen tuottaviksi kohteiksi. Vaikka yksittäinen petoksen avulla saatu rahasumma jäisikin pieneksi, on ilmeistä, että tämä samainen summa on mahdollista olla yhtäaikaisesti anastettu vaikkapa miljoonalta eri uhrilta ympäri maailmaa, verkkoavusteisesti sekä reaaliaikaisesti.

1.2 Tutkimuksen rajaus ja tutkimuskysymykset

Tämän tutkimuksen tavoitteena on tarkastella sitä, minkälainen rikos romanssipetos on ja miten grooming erehdyttämisen keinona ilmenee romanssipetoksissa, sekä arvioida groomingin

⁴ Elliott 2017, s. 84.

vaikutusta uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyteen. Lisäksi tarkastelun kohteena on miten, ja minkälaisissa tapauksissa groomingin uhrille aiheuttama henkinen kärsimys tulisi huomioida petosteosta erillisenä, uhrin terveyden osalta tämän oikeussuojaa loukkaavana rikostekona, kuten pahoinpitelynä. Tavoitteena on vastata tutkimuskysymykseen, miten groomingin vaikutukset esiintyvät romanssipetoksissa ja miten grooming vaikuttaa uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyteen?

Grooming voidaan esittää eräänä erehdyttämisen keinona. Tästä syystä tässä tutkimuksessa on tarkasteltu myös varsinaista erehdyttämistä juridisesta näkökulmasta. Edelleen, jotta groomingin vaikutusta voidaan arvioida erehdyttämisen keinona, tulee myös erehtymistä analysoida juridisesta tarkastelukulmasta käsin. Erehtymiseen kytkeytyy oleellisesti myös uhrin huolellisuus ja näin ollen on tutkimuksessa tarkasteltu myös uhrin omaa roolia petosteon kokonaisuudessa selonottovelvollisuuden ja laiminlyönnin näkökulmista.

Tässä tutkimuksessa lähtökohtana on ollut tietoverkkoavusteinen romanssipetos. Tietoverkkoavusteisilla rikoksilla tarkoitetaan tekoja, joissa niin kutsuttuja perinteisiä rikoksia tehdään tietotekniikan avulla⁵. Kyseisessä romanssipetostyypissä tekijä ja uhri eivät lainkaan fyysisesti tapaa toisiaan, vaan tekijän sekä uhrin välinen suhde, sekä siihen liittyvä vuorovaikutus on syntynyt ja tapahtuu täysin digitaalisesti. Tekijän kanssakäyminen uhrinsa kanssa tapahtuu vain internetin tai puhelimen välityksellä, kuten siis itse petosrikoskin.

Tämän tutkielman tavoitteena on edellä mainitun tutkimuskysymykseen vastaamisen lisäksi myös systematisoida romanssipetos rikoksena sekä määritellä groomingin käsite romanssipetoksissa, mutta myös lisätä yleisesti psyykkisen vaikuttamisen seurausten ymmärtämystä osana romanssipetoksen teon kokonaisuutta. Tutkielmassa käytetään tarkoitushakuisesti petos -nimikettä, koska kyseessä on rikosoikeudellinen tutkimus. Romanssihuijaus nimikkeen käyttäminen voisi harhaanjohtaa siitäkin syystä, ettei huijaaminen varsinaisesti tällä nimikkeellä ole rikoslaissamme rangaistavaksi määritelty teko. Lisäksi huijaus-termin käyttäminen voi osaltaan vaikuttaa myös yleiseen asiaan suhtautumiseen sekä yleisen narratiivin muodostamisen asian osalta. Petos, kun se täyttää tunnusmerkistön mukaisuuden, on tekona aina rikos ja näin ollen on romanssipetoskin.

⁵ Kivivuori ym. 2018, s. 410.

1.3 Tutkimuksen metodit

Jotta tutkimus täyttää tieteellisen tutkimuksen edellytykset, tulee sen Aarnion mukaan olla systemaattista eli luonteeltaan järjestelmällistä. Tällä Aarnio erityisesti tarkoittaa tietojen keräämisen systemaattisuutta ja järjestelmällisyyttä, sekä tiedon harkittua hankintaa. Edellä mainitun lisäksi tietojen käsittelyyn tulee olla jokin menetelmä ja metodi. Tämän tutkimuksen päämetodinä lainopillinen tutkimus ja näin ollen lähdeaineistona on käytetty voimassa olevaa lainsäädäntöä, lainsäädännön esitöitä, oikeustapauksia sekä oikeuskirjallisuutta. Toisena tässä tutkimuksessa käytettynä tiedonhaun metodina olivat teemahaastattelut⁶. Näiden haastattelujen pohjalta on osana tätä tutkielmaa esitetty havaintoja siitä, miten romanssipetos rikoksena näyttäytyy rikoksen uhreille ja minkälaisia vaikutuksia sillä on teon uhrien arkeen. Tutkielmassa esitettyjen teorioiden avulla pyritään selittämään näitä havaintoja, mutta toisaalta havaintoaineiston avulla tässä tutkielmassa pyritään myös päättelemään sekä todentamaan erilaisten ilmiöiden olemassaolo. Tällöin tutkielmassa esitetyllä teoria-aineistolla tavoitellaan myös romanssipetoksen selittämistä ilmiönä. Huomioitavaa on, ettei tutkimusmetodinä kyseessä ole kuitenkaan kriminologiassa yleisesti käytetty uhritutkimus niin sen suppeassa kuin laajassakaan merkityksessä, eikä tutkimuksella ole pyritty selvittämään tarkemmin vaikkapa tekijän motiiveja teolle. Haastattelujen aineistolla on ainoastaan ollut tavoitteena vahvistaa esitettyjen teorioiden ilmentymää reaali maailmassa.⁷

Kotimainen oikeuskirjallisuus ei vielä tunnista romanssipetosta erityisenä petosrikostyyppinä, joten tämän osalta tutkimuksen lähdeaineisto pohjautuu petosrikollisuutta käsittelevään oikeuskirjallisuuteen. Tutkielmassa käytetty kansainvälinen artikkeliaineisto on kohtuullinen, sillä romanssipetoksista on jo sangen kattava määrä kansainvälistä tutkimustietoa esimerkiksi oikeustieteen, kriminologian, psykologian sekä sosiaalioikeuden osalta. Lainopillisen taustamateriaalin ja tutkimusmenetelmän käytön lisäksi, tämä tutkimus sisältää osana kokonaisuutta oikeussosiologisen, tai voitaisiin jopa kuvailla, empiirisen oikeustutkimuksellisen aspektin, viiden romanssipetoksen uhrin teemahaastattelun muodossa toteutetun tiedonkeruun muodossa.⁸

Lainopillisen tutkimuksen tehtävänä on systematisoida sekä tulkita voimassa olevaa oikeuttamme sekä sen säädöksiä ja näin ollen se antaa sisäisen näkökulman tutkittavasta aiheesta. Toimimme lainopillisen tutkimuksen puitteissa pitämisen maailmassa eli miten

⁶ Liitteet 1-5.

⁷ Kiiikeri – Ylikoski 2004, s. 37 ja uhritutkimuksesta enemmän esimerkiksi Kivivuori ym. 2018, s. 82-84.

⁸ Aarnio 1986, s. 102 ja Rautiainen ym. 2023, s. 241 ja 338.

asioiden tulisi olla sen mukaisesti miten niistä on säädetty. On kuitenkin huomioitavaa, että oikeudellisessakaan elämässä eivät asiat suinkaan ole tai mene kuten niiden pitäisi olla tai mennä. Oikeustutkimukseen liittyen ei ole olemassa vain yhtä oikeaa tutkimusmenetelmää, ja näin ollen tutkimus on aina tutkijansa näköinen, sisältäen tutkijan valintoja tutkimusongelmien sekä -asetelmien suhteen. Tutkijan on valittava ja sovitettava käytettävä metodinsa vastaamaan sekä tutkimuskysymykseen, että mahdollisesti myös löytämään jotakin uutta tai omaperäistä tutkimastaan aiheesta. Jotta tämä tutkimus ei nojaisi vain ulkomaiseen tutkimusaineistoon, on tutkimukseen liitetty romanssipetoksen uhrien omaa kertomusta kokemastaan rikoksesta.⁹

Oikeussosiologian voidaan esittää kuvaavan ulkoista näkökulmaa siihen, miten asiat pitäisi olla tai mennä. Tätä voidaan myös kutsua olemisen maailmaksi, vastakohtana juridiselle pitämisen maailmalle, joka, kuten jo aiemmin todettu, ilmentää sitä, miten asioiden tulisi tai pitäisi olla. Oikeussosiologia hyödyntää sekä soveltaa yhteiskuntatieteiden tutkimus- ja analyysimenetelmiä kuten vaikkapa tilastollista analyysia, osallistuvaa havainnointia tai haastatteluja. Aarnio esittää oikeussosiologisen tutkimuksen metodiksi kokemusperäistä metodia, kun taas lainopillisen eli oikeusdogmaattisen tutkimuksen metodina toimii tulkinallinen metodi sekä systematisointi. Tässä tutkimuksessa on tavoiteltu perinteistä lainopillista monialaisempaa tutkimuksellista otetta, jonka perusteella on pyritty objektiivisesti selvittämään sekä kuvaamaan psyykkistä vaikuttamista eli groomingia romanssipetoksissa. Tämä valinta on tehty erityisesti johtuen siitä, ettei aiheesta ole vielä juurikaan olemassa kotimaista tutkimusta. Oikeussosiologia Aarnion mukaan tutkii normeja ihmisen käyttäytymistä ohjaavina tekijöinä sekä kuvaa ja selittää yhteiskunnan, normin asettamisen, oikeudellisen käytännön ja normien välisiä vuorovaikutussuhteita. Siltala taas kuvaa oikeussosiologian tutkivan oikeutta yhteiskunnallisena ilmiönä. Tässä tutkimuksessa on pyritty selittämään osaltaan petosrikoksen monimuotoisuutta, psyykkisen vaikuttamisen, groomingin, vaikutusta eli sitä, miten grooming ilmenee romanssipetoksissa, sekä mikä on sen vaikutus uhrin suorittaman oikeustoimen pätevytyteen.¹⁰

Tässä tutkimuksessa toteutettu varovainen, mutta monitieteellinen näkökulma ja tutkimusote, huomioiden myös romanssipetoksen uhrien oman kertoman, rikkoo perinteisen lainopillisen tutkimuksen kaavaa. Voidaankin esittää, että kysymyksessä on eräänlainen vaihtoehtoinen rikosoikeudellinen ja lainopillinen tutkimus. Rikosoikeudessa kohtaavat Aarnion mukaan lainoppi, kriminologia ja psykologia, joten monialaisuus on pikemminkin jo sisäänrakennettuna rikosoikeudessa paremminkin kuin poikkeuksena. Romanssipetos on moniulotteinen tekojen

⁹ Rautiainen ym. 2023, s. 46.

¹⁰ Aarnio 1989, s. 47-49 ja s. 51, Aarnio 1986, s. 107 ja 109, Hirvonen 2011, s. 22, s. 24 ja s. 29 ja Siltala 2003, s. 116.

kokonaisuus, jota tulee näin ollen siis myös tarkastella monitieteellisesti saadaksemme mahdollisimman totuudenmukaisen ja tarkan käsityksen tästä oikeudellisesta ilmiöstä. Tutkimuksessa onkin lähdetty siitä ajatuksesta, että monitieteellisellä tarkastelulla on saavutettavissa tarkempi analyysi sekä kuvaus tutkittavasta asiasta, kuin mitä olisi mahdollista saavuttaa silloin, kun asiaa tarkasteltaisiin vain yhden teoreettisen viitekehyksen tai metodin mukaisesti. Samalla on mahdollisuus säilyttää tutkimuksen objektiivisuus ja erottaa se esimerkiksi nykypäivänä usein tiedotusvälineissä esiintyvistä narratiivista romanssipetoksiin liittyen, joissa esitetään stereotypia tietyn ikäisten naissukupuolisten henkilöiden haksahamisesta nettihuijauksiin. Kuten Hirvonenkin esittää, on usein tutkimuksen lähtökohtana jonkin ilmiön ihmettely. Tämä ihmettelyn pohjalta syntyy analyysia sekä oivaltamista, jota sitten edelleen perustellaan tutkimustulosten muodossa. Romanssipetos on yksi tällainen petosrikollisuuden aikamme ilmentymä. Tutkijan ei myöskään ole perusteltua jäädä jumiin tutkimusongelmansa ja metodinsa kanssa, vaan tutkijan tulee käyttää myös tieteellistä vapauttaan valitessaan tutkimukseensa sopivan metodin. Tutkimusongelman tulee ohjata metodin valintaa eikä metodin tule määrätä ongelmaa.¹¹

Edelleen Aarnion mukaan, täyttääkseen tieteellisen tutkimuksen määritelmän, tulee tutkimuksen tulosten olla kontrolloitavissa ja tutkimuksessa ei silloin ole myöskään sallittua esittää perustelemattomia väitteitä tai mielipiteitä. Jotta groomingin vaikutuksia voidaan mahdollisimman laajasti arvioida sekä esittää, miten se ilmenee romanssipetoksissa, on perusteltua kerätä tätä tietoa suoraan romanssipetoksen uhreilta. Temaattisen haastattelun etuna on, että haastateltavat voivat vapaasti vastata avoimiksi muotoiltuihin kysymyksiin täysin kokemansa perusteella ja sanoittaa näin ollen kokemansa täysin sitä rajaamatta sen lisäksi, että haastattelija voi sisällyttää kysymyksiinsä myös strukturoituja kysymyksiä kohdentuen niihin teemoihin, joita haastattelun muodossa tavoitellaan selvitettäväksi. Teemahaastattelun haasteena on se, ettei haastattelija toisaalta johdattele haastateltaviaan mihinkään suuntaan ja toisaalta taas se, että haastattelun tavoitteena on saada tietoa tietyistä teemoista, joista henkilöitä haastatellaan ja haastattelijan tehtävänä on varmistaa, että nämä teemat saadaan käsiteltyä. Teemarunko¹² ohjaa haastattelijaa haastattelun edistämisessä. Vaikka itse keskustelu onkin vapaamuotoista, on haastattelijan tehtävänä pikemminkin luoda ilmapiiri, jossa aiheesta voidaan keskustella sen sijaan, että tämä toimii vain kysymysten esittäjän roolissa. Haastattelu perustuukin aina luottamukselliseen vuorovaikutukseen haastattelutilanteessa. Itse haastattelussa haastateltava toimii tietolähteenä tutkijalle ja haastattelututkimuksen

¹¹ Aarnio 1986, s. 145–147 sekä Hirvonen 2011, s. 5 ja Järvinen – Järvinen 2000, s. 3.

¹² Liite 6.

tavoitteena onkin aina saada oikeaa ja relevanttia tietoa aiheesta. Tämä tutkimus pohjautuu näin ollen objektiiviseen tietoon, eikä tutkijan omiin käsityksiin tai havaintoihin tutkittavasta asiasta, tai vastaavasti nojautu vain muiden, ulkomaisten tutkijoiden tutkimuksiin. Suoritetut haastattelut on litteroitu tutkielman liitteeksi ja niistä on esitetty poimintoja pitkin tätä tutkielmatekstiä. Näin ollen tutkielman teoriaa pyritään vahvistamaan tällä empiriaan tukeutuvalla tutkimusosiolla ja tuomaan selvästi esiin se minkä Aarniokin esittää, että tutkija ei itse puhu tutkimuksessaan vaan esittää objektiivisesti keräämäänsä todistusaineistoa.¹³

Tämä tutkimus, kuten muutkin tieteelliset tutkimukset, annetaan viimekädessä tieteellisen yhteisön arvioitavaksi, täyttääkö se tieteellisen tutkimuksen edellytykset. Koska oikeustieteissä ei Hirvosenkaan¹⁴ mukaan ole yhtä yleispäteväksi todettua ja standardisoitua metodisäännöstöä, johon oikeus sitten tutkimuskohteena sovitettaisiin ja jota seuraamalla voitaisiin oikeudesta tuottaa luotettavaa tieteellistä tietoa, edustaa tämäkin tutkimus monialaisuutta, metodista pluralismia itsessään. Tiede on Aarnion mukaan itseään korjaava, mutta vain silloin kun systemaattinen, objektiivinen ja julkisesti kontrolloitava tutkimus antaa siihen aihetta. Epäilemättä tämänkin tutkimuksen jälkeen syntyy uutta, tutkittua tietoa romanssipetoksista. Uusi tieto korvaa aina myös vanhaa, mutta vanha tutkimus säilyttää arvonsa erityisesti edustaessaan ensimmäisiä oman tieteenalansa tutkimuksia aiheesta. Tärkeää on lopuksi huomioida, että jokainen tutkijasukupolvi edustaa omaa aikaansa ja on sidoksissa siihen mitä kulloinkin pidetään tieteenä ja minkälaista on hyvä tutkimus. Näin ollen käytetyt teoriat antavat tutkijalle aina linssin, jonka läpi hän peilaa tutkittavaa kysymystä. Mitä vahvempi teoria sitä kirkkaampi on tutkijan linssi Aarnionkin mukaan.¹⁵

Tutkimuksen osana toteutetut viisi haastattelua suoritettiin Vantalla 23.–31.5.2025 välisenä aikana Teams -yhteyden välityksellä. Haastattelut oli ajoitettu kestämään yhden tunnin ajan haastateltavaa kohden, ja ne toteutuivat suunnitellun aikataulun mukaisesti. Itse haastattelun osuus kesti keskimäärin 45 minuuttia henkilöä kohden ja ennen haastatteluosuuden nauhoittamista haastattelija kertoi tutkimuksesta sekä haastattelun etenemisestä. Haastatteluosuuden jälkeen haastattelija antoi haastatellulle mahdollisuuden antaa palautetta haastattelutilanteesta sekä tutkimuksen aiheesta yleisemmin sekä päätti haastattelutilaisuuden. Haastatelluille esitetyt kysymykset sekä anonymisoidut, yleiskieliseen

¹³ Aarnio 1986, s. 103 ja Rautiainen ym. 2023, s. 338 sekä Kivivuori ym 2018, s. 110.

¹⁴ Hirvonen 2011, s. 7 ja s. 9.

¹⁵ Aarnio 1986, s. 103–104.

muotoon kirjatut litteroidut haastattelut¹⁶ ovat tutkielman liitteenä kuten myös haastatteluteemojen runko¹⁷.

Tutkimukseen haastatellut henkilöt saatiin tavoitettua Sosped-säätiön ja Maria-Akatemia Ry:n yhteistyönä toteutetun Nettideittiturva-hankkeen¹⁸ asiakastyötä tekevien asiantuntijoiden avulla. Nettideittiturvan kaksi asiantuntijaa kontaktoivat omista, palveluita käyttäneistä asiakkaistaan eli romanssipetoksen uhreista henkilöitä, joiden omakohtaisesta kokemuksesta oli jo jonkin aikaa. Tämän valinnan suorittaminen oli perusteltua, jotta henkilöt pystyisivät kertomaan kokemastaan ilman akuuttia kokemaansa liittyvää ahdistuksen, häpeän tai hädän tunnetta. Asiantuntijat lähettivät sähköpostilla tutkimuksen tekijän laatiman tutkimuksesta kertovan ja haastateltavien hakuun liittyvän viestin asiakkailleen ja viisi ensimmäistä tutkijalle ilmoittautunutta henkilöä valikoitui suoraan ilmoittautumisjärjestyksessä tutkimukseen haastateltaviksi.

Haastateltavien osalta tärkeimmäksi kriteeriksi osallistua tähän tutkimukseen nousi halu auttaa muita, mutta samalla tahto varmistua oman anonymiteetin säilyttämisestä. Anonymiteetin säilyttämiseksi haastattelut on litteroitu tämän tutkielman liitteeksi pääosin yleiskieliseen muotoon, jotta ne eivät paljastaisi mahdollisia erilaisia haastateltujen käyttämiä murteita tai muita sellaisia haastateltujen käyttämiä, persoonallisia kielikuvia, joista heitä olisi mahdollista tunnistaa. Haastateltujen osalta tutkimuksen tavoitteena oli saada tietoa uhrien kokemasta erehdyttämisestä erityisesti siitä näkökulmasta, sisältääkö grooming sellaisia elementtejä tai sellaista tekemistä, joka voisi olla rinnastettavissa rikoslain mukaiseen kiristykseen, uhkailuun tai väkivallantekoon. On todettava, ettei haastatteluaineisto ole kooltaan merkittävä, vaan pikemminkin suppea. Mäkelä kuitenkin esittää, että kvalitatiivista aineistoa ei kuitenkaan riittävyydeltään tule arvioida kuten tilastollista aineistoa tutkittaessa. Haastatteluaineisto on tässäkin tutkimuksessa vain näyte, yksittäinen otannan joukko, jonka tuottamaa materiaalia voidaan pitää pikemminkin suuntaa antavana kuin absoluuttisena totuutena koko romanssipetosilmiön osalta. Aineiston riittävyydelle ei kvalitatiivisen tutkimuksen osalta ole tarjolla mitään tyhjentävää määrällistä lukumäärää, vaan pikemminkin tavoitteena on riittävän aineiston keruu, jolla saavutetaan tyydyttävä saturaation aste, ja joka voidaan lopettaa, kun uudet tapaukset eivät tuo enää uusia piirteitä. Koska kvalitatiivisen aineiston analysointi on erityisen työllinen prosessi metodeineen, ei tämä tutkimus sisällä haastatteluaineiston varsinaista analyysia. Rajaus on perusteltu myös siksi, ettei kyseessä ole varsinainen

¹⁶ Liitteet 1-5.

¹⁷ Liite 6.

¹⁸ Nettideittiturva 2025.

haastattelututkimus vaan kuten jo aiemmin esitetty, lainopillinen tutkimus, jota on täydennetty tällä empirisellä tutkimusosiolla. Haastattelujen antaman tiedon on katsottu antavan tukea teorian argumentointiin, siten että romanssipetoksesta ilmiönä saadaan kehitettyä edelleen tulkintaa, joka on enemmän kuin vain teoreettisen aineiston kuvausta. Epistemologisesti voi olla perustelua kyseenalaistaa haastattelujen kautta tutkimukseen saatu tieto esimerkiksi siitä näkökulmasta, että onko haastatteluiden perusteella kerätty tietoa lainkaan oikeustieteellistä tietoa. Kuitenkin mikäli tarkastelunäkökulmaksi otetaan laajasti se mitä oikeus on, on taas ontologisesta perusteista asiaa tarkastellessa helppo tulla siihen päätelmään, että oikeus on olemassaoloa, eli sitä mitä ympärillä tapahtuu ja mitä myös koetaan oikeuden olevan. Hirvonen onkin todennut, ettei hyvänä oikeustieteenä voida pitää tutkielmaa, jossa pelkästään kirjataan olemassa olevia normeja ja tuomioistuinratkaisuja sekä toistetaan auktoriteettien tulkintoja ja teorioita. Näin ollen tässä tutkielmassa on tietoisesti haastettu perinteistä lainopillista tutkimusta tuoden sosiaaioikeudellista tutkimuksellista näkökulmaa tukemaan romanssipetoksen ilmiön selitystä ja tarjoten ilmiöstä objektiivisesti tarkasteltua lisäinformaatiota¹⁹. Tätä tässä tutkimuksessa valittua toimintamallia tukee myös Lahden näkemys siitä, että taloudellisen rikollisuuden ja talousrikosoikeuden tutkimuksen osalta on tärkeää korostaa talousrikosten monimuotoisuutta oikeudellisen tutkimuksen erityispiirteinä, niiden monioikeudenalaisuutta ja monitieteisyyttä.²⁰

1.4 Aikaisempi tutkimus

Kuten jo aiemmin todettu, on kotimainen oikeuskirjallisuus tämän petostyyppin suhteen vielä vaatimatonta ja varsinainen tämän tutkielman lähdeaineisto nojautuu pitkälti kasainväliseen tutkimusaineistoon. Vaikka kotimainen oikeuskirjallisuus käsittelee kattavasti petoksia rikoksena, on romanssipetos petosrikoksen tekemisen tapana vähemmän tunnettu, ehkäpä jopa hivenen aliarvostettukin tutkimuspiireissä. Petosrikollisuuden osalta keskeisimmät kotimaiset väitökset painottuvat vuosituhannen molemmin puolin ja niistä keskeisimmät, tässäkin tutkielmassa lähteinä käytetyt, ovat Kimmo Nuotion Teko, vaara, seuraus. Rikosvastuun filosofistisista, kriminaalipoliittisista ja lainopillisista perusteista vuodelta 1998, sekä Jussi Tapanin Petos liikesuhteessa vuodelta 2004. Maininnan tässä yhteydessä ansaitsee myös lähteenä käytetty Ari-Matti Nuutilan väitös Rikosoikeudellinen huolimattomuus vuodelta 1996 laajana esityksenä huolimattomuuden tarkastelusta rikosoikeudellisesta näkökulmasta.

¹⁹ Hirvonen 2011, s. 10 ja s. 18 ja Mäkelä 1998, s. 52-53 sekä Rautiainen ym. 2023, s. 45.

²⁰ Aarnio 1989, s. 43, Lahti 2007, s. 24 ja Rautiainen ym. 2023, s. 340 ja Kivivuori ym. 2018, s. 101-102.

Kansainvälisesti suositeltu termi käytettäväksi romanssipetoksesta on *romance fraud*²¹. Tämä suomentuu suoraan romanssipetokseksi (kirjoittajan suomentamana). Aiheesta löytyy kuitenkin materiaalia myös termillä *romance scam*. Tämä taas suomentuu suoraan romanssihuijaukseksi (kirjoittajan suomentamana). Aiemmin tässä tutkielmassa on esitetty myös perusteita sille, miksi romanssipetos olisi suositeltavampi termi käyttää ja tähän palataan myös tämän luvun myöhemmässä vaiheessa. Hakutermillä *romance fraud* oli löydettävissä Lapin Yliopiston LUC Finnan kautta 21.4.2025 kansainvälisten e-aineistojen osalta 10 313 osumaa. Artikkeleita oli tästä otannasta 4 286, joista vertaisarvioituja yhteensä 3 378 kappaletta ja kirjoja yhteensä 30 kappaletta. Kirjoista suuri osa oli ilmestynyt vasta 2000-luvulla, joka kertoo kyseisen rikostyyppin esiintyvyyden merkittävästä kasvusta sekä sen erityisestä tunnistamisesta vasta internetin käytön yleistyttyä.

Maininnan kirjallisuuden osalta kotimaisen oikeustieteellisen kirjallisuuden ohella, ansaitsee Elisabeth Carterin kirjoittama vuonna 2024 julkaistu teos *The Language of Romance Crimes: Interactions of Love, Money, and Threat*, joka on internetissä saatavilla veloitusetta niin kutsuttuna *open access* -versiona Cambridge yliopiston lehdistön sivuilta. Kirjassa tuodaan esiin romanssipetos erityisesti uhrin ja tekijän välisen kommunikoinnin ja romanssipetoksen prosessimaisen etenemisen avulla. Lisäksi Carter esittää kirjassaan myös yhtäläisyyksiä tekijän viestinnässä romanssipetoksessa vastaavasti, kuin mitä läheissuhteessa tapahtuvan pakottavan kontrolloinnin tai lähisuhdeväkivallan on todettu sisältävän. Toinen mainitsemisen arvoinen teos on Monica T. Whittyn yhdessä Garry Youngin kanssa kirjoittama vuonna 2016 julkaistu *Cyberpsychology: the study of individuals, society and digital technologies*. Teos keskittyy kuvaamaan kyberpsykologian keinoin sitä, miten yksilöt käyttäytyvät ja vuorovaikuttavat toistensa kanssa internetissä ja miten nämä vuorovaikutussuhteet voivat vaikuttaa elämään internetin ulkopuolella. Kyberpsykologialla tässä teoksessa tarkoitetaan sitä, miten perinteisen psykologian teorioiden kautta voidaan tutkia ja selittää yksilöiden käyttäytymistä internetissä. Teos käsittelee ihmisten välistä kanssakäymistä internetissä sekä erityisesti nykypäivälle tyypillistä suhteiden muodostumista internetin välityksellä sekä muita ihmisten välisiä aktiviteetteja, jotka tapahtuvat internetin välityksellä.

Kansainvälisesti aiheesta on julkaistu myös koontiartikkeleita, joihin on kerätty romanssipetoksiin liittyvää tutkimusartikkelimateriaalia. Rasha Kassem ja jo aiemminkin mainitun Elisabeth Carterin artikkelissa *Mapping romance fraud research – a systematic review* on laajasti analysoitu romanssipetoksista kirjoitettuja artikkeleita vuodesta 2000 vuoteen 2023

²¹ Kassem – Carter 2024, s. 988.

saakka. Analysoitu artikkelikanta koostui pelkästään englanninkielisistä, akateemisista, vertaisarvioituista artikkeleista, joiden teoreettinen tai empiirinen viitekehys kohdistui nimenomaisesti romanssipetoksiin. Tiedonkeruussa käytettiin *SLR*-metodia, *systematic literature review* (systemaattinen tiedonkeruu kirjoittajan suomentamana), ja lopulta yhteensä 41 artikkelia päätyi analyysin kohteeksi. Analysoiduista artikkeleista löydettiin kymmenen keskeistä niitä yhdistävää teemaa. Vaikka eri artikkeleita yhdistäviä tekijöitä löytyikin, esittivät tutkijat huomionsa myös siitä, ettei englanninkielisessä tiedeyhteisössä vielä ole vakiintunut termin *romance fraud* käyttö, vaan myös termejä kuten *romance cybercrime*, *online romance fraud*, *romance scams*, *dating fraud*, *relationship fraud*, *sweetheart swindles* ja *lovextortion* käytettiin kuvaamaan romanssipetosta. Tämä on Kassem ja Carterin näkökulmasta suuri haaste, sillä se ei mahdollista johdonmukaisen ja tarkan käsityksen muodostamista tästä petosrikostyyppistä. Näin ollen he kannustavatkin kaikkia tiedeyhteisössä jatkossa käyttämän vain yhtä termiä, *romance fraud*, romanssipetoksista.²²

Toinen mainittava koontiartikkeli on Suleman Lazarusan, Jack M. Whittakerin, Michael R. McGuirebin ja Lucinda Plattcin kirjoittama artikkeli *What do we know about online romance fraud studies? A systematic review of the empirical literature (2000 to 2021)* joka esittää sekä tunnistaa kriittisiä näkemyksiä tietoverkkoavusteisia romanssipetoksia käsittelevistä vertaisarvioituista artikkeleista, jotka ovat julkaistu vuodesta 2000 vuoteen 2021 saakka. Tämänkin artikkelin tiedonkeruu toteutettiin niin ikään *SLR*-metodia käyttäen. Kirjoittajien mukaan pienimuotoinen, juuri romanssipetoksia tutkiva yhteisö on jo muodostunut, mutta se sijaitsee hajallaan ympäri maailmaa ja heidän tuottamansa tutkimus on pirstaloitunutta. Näin ollen teoreettista jatkuvuutta tai yhteyttä ei eri tutkimusten välillä on vaikea voida osoittaa. Tutkimusten perusteella tehdyt havainnot ovat harvassa, ja tutkimukset eivät yleisesti keskity juuri tietoverkkoavusteisten romanssipetosten tutkimiseen ja analysointiin, vaan pikemminkin romanssipetoksia tutkitaan osana muita tietoverkkoavusteisia petoksia. Olemassa olevien tutkimusten hyödynnettävyys niin yleisesti kuin jatkotutkimuksenkin osalta on heikkoa, sillä olemassa oleva tutkimus on keskittynyt tutkimaan vain pieniä ja sangen homogeenisia kohderyhmiä. Näin ollen laaja-alainen, määrällinen tutkimus, aiheesta puuttuu. Tästä syystä kirjoittajat tuovatkin esiin, että aiheesta olisi saatava käyttöön tutkittua tietoa, joka kohdistuisi laaja-alaisesti juuri tietoverkkoavusteisiin romanssipetoksiin, jotta voisimme paremmin ymmärtää tätä ilmiötä sekä tekijän että uhrienkin näkökulmasta.²³

²² Kassem – Carter 2024, s. 975 ja s. 988.

²³ Lazarus ym. 2023, s.15-16.

Keskeisin tutkimus, joka kuvaa tekijän metodia sekä romanssipetoksen prosessimuotoista etenemistä on Monica T. Whitty'n vuonna 2013 julkaisema *The Scammers Persuasive Techniques Model: Development of a stage model to explain the online dating romance scam*. Tätä tutkimusta varten Whitty haastatteli yhteensä 20:tä romanssipetoksen uhria. Whitty mallinsi alun perin seitsemänportaisen romanssipetoksen etenemisen prosessin tämän tutkimuksensa pohjalta ja tämän mallin mukaan myös tänä päivänä petoksetekijät edelleen toimivat. Whitty toi myös grooming -termin osaksi romanssipetoksen prosessikuvausta ja hän vertasi tutkimuksensa uhrien tulleen kohdelluksi kuten lapset seksuaalirikosten uhreina. Tekijä siis luo uhrilleen illuusion turvallisesta suhteesta, jossa uhrin on helppo avautua niistä herkimmistäkin tuntemuksistaan, salaisuuksistaan tai peloistaan, joista hän ei ole aikaisemmin uskaltanut keskustella kenenkään kanssa. Tämä uhrin valmisteleminen tulevaan tunnetaan siis termillä grooming ja tämän tekemisen kautta tekijä suostuttelee, viettelee ja taivuttelee uhrin toimimaan tahtonsa mukaisesti eli romanssipetoksessa luovuttamaan tälle rahaa. Tekijät pyrkivät vaikuttamaan uhrinsa päätöksentekemisen mekanismeihin luomalla uhrilleen tunteen hädästä, säälistä, riippuvuudesta, kiireestä ja jopa uhkaamalla tekijän hengen menetyksellä, joka on siis uhrin vika ja hänen toimintansa tai vastaavasti toimimattomuutensa seuraus. Uhria voidaan painostaa, kiristää ja uhkaillakin systemaattisesti sekä jatkuvasti, jotta hänet saataisiin toimimaan tekijän haluamalla tavalla.²⁴

Aiemmin jo mainittu Elisabeth Carter on vuonna 2020 analysoinut artikkelissaan *Distort, extort, deceive and exploit: Exploring the inner workings of a romance fraud* yhden yksittäisen romanssipetoksen osalta tekijän ja uhrin käymiä keskusteluja ja heidän välistään vuorovaikutusta. Tämä yksittäinen *case-study*-tutkimus kuvaa erittäin hyvin uhrin erehdyttämisen prosessia, joka tapahtuu täysin viestinnällisin keinoin. Tekijä käyttää vain kielellistä ilmaisua keinonaan manipuloida uhria ja onnistuukin tämän kuuden kuukauden kestävä viestittelyn aikana saamaan haltuunsa 60 000 englannin punnan arvosta uhrin varoja. Analyysin perusteella Carter esittääkin, että responsiivisen tekniikan keinoilla, joilla keskitytään luomaan uhrille turvallinen ja stabiili tunne oikeasta ihmissuhteesta, pystytään häivyttämään epäilyksiä, jotka muutoin tilanteessa saattaisivat vaikuttaa ratkaisevasti uhrin päätöksentekoon.²⁵

²⁴ Whitty 2013, s. 24.

²⁵ Carter 2021, s. 287 ja s. 297.

1.5 Tutkielman rakenne

Tutkielma on rakentunut vastaamaan tutkimuskysymykseen ja se noudattaa induktiiviselta rakenteeltaan perinteistä lainopillisen sekä aineistolähtöisen empiirisen tutkielman rakennetta²⁶. Tutkielma jakautuu viiteen keskeiseen temaattiseen lukuun, jonka jokaisen tavoitteena on tuottaa lukijalle ymmärrys kulloinkin käsiteltävästä aiheesta, sekä nivoa se osaksi lopullista vastausta tutkimuskysymykseen. Lopuksi esitetään vastaus tutkimuskysymykseen sekä johtopäätökset omana, kuudentena lukunaan.

Tutkielman toinen luku esittelee petoksen rikoksena. Tämä luku toimii johdatteluna varsinaisen romanssipetoksen yksityiskohtaisempaan käsittelyyn tutkielman seuraavissa luvuissa.

Tutkielman kolmannessa luvussa kuvataan romanssipetosta rikoksena. Luvussa keskitytään analysoimaan tekijän toimesta tapahtuvaa erehdyttämistä sekä uhrin erehtymistä. Uhrin erehtymisen ymmärtäminen sekä sen systematisointi on avainasemassa, kun arvioidaan uhrin tekemän oikeustoimen pätevyyttä. Lisäksi luvussa esitetään grooming erehdyttämisen keinona sekä osana romanssipetosta ja tarkastellaan erehtymistä myös uhrin roolista käsin huolellisuusvelvoitteen, selonottovelvollisuuden sekä laiminlyönnin näkökulmista.

Pahoinpitely rikoksena ja osana romanssipetosta on neljännen luvun teema. Koska yhtenä tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, voidaanko uhriin kohdistettua psyykkistä vaikuttamista joissakin tapauksissa pitää jopa henkisenä väkivaltana, on perusteltua tarkastella psyykkistä vaikuttamista osana groomingia. Lisäksi tässä luvussa tarkastellaan groomingia mahdollisena henkisen väkivallan muotona, sekä sen vaikutuksia uhrin terveyteen sitä vaarantavana ja näin ollen siis mahdollisesti myös pahoinpitelyn tunnusmerkistön täyttävänä tekona.

Uhrin tekemän oikeustoimen pätevyyttä analysoidaan luvussa viisi. Oikeustoimen pätevyyttä tarkastellaan oikeustoimilain pätemättömyyssäädösten kautta tuoden mukaan tarkasteluun uhrin tavoitteellisesti toteutetun erehdyttäminen groomingin muodossa sekä uhrin erehtymisen romanssipetoksessa. Luvussa viisi tarkastellaan myös suostumuksen problematiikkaa liittyen romanssipetoksiin.

Tutkielman viimeinen, kuudes luku, vastaa tutkielmassa esitetyn tiedon, sekä sen analysoinnin avulla tutkimuskysymyksiin. Tämän ohella luvussa esitetään jatkotutkimuksen aiheita romanssipetoksiin liittyen, sekä tuodaan esiin tutkimuksen perusteella havainnoidut keskeisimmät huomiot liittyen tähänhetkiseen lainsäädäntöömme. Lisäksi viimeisessä luvussa

²⁶ Rautiainen ym. 2023, s. 59.

nostetaan esiin myös niitä seikkoja, jotka voisivat parantaa uhrien selviytymistä kokemastaan, ja jotka voisivat mahdollistaa nykyistä paremmat edellytykset myös tekijöiden kiinnisaamiseen sekä heidän saamiseensa vastuuseen teoistaan.

2. Petos rikoksena

Petos on rikoksena rangaistava teko. Rikoslakiin on nykyisellään kirjattuna yhteensä kymmenen eri petostyyppiä. Muodoltaan teot voivat vaihdella välillä lievä-perusmuotoinen-törkeä. Myös yritys on rangaistava. RL 36:1 § määrittelee petoksen seuraavasti:

Joka, hankkiakseen itselleen tai toiselle oikeudetonta taloudellista hyötyä taikka toista vahingoittaakseen, erehdyttämällä tai erehdystä hyväksi käyttämällä saa toisen tekemään tai jättämään tekemättä jotakin ja siten aiheuttaa taloudellista vahinkoa erehtyneelle tai sille, jonka eduista tällä on ollut mahdollisuus määrätä, on tuomittava petoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Petoksesta tuomitaan myös se, joka 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa dataa syöttämällä, muuttamalla, tuhoamalla tai poistamalla taikka tietojärjestelmän toimintaan muuten puuttamalla saa aikaan tietojenkäsittelyn lopputuloksen vääristymisen ja siten aiheuttaa toiselle taloudellista vahinkoa. Yritys on rangaistava.

Jotta tekoa voidaan pitää ylipäättänsä rikoksena ja edelleen, rikoksena rangaistavana, tulee teon täyttää kyseisen rikostyyppin tunnusmerkistön mukaiset tekijät. Edellä mainitun lisäksi oikeuskirjallisuudessamme on yleisesti esitetty kolme tekijää, jotka indikoivat, että kyseessä on rikollinen teko. Teon tulee olla ensinnäkin oikeudenvastainen, sen tulee myös herättää tekijässään syyllisyyttä ja kolmantena sen tulee olla teon hetkellä rikoslain mukaisesti rangaistava.

Talousrikoksella tarkoitetaan yleisesti omaksutun määritelmän muodossa liike- tai yritystoimintaan liittyviä oikeudettomaan hyötymiseen tähtäviä rikoksia, jotka tehdään tyyppillisesti oikeushenkilön toimintapiirissä²⁷. Kuitenkin yleisesti käsitämme talousrikoksilla kaikkia niitä rikollisen teon muotoja, joilla on tavoitteena perusteeton, taloudellinen hyöty.

Rikoslainsäädäntöämme on uudistettu vuosien varrella. Ensimmäinen kokonaisuudistuksen vaihe toteutettiin vuonna 1990 (RL 769-834/1990) ja tällöin voimassa ollutta rikoslainsäädäntöämme täydennettiin talousrikoksia koskevilla säädöksillä lukujen 29, 30 ja 46 osalta²⁸. Rikoslainsäädännön kokonaisuudistuksen toisessa vaiheessa vuosina 1993-1994 jatkettiin talousrikossäätelyn täydentämistä lisäämällä rikoslakiin muun muassa rahanpesua koskevat säännökset lukuun 29 sekä muuttamalla luvun 39 mukaisia velallisen rikoksia koskevia säännöksiä²⁹. Arvopaperimarkkinarikoksia koskevat säännökset kirjattiin rikoslain 51 lukuun kuitenkin vasta 1999, viimeisimmät vasta vuonna 2005³⁰. Talousrikossäätely on rikoslakimme

²⁷ Lahti 2007, s. 9-10.

²⁸ HE 66/1988 vp s. 10 ja Lahti 2007, s. 4-5.

²⁹ HE 180/1992 vp s. 3 ja HE 94/1993 vp s. 12 sekä Lahti 2007, s. 4-5.

³⁰ HE 47/1999 vp s. 27 ja HE 137/2004 vp s. 41 sekä Lahti 2007, s. 4-5.

suhteellisen tuoretta osaa ja onkin oletettavaa, että lainsäädäntömme tulee tulevina vuosina kehittymään nimenomaisesti talousrikossääntelyn puitteissa, huomioiden vaikkapa erilaiset kryptovaluutat sekä niiden liikkuminen ja lisääntyminen, tai esimerkiksi kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden esiinmarssi tietoverkkoavusteisten talousrikosten pääasialliseksi toteuttajaksi³¹. Talousrikossäädöksemme ovat sidoksissa tekojen toimintaympäristöä sääntelevään aineelliseen lainsäädäntöön sekä taloustieteen terminologian kehitykseen ja näin ollen onkin huomioitavaa, että aina kun muutamme jotakin aineellista lainsäädäntöämme, voivat sen vaikutukset heijastua talousrikoslainsäädäntöömme ja ilmetä vaikkapa kiperien tulkintaongelmien muodossa³². Talousrikosten osalta tulee myös huomioida yhteiskunnan teknologisen kehityksen mahdollistamat erilaisten tekotapojen ja teko-olosuhteiden muuttuminen ja tämä osaltaan haastaa jo tämänkin hetkistä lainsäädäntöämme³³.

Nykytuotoinen säädös petoksesta rikoslainsamme on vuodelta 1990. Petoksen rangaistavuuden edellytykset eli sen keskeiset rikoslainmukaiset tunnusmerkistötekijät voidaan listata seuraavasti hallituksen esityksen HE 66/1988 vp mukaan seuraavasti:

- oikeudettoman taloudellisen hyödyn tavoittelu tai vahingon aiheuttaminen
- toisen osapuolen erehdyttäminen ja/tai erehtymisen hyväksikäyttö
- määräämistoimen tekeminen, josta seuraamuksena on taloudellinen vahinko

Lisäksi edellä mainittu voi tapahtua myös koneelliseen tietojen käsittelyyn muulla tavalla puuttumalla ja myös yritys on rangaistava.³⁴

Petoksessa rangaistavuuden kriteerinä toimivat seuraavat tekijät: taloudellisen hyödyn tavoittelu, mahdollisesti teolla saavutettavan hyödyn oikeudettomuus, erehdyttäminen tai aiheutetun erehdyksen hyväksi käyttäminen, erehdyttämisen seuraamuksena aiheutunut erehtyminen, erehdyksen vallassa tehty oikeustoimi, oikeustoimesta aiheutuva taloudellinen vahinko ja teon tahallisuus. Teon tunnusmerkistö kertoo siitä, minkälainen teko tai toiminta on yhteiskunnassamme kulloinkin rikoslain perusteella rangaistavaa sekä kiellettyä ja rikosoikeudellisen vastuuarvioinnin kohteena onkin aina joko konkreettinen, aktiivinen teko tai laiminlyönti. Huomionarvoista on myös erottaa se, että petoksessa ei voida esittää erehdyttämisen teon ja taloudellisen menetyksen välillä olevan perinteistä luonnontieteellisesti

³¹ Kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden toiminnasta verkossa enemmän kts. IOCTA 2020.

³² Lahti 2007, s. 9.

³³ Koponen 2004, s. 38.

³⁴ HE 66/1988 vp s. 132–133.

ymmärrettyä kausaalista syy-seurausyhteyttä, vaan petos tekona edellyttää aina psyykkistä vaikuttamista.³⁵

Petoksen yritys alkaa siitä, kun jonkun henkilön erehdyttämiseen on ryhdytty ja rikos täytyisi, kun taloudellinen vahinko on syntynyt. Mikäli kyseessä olisi määräämistoimen tekeminen kuten esimerkiksi rahan siirtäminen tililtä toiselle, täytyisi rikos jo heti tilisiirron tapahduttua. Vaikka erehdyttämistä olisikin tapahtunut, mutta taloudellista vahinkoa ei olisi päässyt syntymään, eivät petoksen tunnusmerkit tällöin teon suhteen täyty. Arvioitavaksi tilanteessa voisi kuitenkin tulla rangaistavaksi määritelty petoksen yritys.³⁶

³⁵ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 213 ja s. 217 sekä Frände ym.2018, s. 629 ja Tapani 2004, s. 107.

³⁶ HE 66/1988 vp s. 133–134.

3. Romanssipetos rikoksena

Romanssipetos eroaa perinteisestä petoksesta. Tekijän tavoitteena on molemmissa teoissa, niin perusmuotoisessa petoksessa kuin romanssipetoksessakin, oikeudeton taloudellinen hyöty, mutta romanssipetoksessa sen erityisenä piirteenä on vahva psyykkinen vaikuttaminen sekä uhrin erehdyttäminen siten, että uhri kokee olevansa aidossa ja luottamuksellisessa parisuhteessa tekijän kanssa. Tämä olennainen ero näiden kahden petosmuodon välillä korostuukin juuri tässä tekijän ja uhrin kahdenvälisessä suhteessa. Romanssipetos menestyäkseen vaatii taustalle uhrin erehdyksen aidon parisuhteen olemassaolosta. Tekijän toimesta tapahtuva tarkoitushakuinen uhrin luottamuksen hyväksikäyttö mahdollistaa suurienkin rahasummien saamisen uhrilta erilaisten tekaistujen syiden ja tarpeiden perusteella. Oikeudettomuudella tässä yhteydessä tarkoitetaan sitä, ettei tekijällä ole oikeudellista perustetta saantoon.

Buchanan ja Whitty³⁷ ovat esittäneet, että romanssipetokset eroavat muista petoksista juuri sen vuoksi, että uhrin näkökulmasta palkintona on romanttinen suhde pois annettua varallisuutta vastaan. Asiaa voidaan tarkastella eräänä luottamukseen perustuvan vastavuoroisen velvoitteellisen sopimuksen muotona, joka perustuu vuorovaikutuksen aikana syntyneisiin perusteluihin odotuksiin uhrin ja tekijän välillä; vaihdetaan rahaa rakkauteen ja lupauksen parisuhteesta. Vaihtelevuutta tilanteisiin tuo vain se, minkälaisen hinnan tälle ”rakkaudelle” uhri kulloinkin asettaa, eli toisin sanoen, paljonko tekijä uhriltaan onnistuu saamaan ennekuin uhri huomaa, ettei sopimuksen toinen osapuoli tule koskaan täyttämään omaa osuuttaan.

Romanssipetoksella on oma, tunnistettavissa oleva prosessinmukaisesti etenevä kaavansa. Talousrikosten osalta Lahti esittääkin, että kyse onkin juuri tekosarjoista ja että tätä tekosarjojen kokonaisvaltaista tarkastelua ei meillä vielä ehkä riittävästi hahmoteta, sillä korostaahan toimintamallimme yksittäistekojen syyllisyyttä sekä laillisuusperiaatetta korostavaa rikosoikeusajattelua³⁸.

Tämän alun perin seitsemänvaiheisen, nykyisin lähinnä viisivaiheisenä, tunnetun prosessin ensimmäisenä vaiheena ja alkuna voidaan tunnistaa potentiaalisen uhrin kaipuu ja halukkuus löytää itselleen kumppani. Henkilöllä on näin ollen motivaatio etsiä kumppania myös internetin tarjoamien erilaisten sosiaalisten medioiden kanavien kuten vaikkapa Facebook tai Instagram, sekä nimenomaisesti seuranhakuun keskittyvien palvelujen tai applikaatioiden, kuten Tinder,

³⁷ Buchanan - Whitty 2014, s. 263.

³⁸ Lahti 2007, s. 24.

kautta. Prosessin toisessa vaiheessa tekijä lähestyy potentiaalista uhria näiden kanavien välityksellä. Tekijän profiili on yleisesti ottaen laadittu houkuttelemaan vetoamalla tunteisiin. Profiilikuva antaa viehättävän kuvan henkilöstä ja usein henkilön esitetään toimivan korkean statuksen roolissa, kuten korkea-arvoisena sotilaana ulkomaan komennuksella tai korkeasti palkatulla alalla kuten lääkärinä, liikemiehenä tai vaikkapa insinöörinä öljynporauslautalla. Joissakin tapauksissa tekijä on teeskennellyt olevansa varakas leski, joka on menettänyt vasta hiljattain puolisonsa ja joutuu nyt painiskelemaan sekä yksinhuoltajan roolin, että ammatillisesti vaativan työn välillä. Nämä edellä esitetyt tekijät usein jo riittävät luomaan henkilöstä vetovoimaisen sekä halutun kumppanin kuvan.

H1: Jostain syystä minä mietin, että siinä on kivan näköinen mies, mutta että onpa söpö lapsi. Siitä ei mitenkään olisi voinut mieltä, että se on joku scammer kun se oli niin vaatimaton tavallaan se ulkoasu. Se oli erittäin taitavasti suunniteltu.

Kolmas etenemisen vaihe pitää sisällään varsinaisen erehdyttämisen sekä uhrin puolelta tapahtuvan erehtymisen ja tätä vaihetta on kutsuttu grooming-vaiheeksi. Kuten jo aiemmin esitetty tekijä luo valitsemalleen uhrille illuusion turvallisesta ihmissuhteesta, joka puitteissa uhrin tulevaisuus näyttäytyy valoisalta ja taloudellisesti turvatulta tämän löytämänsä kumppanin kanssa.

H5: Siitä huolimatta, kun minä en lähtenyt siihen mukaan, hän lisäsi vielä vettä myllyyn, että aloitti meidän yhteistä tulevaisuuttamme sanottamaan ja kertomaan, että mitä me voisimme tehdä yhdessä ja mistä minä haaveilen, ja omakotitaloa, ja ostetaan sitten sitä ja ostetaan sitten tätä, ja että hän haluaa sitten matkustella ja mitä me tekisimme sitten siellä matkoilla.

Neljännessä vaiheessa tekijä ryhtyy pyytämään uhriltaan rahaa. Usein nämä rahanpyynnöt alkavat pienillä summilla, joiden avulla tekijä ikään kuin testaa uhrinsa halukkuutta toimia tekijän toiveiden mukaisesti. Summat kasvavat, mikäli uhri suostuu rahaa lähettämään. Toinen tekijän käyttämä metodi on äkillisen kriisitilanteen keksiminen, josta ylipääsemiseksi rahaa tarvitaan. Tekijä esittää, ettei hänellä ole olemassa olevasta varakkuudestaan huolimatta pääsyä varoihinsa jonkin keksityn verukkeen vuoksi ja tekijä pyrkii saamaan varoja lainaan uhriltaan aikomatta näitä koskaan maksaa hänelle takaisin.

H1: Sitten hän ei pyytänyt minulta suoranaisesti rahaa hän pyysi lentolippuja ensin.

H2: Hän kovasti tietysti sitten oli minuun yhteydessä ja ne ensimmäiset rahanpyynnöt tulivat sitten sillä tavalla, että hän tarvitsisi lentolippuun rahaa lainaksi koska hän ei pysty sieltä mistä hän on niin tilillensä menemään koska on niin pahassa paikassa.

Prosessin viidennessä vaiheessa uhrin erehdyttäminen ja rahan pyytäminen jatkuvat. Usein siten, että niiden uhrien osalta, joilta ensin on saatu pienempiä summia, heihin kohdennetaan suurempi rahanpyyntö äkillisen kriisin vuoksi. Taasen ne uhrin, joilta on jo mahdollisesti saatu suurikin summa ensin äkillisen kriisiin perustuvan valheen avulla, heiltä jatketaan rahan pyytämistä edelleen, mutta pienemmillä summilla.

H1: Mutta sitten kun se olikin niin että kyse oli kuitenkin aika pienistä summista, kun lentolipuista minä ajattelin näin, että jos sieltä olisi heti tullut, että laita minulle viisi tuhatta, niin minä olisin hänelle sanonut, että älä unta näe. Kun kyse oli niin pienistä summista ja että kun siinä vaiheessa minä en ajatellut, että hän on joku scammeri, että minä en ajatellut sitä niin että nyt joku tyyppi rahastaa minua koska kyse on satasista.

H2: No eihän hän sitten sieltä päässyt jostain syystä tulemaan ja sitten meni eteenpäin se aika siinä ja sitten taas piti saada lisää rahaa lainaksi.

H3: Hän kysyi, että pystyisinkö minä lainaamaan hänelle rahaa ja sitten minä lainasin ja otin parikin kertaa tällaisia pikalainoja. Ne olivat isoja summia ja ne korotkin olivat sitten melkoisia summia ja sitten niillä hän sai jonkun laitteen osan, joka hänellä oli rikkoutunut ja josta joutui korvaamaan jotakin osia, hän sai sumplittua ne sitten.

Kuudennessa vaiheessa, kun uhrilla ei ole enää rahaa lähettää, siirtyy tekijä tyypillisesti pyytämään seksuaalisia tekoja uhriltaan. Uhri pyritään kiinnittämään yhä tiiviimmin tekijään ja tekijällä on näin ollen mahdollisuus saada intiimiäkin materiaalia uhristaan, jolla tätä on mahdollista myöhemmin kiristää edelleen lähettämään lisää rahaa. Prosessin viimeisessä, seitsemännessä vaiheessa, tyypillisesti uhri on jo tietoinen, että häntä on huijattu tai häneen on oltu viranomaisten toimesta jo yhteydessä ja kerrottu tästä. Uhrin ovat tässä vaiheessa hyvin haavoittuvassa asemassa ja joutuvat usein myös uuden huijauksen kohteiksi. Tekijä, nyt jonkin uuden tekaistun ”oikean identiteettinsä” muodossa, alkaa kertomaan tarinaa siitä, kuinka hän onkin oikeasti rakastunut uhriin. Myös uhrin tietoja on voitu levittää tekijäverkostossa ja erilaiset jatkohuijaukset, kuten uhriin kohdistuvat yhteydenotot häntä rahansa takaisin saamisen auttajiksi tekeytyneiltä huijareilta, voivat käynnistyä tai lisääntyä.³⁹

H1: Sitten kun me etsimme niitä scammereita sieltä netistä myöhemmin, siellä joku sanoi vaan, että oli nähnyt minut, eli että hän kalastaa minun kuvillani todennäköisesti tai se firma kalastaa, että varmasti ne kuvat menivät käyttöön, mikä minua harmittaa kovasti.

H4: ...seuraavana päivänä saman sukunimen omaava henkilö, joka todennäköisesti oli sama henkilö, otti minuun yhteyttä. Kaikenlaisia juttuja siinä ja juteltiin ja minä sanoin et olen kiireinen töissä enkä ehdi hänen kanssaan jutella ja hän sitten kysyi, että voidaanko jutella myöhemmin. Hän osoittautui tällaiseksi militarihuijariksi eli

³⁹ Whitty 2013, s. 677-681.

hän oli mukamas Amerikan armeijassa ja palveli Syyriassa. Siellä oli kauhea sotatila ja hän halusi purkaa sen armeijan sopimuksen.

Kuten jo todettu, liittyy romanssipetokseen usein myös kiristyksellinen elementti. Tekijä voi tehostaa rahavaadettaan esimerkiksi uhaten julkaista internetissä yksityisluonteisia videoita tai kuvia uhrista, joita tämä on lähettänyt tekijälle. Käytännössä tämän kaltainen toiminta voi täyttää RL:n 24:8 §:n mukaisen yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämisen tunnusmerkistön, mikäli tekijä toteuttaa uhkauksena. RL 31:3 §:n kiristyksen mukaiseksi teon muuttaa se, että tekijä uhkaa uhriaan kuvien julkaisemisella ja saa näin ollen uhrin toimimaan tahtona mukaisella tavalla eli luovuttamaan tekijälle rahaa. Hallituksen esityksessä HE 66/88 vp on lausuttu, että kiristämiseen on syytä säilyttää ankara suhtautuminen sillä teko itsessään voi taloudellisten menetysten ohella aiheuttaa huomattavaa henkistä kärsimystä. Lakimuutoksen yhteydessä vuonna 1991 kiristyssäädöstä muutettiin vastamaan kiskonnasta säädettyä kaksiportaista, törkeyden mukaan porrastettua säädöstä. Törkeän kiristyksen osalta tunnusmerkistö perustettiin käytetyn uhkauksen laatuun, tekijän osoittamaan häikäilemättömyyteen sekä rikoksen kohteen arvoon että rikoksella aiheutetun taloudellisen vahingon tuntuvuuteen uhrin kannalta. Myös yritys on rangaistava. Romanssipetos onkin erityisen julma petostyyppi, jossa tekijä aiheuttaa uhrilleen taloudellisten menetysten lisäksi myös usein vakavan henkisen haitan esimerkiksi juuri uhria kiristämällä ja petoksen päättyessä, päättyneen romanttisen suhteen muodossa. Selvää onkin, että romanssipetos voi siis varsinaisen petosteon lisäksi pitää sisällään myös muita, rikoslakiin perustuen rangaistavaksi määriteltyjä tekoja.⁴⁰

3.1 Romanssipetos ennen ja nyt

Petokset, joissa panoksina on käytetty romanttista suhdetta ja rahaa eivät ole mikään uusi ilmiö. Suomessa ensimmäisen rikoslain voimaantulosta, vuodesta 1889 alkaen, on tunnettu rikokset sukuoikeutta vastaan RL 18:1-3 §. Kyseiset rikokset käsittävät rikoksina aviosopimukseen pettämisen sekä aviosopimukseen viettelemisen, sukuoikeuden polkemisen tai väärinkäytön ja perinnön tai muun sukuoikeuden hankkimisen vilpillisin keinoin.

Tapauksessa KKO 1939-II-493 oli kyse rikoksen tekijästä, joka oli kihlaamalla B:n sisaren C:n ja lupaamalla antaa B:lle kihlauksen perusteella elinkautisen eläkkeen, erehdytti B:tä myymään itselleen ja C:lle tilansa irtaimistoineen, tilalta puita ja viljaa. Tekijällä ei ollut ollut aikomustakaan

⁴⁰ Gillespie 2017, s. 229–230.

mennä naimisiin C:n kanssa eikä täyttää näin ollen mainittua lupaustaan. Tekijä tuomittiin petoksesta ja veloitettiin maksamaan vahingonkorvausta.

Toinen avioliittopetostapaus KKO 1965-II-43 liittyy henkilöön, joka oli valheellisia tietoja itsestään esittämällä ja antamalla lupauksia avioliittoon menemisestä, huijannut kahdelta henkilöltä rahaa. Tekijä tuomittiin rangaistukseen kahdesta petoksesta.

Nämä edellä esitetyt tapaukset ovat omiaan kuvaamaan sitä, että lupauksia tulevaisuudesta ja menestyksekkäästä parisuhteesta on käytetty jo pitkään petoksen välineenä myös meillä Suomessa. Petoksen toteutustavat ovat vain muuttaneet muotoaan ja kehittyneet hyödyntämään entistä enemmän myös nykyaikaista teknologiaa.

3.2 Tietoverkkoavusteisuus romanssipetoksissa

Keskeisin rikoksen toteuttamisväline nykyisin romanssipetoksissa on internet ja sen mahdollistama täysin digitaalisesti tapahtuva ihmistenvälinen kanssakäyminen ja vuorovaikutus. Voidaan esittää internetin jopa itsessään mahdollistaneen romanssipetoksen toteuttamisen siinä muodossa, kun se tänä päivänä tunnetaan. Erilaisten petosten toteuttaminen tietoverkkoavusteisesti, internetin välityksellä, onkin varsin tavallista nykypäivänä ja rikoksia toteutetaan usein internetin mahdollistamana kansainvälisesti⁴¹.

Romanssipetos eroaa perusmuotoisesta petoksesta siten, että tekijä vetoaa uhrin toiveisiin nimenomaisesti kumppanin tai rakkauden löytämisestä. Petosteko etenee systemaattisesti ja prosessimuotoisesti. Tekijä valitsee uhrinsa sosiaalisen median tai nettideittipalvelun erilaisten applikaatioiden tarjoamien profiilitietojen avulla ja lähestyy tätä sitten myös näitä kanavia hyödyntäen. Tekijän ja potentiaalisen uhrin välinen kanssakäyminen internetin välityksellä voi kestää pitkänkin aikaa, ennekuin tekijä siirtyy pyytämään rahaa tai rahan käsittelyyn liittyvää tekoa. Kuten jo aiemmin esitetty, on pyynnön taustalla keksitty tarina akuutista rahantarpeesta vaikkapa lähisukulaisen sairaalakuuluihin tai lentolippuihin, jotta tekijä pääsee vierailemaan uhrinsa luona. Tätä vierailua ei kuitenkaan tekijän ole tarkoitus koskaan toteuttaa⁴². Romanssipetoksessa uhri on siinä uskossa, että hän on oikeassa parisuhteessa tekijän kanssa ja tämä saa uhrin toimimaan tekijän hyväksi.⁴³

H1: Sieltä tuli sitten kuvia hänestä ja lapsesta ja tämmöistä näin koska hän oli varastanut videoita ja aika paljon kaikkea dataa siitä henkilöstä mitä se jakoi minulle.

⁴¹ Drouin ym. 2016, s. 134–135.

⁴² Riekkinen 2018, s. 78 ja kts. myös Poliisi 2025 ja Nettideittiturva 2025.

⁴³ Esimerkiksi Riekkinen 2018, s. 78 ja Gillespie 2017, s. 218–221.

Se oli ihan systemaattista, että siellä oli hyvät tarinat ja ne kuvat ja videot ja kaikki tuki sitä tarinaa. Niin hyvin, se oli rakennettu todella hyvin, täytyy sanoa.

H1: Hän laittoi itsestään ja siitä pojasta valokuvia, sitten tuli videoita ja sitten tuli siitä sairaalasta videota, jossa hän esitteli sitä. Hän esitteli sitä sairaalaa itse siinä ja puhui siinä, ja ne olivat kaikki sellaisia, että ne olisivat voineet olla minulle siinä, mutta eivät tietenkään olleet. Ja sitten siitä lapsesta ja sen lapsen kummisedästä oli jossain semmoisessa lemmikkieläinpuistossa valokuvia aamiaiselta. Hän oli varastanu jonkun koko Facebook -tilin.

H5: ...hän lähetti tosiaan itsestään kuvia ja siitä omasta elämästään ja toimistostaan ja mitä hän syö ja että tässä nyt ollaan pomon kanssa illallisella ja itsestään myös niitä lähetteli, lähetteli kuvia kyllä, sai paljon minustakin kuvia sitten ja näin, että tavallaan, että se oli tavallaan totta se koko juttu siinä mielessä tai itselleni tuntui siltä.

Caspi ja Gorsky totesivat tutkimuksessaan, että internetin välityksellä tapahtuva petollinen toiminta voi joillekin olla jopa viihteellistä ajanvietettä eivätkä näin toimivat juurikaan tunne syyllisyyttä tai häpeää toimistaan⁴⁴. Tämä omalta osaltaan on yksi rikollisen toiminnan jatkamista mahdollistavista tekijöistä, sillä teko ei herätä tekijässään katumusta tai syyllisyyden tunteita.

H4: He eivät tunne minkäänlaista empatiaa, se on ainoastaan se ahneus siihen rahaan, se on ainoa mitä he haluavat.

Toinen, keskeinen rikosten jatkamisen mahdollistava tekijä on se, että toiminta tapahtuu internetin välityksellä sekä useimmiten ulkomailta, EU-alueen ulkopuolelta. Rikollisten käytössä on sama nykyaikainen salaustekniikka kuten laillisesti toimivilla yrityksilläkin verkkoturvallisuuden näkökulmasta ja näin ollen toimintaa voi olla jopa mahdotonta jäljittää, saati saada tekijöitä saatettua vastuuteen tekemisistään. Harvoin tekijät voidaan edes identifioida, sillä heidän esiintyvät tapauksissa täysin toisina henkilöinä. Tämä tuo oman vaikeutensa näiden rikollisten kiinnisaamiseen sekä edelleen heidän saamiseensa vastuuseen teoistaan.⁴⁵

Kolmanneksi keskeiseksi romanssipetoksia mahdollistavaksi tekijäksi nousevat rikollisten keskinäiset verkostot. Myös internetissä tapahtuva rikollisuus on verkostoitunutta. Tietoa ja resursseja on helppoa sekä vaivatonta jakaa ja kohdentaa tuottoisimpiin tekemisiin. Kun yksi vaikutustekniikka romanssipetoksen uhreihin todennetaan toimivaksi vaikkapa jossakin yksittäisessä maassa, on se helppo monistaa ja levittää osaksi globaalia petostehtailua huomattavan lyhyessä ajassa sekä erityisen ketterästi juuri internetin välityksellä. Samoin kuten mikäli esimerkiksi profiloinnin avulla todetaan, että tietty kohderyhmä on helpommin

⁴⁴ Caspi - Gorsky 2004, s. 58.

⁴⁵ IOCTA 2020, s. 16.

taivuteltavissa petoksen uhriksi, monistetaan tämä menestyksekkäs käytäntö nopeasti laajalle edellä mainituin keinoin. Myös jo romanssipetoksen uhreina olleiden tietoja saatetaan myydä edelleen. Markkinatalous on voimissaan myös alamaailmassa ja tällaista rikoksia mahdollistavaa tietoa ostetaan sekä myydään laajalti.⁴⁶

H4: Mutta tämä perhehuijari, siitä minä olen tiennyt koko ajan, että hän on huijari. Minä en ole antanut hänelle mitään niin sanotusti löysää että hän saisi minulta mitään rahaa. En minä voi sanoa, että minä leikkisin hänen kanssaan, ei mitään semmoista, vaan se että minä olen saanut häneltä myös paljon tietoa siitä, että miten he toimivat mutta minä en tiedä, että onko se aitoa tietoa vai onko se valetietoa. Olen hänen kauttaan sieltä pikkuhiljaa etsinyt hänen ystäviään Facebookista ja sitten käynyt katsomassa sieltä Facebookista hänen ystäviensä kuvia ja sieltä on paljastunut sitä enemmän ja enemmän niitä juttuja. Että mitä on esimerkiksi heidän jenginsä poikien tällainen riitti, johon heidän kastetaan, että he pääsevät seuraavalle tasolle että ensin ovat niitä romanssihuijareita, niitä pikkupoikia jotka huijaa rahaa ja sitten kun he ovat osoittaneet sen uskollisuutensa, he pääsevät seuraavalle tasolle, eli sitten he ovat niitä jotka keräävät niitä rahoja niiltä pikkupojilta ja sitten kun he ovat siitä seuraavalla tasolla, he ovat niitä niin sanottuja kouluttajia, jotka kouluttavat näitä pikkupoikia että mitä sinä sanot tässä tilanteessa, mitä sinä teet tässä tilanteessa, miten sinä toimit tässä ja sitten se kun he keräävät ne rahat, niin ne viedään sille pomolle, mikä siellä on sitten se heidän huijarikuninkaansa. Tällaisia minä olen tässä saanut nyt selville.

Viimeisimpänä mahdollistavana tekijänä toimii se, että uhrin harvoin ilmoittavat asiasta ja joskus voi jopa olla niin, ettei uhri edes tiedosta rikoksen tapahtuneen. Tapahtuneesta syntyvä häpeä estää ilmoituksen tekemisen, sillä asiaa ei haluta enää muistella tai tuoda sitä päivänvaloon. Lisäksi usein myös ajatellaan, ettei tapahtuneesta ilmoittamisesta ole mitään hyötyä, sillä nähdään ettei nykyresursseilla ole mahdollisuutta kuitenkaan tutkia jokaista petosasiaa.⁴⁷

H1: Lisäksi semmoinen totta kai hävetyt, tommoinenhan on, että eihän tuo voi olla totta ja semmoinen pelko siitä, että miten tämä maailma voi olla näin paha.

3.3 Grooming osana romanssipetosta

Romanssipetos noudattelee prosessina etenevää vaiheittaista kaavaa. Tämän prosessimaisen romanssipetoksen etenemisen mallin on Whitty tutkimukseensa perustuen määritellyt vuonna 2013⁴⁸. Tässä tutkielmassa keskitytään prosessin kolmanteen vaiheeseen, jonka Whitty on nimennyt grooming -vaiheeksi. Grooming tunnetaan meillä Suomessa erityisesti lasten seksuaalisen hyväksikäytön yhteydessä lapsen houkuttelemisena seksuaalisiin tarkoituksiin,

⁴⁶ IOCTA 2020, s. 15 ja s. 59.

⁴⁷ IOCTA 2020, s. 19.

⁴⁸ Whitty 2013, s. 677.

vaikka termi ei olekaan alun perin luotu koskemaan vain edellä mainittua kohderyhmää⁴⁹. Grooming käsittää sarjan tekemisiä, kuten vietteleminen, suostuttelu, tunteisiin vetoaminen, luottamuksen rakentaminen ja tiedon hankkiminen henkilöstä. Tämän tekemisen tavoitteena on päästä vakiintuneeseen, kahdenväliseen kanssakäymiseen potentiaalisen uhrin kanssa, sekä romanssipetoksessa valmistella tätä luovuttamaan rahaa tekijälle. Myös grooming etenee prosessimaisesti vuorovaikutuksen syventyessä ja petollisen luottamuksen rakentuessa. Groomingin keinot ovat universaaleja ja ovat havaittavissa samankaltaisena toimintana meillä Suomessa ainakin näissä kahdessa eri uhriryhmiin kohdistuvissa rikostyyppissä. Grooming -vaihe on merkityksellinen juuri uhrin kohdistuvan vahvan psyykkisen vaikuttamisen näkökulmasta. Tämä on se romanssipetosprosessin vaihe, jossa erehdyttäminen ja erehtyminen pääasiallisesti tapahtuvat. Juuri grooming-vaihe erottaa romanssipetoksen muista petosrikoksista ja korostaa romanssipetoksen henkilökohtaista luonnetta ja sen erityistä loukkaavuutta.⁵⁰

Romanssipetosta rikosoikeudellisesti arvioitaessa, tulisi huomion kokonaisarvioinnin näkökulmasta kiinnittyä niihin tekoon vaikuttaneisiin olosuhteisiin ja tekijöihin, jotka johtivat siihen, että potentiaalisesta uhrista tuli oikea uhri ja hän päätyi erehdytettynä oikeustoimen tekemiseen, joka mahdollisti petoksen loppuun saattamisen. Psyykkistä vaikuttamista grooming -prosessin muodossa voidaan pitää manipulatiivisena ja tahallisen erehdyttämisen keinona, tavoitteena vain saada potentiaalinen uhri lähettämään rahaa tai käsittelemään rahaa tekijän toimesta ja lukuun ja näin ollen synnyttämään tekijälle oikeudetonta taloudellista etua ja vastaavasti uhrille taloudellista menetystä. Huomioitavaa on, että vaikka oikeustoimia sääntelevä lakimme on vanha, tunnistaa se tälläkin hetkellä sangen hyvin erilaiset erehdyttämiseen liittyvät tilanteet ja niiden hyväksikäytön mahdollisuuden. Tästä enemmän luvussa neljä.

Romanssipetoksessa potentiaalinen uhri ei ole sijoittamassa rahojaan sijoitusinstrumenttiin, sen tarjoamalla tietyllä odotetulla korolla, eikä pelaamassa lottoa, toiveenaan seitsemän oikein. Hän ei myöskään ole lahjoittamassa rahaa vaikkapa hyväntekeväisyyteen odottamatta siltä mitään vastineeksi. Asiassa kyse on pikemminkin siitä, että ihminen luottaa ihmiseen ja sijoittaa tähän toiseen ihmiseen, vilpittömin mielin, taatakseen molemmille paremman, yhteisen tulevaisuuden. Odotusarvoisesti tämän romanssipetoksessa uhrin ”sijoittaman” rahan tuotto-odotus onkin parempi elämä ja onnellinen, menestyksekkäs parisuhde. Uhrin toiminnan motiivi oikeustoimen tekemiseen syntyy tekijän vahvan psyykkisen vaikuttamisen, groomingin sekä

⁴⁹ PeVL 53/2022 vp s. 4 ja erityisesti grooming -termin käytöstä Gillespie 2017, s. 228.

⁵⁰ Grooming kyberrikoksissa kts. Berson 2003, s. 9–11 sekä grooming romanssipetoksissa kts. Gillespie 2017, s. 228–229.

erehdyttämisen tuloksena, jonka Tapanikin on todennut⁵¹. Tarve oikeustoimen tekemiselle on näin ollen täysin erehdyttämiseen perustuva, tekijän luoma sekä synnyttämä, sillä kyseessä ei missään vaiheessa ole tekijän näkökulmasta aito parisuhde, jolla olisi oikea tulevaisuus.

3.4 Grooming erehdyttämisen keinona

Rikosoikeudessa yleisesti teolla terminä tarkoitetaan, että teon tekijä tekee jotain, jonka tekemättä jättäminen estäisi tunnusmerkistön täyttymisen ja laiminlyönnillä terminä taas sitä, että tekijä ei tee jotakin, joka estäisi tunnusmerkistön täyttymisen⁵². Romanssipetoksessa tekijän tarkoituksena on erehdyttää uhria siten, että tämä edelleen erehdyksen varassa toimii ja suorittaa itselleen epäedullisen oikeustoimen, josta aiheutuu hänelle tai sille, jonka eduista uhrilla on ollut mahdollisuus määrätä, taloudellinen menetys. Petosteon täytyminen vaatii aina sekä erehdyttämisen että erehtymisen.

Hallituksen esityksessä HE 66/1988 vp esitetään erehdyttäminen kahdenlaisena toimintana: erehdyttämisenä, joka perustuu toisessa aikaansaatuun erehtymiseen, tai vastaavasti erehtymisen tilan ylläpitämisenä, jolloin tekijä estää erehtymisen lakkaamisen⁵³. Hakamies taas jakaa erehdyttämisen aktiiviseen erehdyttämiseen, jolla tarkoitetaan virheellisen asianlaidan esittämistä jostakin asiasta, sekä passiiviseen erehdyttämiseen, jolla tarkoitetaan erehdyksen hyväksi käyttämistä⁵⁴. Frände ym. määrittelee erehdyttämisen petoksessa tekijän välittämäksi virheelliseksi, puutteelliseksi tai harhaanjohtavaksi informaatioksi, jonka perusteella uhri siis erehtyy. Toiminta on tekijänsä puolelta tavoitteellista sekä tahallista, ja erehtymisen hyväksikäytön seurauksena odotetaan saavutettavan taloudellinen hyöty. Konkludenttisella erehdyttämisenä taas Frände ym. tarkoittavat sellaista tekijän käyttäytymiselle annettavaa selitysarvoa, jonka varaan uhrin tehdessä oman päätöksentekonsa on hän erehtynyt eli toisin sanoen hän on tehnyt virheellisen johtopäätöksen tekijän käyttäytymisestä. Romanssipetoksissa on osoitettavissa selkeä syy-yhteys erehdyttämisteon ja seuraamuksen eli erehtymisen välillä. Tarkastelussa on kuitenkin kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, mikä on saanut uhrin toimimaan juuri tekijän tavoittelemalla tavalla ja onko erehdyttämisen osalta osoitettavissa, että uhri on toiminut juuri tekijältä saamiensa perusteiden pohjalta. Lisäksi tilanteessa tulee

⁵¹ Tapani 2004, s. 229.

⁵² Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 219.

⁵³ HE 66/1998 vp s. 132.

⁵⁴ Lappi-Seppälä ym. 2021, s. 1197.

arvioitavaksi, onko uhrin saama informaatio vaikuttanut perustavanlaatuisesti tai edes riittävästi uhrin omaan päätöksentekoon tilanteessa.⁵⁵

Jotta rangaistavuuden edellytykset petoksesta täyttyvät, tulee tekijän havaita toisen osapuolen virheellisen käsityksen eli erehdyksen syntyminen ja laiminlyödä tämän korjaaminen⁵⁶. Entäpä jos tämä onkin tavoiteltu erehtymisen tila, jota ei tekijän ole missään tapauksessa ollutkaan tarkoitus korjata. Myös vaikenemista erehtymisen korjaamiseen tai sen korjaamatta jättämiseen liittyen voidaan pitää informaation välittämisenä tekijän ja uhrin välisessä vuorovaikutussuhteessa ja näin ollen vaikeneminen voidaan tulkita toimivan romanssipetoksissa erityisesti oikean informaation salaamisen välineenä. Hallituksen esityksessä HE 66/1927 vp on esiintuotu oikeustoimilain nimenomaisten säännösten tarkoituksena tuoda aiempaa enemmän oikeussuojaa juuri vilpittömälle mielelle eli suojata uhria silloin, kun häntä on erehdytetty tavoitteellisesti sekä tuloksetta⁵⁷.

Nuutila nostaa esiin petoksen yhteydessä tapahtuvan psyykkisen vaikuttamisen erehdyttämisen muotona, joka johtaa erehdyksen vallassa tehdyn vahingollisen oikeustoimen suorittamiseen. Petoksen erityispiirteenä psyykkisen vaikuttamisen elementti on tunnistettu oikeuskirjallisuudessa ja lisäksi poliisi tuo esiin tehokkaan psykologisen vaikuttamisen petosteon keinona myös internet-sivuillaan.⁵⁸

H1: Että minä olen kerrankin ihan uskaltanut lähteä johonkin vähän tämmöiseen mukaan ja se on ihan hirveätä sanoa mutta sinun sydämesi ja sinun aivosihan kokee, että se on ihan todellinen kiintymyssuhde, että se on todella merkityksellinen ja sinä annat siinä ihan samalla tavalla, kun sinä annat jollekin, kun sinä tapaat sen livenä tai somessa. Niin se siinä rakentuu, se romanssiscammaus on aika hyvä nimi sille koska kyllähän siinä rakentuu se, ihan varmasti.

Tekijän näkökulmasta tarkasteltuna erehdyttämisen ollessa menestyksekkästä ja tavoitteellista, tuottaa se odotettuna ja ennakoituna tuloksena erehtymisen. Psyykinen vaikuttaminen, grooming, on erehdyttämisen keinona huomattavasti valheellisen, puutteellisen tai virheellisen informaation antamista vahvempi vaikuttamisen muoto, jota voidaan käyttää myös edellä mainittujen erehdyttämiskeinojen lisänä.

H2: Kokoajanhan se oli semmoista hän, näin jälkeenpäin, kun ajattelee, hän pystyi manipuloimaan minut koukkuun. Minulla oli semmoisia tilanteita, että häntä ei

⁵⁵ Frände ym. 2018, s. 629.

⁵⁶ Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 228.

⁵⁷ HE 66/1927 vp s. 2.

⁵⁸ Nuutila 1996, s. 199 ja 221 ja Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 239–240 sekä Poliisi 2025, kts. myös Tapani 2004, s. 107.

saanut kiinni, hän ei vastannut viesteihin ja että nyt täällä talibanit hyökkäävät tai jotain tämän tyyppistä kauheata tapahtumaa, että hän sai minut hätäntymään.

H5: Sellaiset keskustelutaidot ja osasi lirkutella juuri minulle oikealla tavalla ja hän oli koko ajan huolissaan, että onko minulla kaikki hyvin ja kyseli aina kaikkea ja hän välitti kovasti...

H5: Hän osasi minulle sanoa niitä tiettyjä oikeita asioita ja sanoja mitä sillä hetkellä kaipasin, sitä sellaista romanttista huomioimista minun itsetuntoni pönkittämiseen, että hän välitti, kyseli paljon lapsista ja tuki paljon niissä asioissa mitä itse murehti siinä ja stressasin elämässäni ja oli vaan tosi taitava.

Erehdyttäjän toimien ohella tulee kuitenkin tarkastella myös erehtyvän osapuolen toimintaa. Frände ym. nostavat esiin myös sen, minkälaisia johtopäätöksiä erehtyvä osapuoli erehtymisensä seurauksena tekee vaikkapa tekijän käyttäytymiseen perustuen sekä millaisia perusteltuja odotuksia uhrilla on tilanteessa, joiden varaan hän myös omaa päätöksentekoaan tilanteessa rakentaa.⁵⁹

3.4.1 Luottamusperiaatteesta ja erehtymisestä

Luottamusperiaate pohjautuu siihen, että henkilö itse toimii sääntöjen edellyttämällä tavalla ja että hän voi luottaa myös siihen, että myös muut toimivan niin, ellei ole olemassa syitä päinvastaiselle oletukselle⁶⁰. Internetissä ja erityisesti seuranhakupalveluissa tämä pätee vastaavasti kuten muillakin elämänalueilla. Kukaan ei lähtökohtaisesti kirjaudu nettideittipalvelun käyttäjäksi tavoitteenaan tulla erehdytyksi ja palvelun käyttäjillä on siis oikeus odottaa, että muutkin kyseisen palvelun käyttäjät toimivat asianmukaisesti.

Erehtyminen yleisesti tarkoittaa, että jostakin asiasta syntynyt käsitys ei vastaa asian todellisuutta tai on siihen verrattuna olennaisesti puutteellinen. Erehtyminen kohdistuu tällöin tosiasioihin. Rikosoikeudessa tosiasioita koskeva erehdys poistaa tahallisuuden, mutta henkilö voi silti tulla tuomituksi tuottamuksellisesta teosta. Vastuu rikoksesta ei näin ollen perustu välittömästi erehtymiseen vaan huolimattomuuteen, jota henkilö on osoittanut teoissaan. Uhrin huolimattomuus nostetaan usein esiin romanssipetostapauksissa, kun halutaan löytää helppo selitys sille, miksi uhri menetti omaisuuttaan.⁶¹

Erehtymistä on meillä totuttu tarkastelemaan tekijän näkökulmasta suhteessa rikolliseen tekoon eli toisin sanoen, mikäli tekijä ei olisi ollut tietoinen rangaistusperusteisista

⁵⁹ Frände ym. 2018, s. 630.

⁶⁰ Nuutila 1996, s. 337.

⁶¹ Aarnio 2002, s. 220–222.

tunnusmerkistötekijöistä tai olisi niistä erehtynyt, ei teko ole pidetty tahallisena. Rikosoikeudellisesti toisentyypin tapauksen romanssipetoksessa konstruoi uhrin erehtyminen tekemään erehdyttynä itselleen haitallisen oikeustoimen. Ei ole kiellettyä tai rikollinen teko luovuttaa omaisuuttaan jollekin toiselle, mutta mikäli tämä toinen on vilpillisin keinoin saanut tämän tapahtumaan, muuttuu asetelma toisenlaiseksi. Kieltoerehdyksen käsite ei edellä kuvattuun tilanteeseen sovellu ja tunnusmerkistöerehdyksenkin osalta voi olla haastavaa osoittaa uhrin tienneen, että toimii erehdyttynä ja että uhri siitä huolimatta vei oikeustoimen päätökseen. Edellä esitetty pohdinta ei ole looginen ja jo yleisenkin elämäkokemuksen perusteella on perusteltua olettaa, ettei kukaan järkevästi toimiva henkilö olisi vienyt itselleen haitallista oikeustoimea päätökseen tietoisesti ja tilanteessa, jossa siis itse tiesi olevansa erehdytty ja teon tuottavan taloudellisesti lopullisen menetyksen.⁶²

Rikosoikeudellisesti merkittävä ajankohta tietoisuuden osalta on teon teko hetki. Tietoisuuden arvioinnin perustavat siis ne tiedot ja olosuhteet, jotka vallitsivat teko hetkellä. Näin ollen, kun uhri voimakkaan psyykkisen vaikuttamisen alaisena erehdyttynä ja erehtyneenä suorittaa rahansiirron, yhtyvät tässä kohden uhrin tietoisuus vallitsevasta asiantilasta ennen oikeustoimen tekemistä sekä sen aikana. Käytännössä tuomioistuin arvioi aina tätä tilannetta jälkikäteen.

H5: Joo siis hän lähetti minulle aina linkkejä, joista minä menin. Siinä oli ensimmäinen ongelma. Muutama, ne viralliset, taisivat olla sellaisia, että minun piti näitä appeja ladata, missä minä muutaman se valuutan siksi kryptovaluutaksi ja sinne mentiin linkin kautta. Siinä tuli se kompastuskivi, sinne huijaussivustoille olivat ne linkit. Hän lähetti minulle aina näitä ja kuvankaappauksien kautta mentiin, että hän opasti kädestä pitäen kuvankaappauksilla, että mitä piti tehdä.

Ruotsissa tuomioistuin arvioi niin kutsutun *dolus eventualis*- tahallisuuden näkökulmasta asiassa, olisiko uhri mahdollisesti toiminut toisin tilanteessa ja pidättäytynyt oikeustoimen tekemisestä, mikäli olisi tiennyt vastapuolella olevasta huijarista. Tämä eroaa merkittävästi Suomalaisesta tuomioistuin käytännöstämme ja ottaa siis Suomesta poiketen mukaan arviointiin tekoon kuuluvien seikkojen lisäksi myös oikeustoimen tekijän persoonallisuuteen liittyviä seikkoja, joita meillä ei tuomioistuin yleisesti ottaen huomioi tilanne- ja olosuhdearvioinnissaan.⁶³

Hyvänä esimerkkinä Ruotsalaisen tuomioistuimen arviosta toimii Göteborgin kärjäoikeuden tuomio B 21041–23. Tapauksessa sekä A että B olivat menettäneet rahaa romanssipetoksessa, B suoraan tekijälle ja A välillisesti tekijälle B:n toimesta. Tässä tapauksessa oli esitetty myös epäily,

⁶² Koponen 2004, s. 287-288.

⁶³ Koponen 2004, s. 276-277.

että sekä A:ta että B:tä huijannut henkilö olisi ollut yksi ja sama. Syyttäjä syytti B:tä törkeästä rahanpesusta ja toissijaisesti rahanpesurikkomuksesta. Tuomio oli vapauttava B:n osalta sillä perusteella molempiin syytekohtiin, että syyttäjä ei käräjäoikeuden mukaan ollut pystynyt näyttämään toteen B:n toimineen tahallisesti tai huolimattomasti edes rahanpesurikkomusasiassa. Käräjäoikeus perusteli ratkaisuaan esittämällä, että arviointi rahanpesurikkomuksen toteutumisesta koskee tapauksia, joissa tekijä ei ollut toiminut tahallisesti, mutta hän oli toiminut huolimattomasti. Huolimattomuus tässä yhteydessä tarkoitti, että tekijällä oli ollut kohtuullinen syy olettaa, että omaisuus oli peräisin rikoksesta tai rikollisesta toiminnasta. Käräjäoikeus jatkoi tietoisesta huolimattomuuden käsitteen avaamisella, joka tarkoittaa tilanteita, joissa tekijän olisi pitänyt ymmärtää riski tai epäillä, että omaisuus oli peräisin rikollisesta toiminnasta ja että toimenpide suoritettiin rahanpesutarkoituksessa. Arviointia siitä mitä tekijän olisi pitänyt ymmärtää, käräjäoikeus arvioi kahdessa vaiheessa; arvioimalla ensin kysymystä siitä, mitä tekijä olisi voinut tehdä ymmärtääkseen, että kysymystä siitä, voidaanko edellyttää, että hän olisi tehnyt tämän. Lisäksi molemmissa arvioinneissa on otettu huomioon yksittäistapauksen olosuhteet sekä yksilölliset tekijät kuten ikä, kypsyys, stressi, koulutus tai fyysiset ominaisuudet, jotka ovat merkityksellisiä arvioinnissa, samoin kuin tilanne, jossa tekijä on. Näin ollen käräjäoikeus lausui tuomiossaan, että sekä A että B vaikuttavat käräjäoikeuden arvion mukaan kuuluvan siihen pieneen joukkoon rikoksen uhreja, jotka ovat erityisen alttiita tulemaan harhaanjohtetuksi. Lisäksi oikeus totesi, että henkilöt A ja B vaikuttavat omaavan sellaisen persoonallisuustyypin, jonka johdosta asioiden analysointi ja päätöksenteko perustuvat yksinomaan niihin tunteisiin, joita huijari voi heissä herättää. Kun huijari onnistuu nettideittisivustojen avulla löytämään ja manipuloimaan suuren määrän erityisen alttiita henkilöitä, joista jotkut ovat yksilöllisten olosuhteiden vuoksi myös tunneperäisesti haavoittuvassa tilanteessa, syntyy tästä huijarille suotuisa yhdistelmä. B:tä ei myöskään tuomittu maksamaan A:lle vahingonkorvausta A:n B:lle suorittamista rahansiirroista, jotka siis B oli jo edelleen eteenpäin siirtänyt.⁶⁴

Suomessa vastaavaa tapausta on arvioitu erimerkiksi Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomiossa R 22/78. B kiisti toimineensa asiassa tarkoituksenaan hankkia itselleen tai toiselle hyötyä peittääkseen tai häivyttääkseen hyödyn tai omaisuuden laittoman alkuperän, avustaakseen rikosentekijää välttämään rikoksen oikeudelliset seuraamukset taikka avustaakseen toista kyseisen omaisuuden alkuperän tai sijainnin peittämisessä ja häivyttämisessä, kun hän oli siirtänyt A:lta saamansa rahan eteenpäin. Käräjäoikeus totesi tuomiossaan, että asiassa on

⁶⁴ Göteborgin käräjäoikeuden tuomio B 21041–23.

kysymyksessä ns. rakkaushuijauksista, joissa asianosaiset on taivuteltu siirtämään rahaa todennäköisesti ulkomailta käsin erehdyttämisen ja rahanpesutarkoituksessa toimivien henkilöiden ohjeiden ja käskyjen mukaan. Tässäkin tapauksessa käräjäoikeuden mukaan huijatut henkilöt ryhtyivät myös avustamaan niitä, jotka ovat heitä erehdyttäneet. B:n käsittelemät varat ovat olleet epäsuhtaisia hänen normaaliin taloudelliseen tilanteeseensa nähden sekä rahansiirto ylipäättänsä on ollut toimintana täysin poikkeavaa ja suhteetonta. Käräjäoikeus totesi B:n toiminnan olleen huolimattonta sillä perusteella, ettei B ollut tehnyt minkäänlaisia toimia selvittääkseen rahojen alkuperää ja on suhtautunut näin piittaamattomasti ja välinpitämättömästi varojen alkuperään. Käräjäoikeus tuli siihen johtopäätökseen, että näissä olosuhteissa B:n on tullut ymmärtää, että varat ovat varsin todennäköisesti olleet rikoksella hankittuja ja mieltää näin ollen myös tekonsa lainvastaisuus. B tuomittiin törkeästä rahanpesusta sekä korvaamaan A:lle rikollisella teolla aiheuttamansa vahingot eli koko A:n B:lle siirtämä rahamäärä viivästyskorkoineen. Vaikka oikeus totesikin, että B oli taivuteltu toimimaan tilanteessa tietyllä tavalla, tulkitsi oikeus kuitenkin B:n avustaneen rikollisia heidän toimissaan ja hänen toimintansa tilanteessa olleen tämän lisäksi huolimattonta. Uhrin erehtymistä tai erehdyttämistä tai muunlaista tilannekohtaista arviointia ei tämän asian yhteydessä nostettu esiin.⁶⁵

Edellä esitetyt kaksi tapausta ovat vain yksittäisiä esimerkitapauksia, mutta esimerkkiin liittyen on oikeutettua esittää kysymys siitä, tulisiko kansallista tuomioistuimen menettelyämme arviointeineen kehittää tähän Ruotsin suuntaan. Moniulotteisempi arviointi huomioisi myös uhrin tilanteen ja olosuhteet romanssipetoksissa aiempaa laajemmin ja takaisi näin ehkäpä myös paremmin oikeussuojaa uhrille romanssipetostapauksissa. Toki huomioitavaa näiden esimerkkien osalta on myös ero rahanpesusäädöksissämme, vaikka usein kuitenkin esitämme, että lainsäädäntömme täällä pohjoismaissa on hyvin lähellä toisiaan.

3.4.2 Uhrin huolellisuudesta ja selonottovelvollisuudesta

Talousrikokset ovat Kopsen esittämän mukaan tunnusmerkistöltään tyypillisesti sellaisia, joissa itseasiassa tarkemmat käyttäytymissäännöt saadaan rangaistussäädöksen ulkopuolelta. Erityisen ilmeistä tämä on Kopsen mukaan verorikoksissa ja kirjanpitorikoksissa, mutta soveltuu hänen mukaansa myös valtaosaan talousrikoksista. Edellä mainittu kuvaa osuvasti myös romanssipetoksia.⁶⁶

⁶⁵ Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomio R 22/78.

⁶⁶ Koponen 2004, s 47.

Rikosoikeudellista vastuuta on rajattu aiemmin vallalla olleen adekvaattisuuskriteerin⁶⁷ jälkeen sitä täsmällisemmin ja jäsenytyneemmin teon huolimattomuuden käsitteen avulla⁶⁸. Jareborg määrittelee huolellisuutta huolimattomuuden käsitteen kautta. Huolimattomuutta on toiminta riskeistä välittämättä ja näin ollen päinvastainen toiminta, eli riskien huomiointi, on Jareborgin mukaan osoitus huolellisesta toiminnasta⁶⁹. Kuitenkin huomioitavaa on, että Koponen korostaa teon huolimattomuuden ja kielletyn riskin käsitteiden olevan itsessään ja sinänsä jo sangen normatiivisia käsitteinä ja sisältävät itsessään jo määräyksien mukaista toimintaa tai ajatusta⁷⁰.

Teon huolimattomuuden vaatimuksen Nuutila on muotoillut seuraavasti: Rikosoikeudellinen vastuu edellyttää että 1) tekijä on aiheuttanut oikeudellisesti relevantin vaaran, 2) kyseinen vaara on realisoitunut tunnusmerkistön mukaisessa seuraamuksessa ja 3) tunnusmerkistön mukaisuuden on ulotuttava konkreettiseen vahinkoseuraamukseen. Huolimattomuuden konstruointi romanssipetoksessa voi siis tarkoittaa uhrin toiminnan arviointia tekijän psyykkisen vaikutuksen alaisena. Tällöin voidaan esittää, että uhri on asettanut oman omaisuutensa vaaraan suorittaessaan oikeustoimeen, joka on johtanut omaisuuden siirtymiseen uhrilta tekijälle ja tuottanut näin perusteetonta taloudellista etua tekijälle. Yhtä lailla on myös mahdollista tarkastella asiaa siten, että uhri on ottanut tilanteessa riskin. Rahan käsittelyyn viitattaessa, on uhri asettanut oman omaisuutensa sekä hänelle vaikkapa tilisiirrolla siirretyn, jonkun toisen henkilön omaisuutta vaaraan suorittaessaan oikeustoimen, jolla vastaanottaa, käsittelee ja siirtää rahaa edelleen kolmannen tahon eduksi ja tuottaa näin perusteetonta taloudellista etua kolmannelle⁷¹.

Minkälainen huolellisuusvelvoite voitaisiin ylipäättänsä asettaa ihmisille, jotka asioivat ainoastaan verkon välityksellä toistensa kanssa? Entä minkälaista huolellista toimintaa voidaan odottaa yksilöltä, joka on toisen henkilön vahvan psyykkisen vaikutuksen alaisena? Koponen esittää, että selonottovelvollisuutta tulisi aina arvioida talousrikoksissa tyyppikohtaisesti ja sen laajuus on ratkaistava tunnusmerkistö- ja tekokohtaisesti⁷². Entäpä kun yksilö toimii huolellisuusvelvoitteensa mukaisesti, mutta hänen saamansa tieto tukee jo syntyntä käsitystä tilanteesta, vaikka tosiasiallisesti esitetty tieto onkin valheellista ja virheellistä? Mikäli epäiltyä rikosta ei lainkaan tutkita, eikä sen olosuhteita näin ollen tunneta, miten huolellisuusvelvoitettakaan voitaisiin tällaisessa tilanteessa määrittää. Edelleen, mikäli

⁶⁷ Von Kriesin alun perin määrittelemästä adekvaatista kausaalisuudesta enemmän kts. Nuotio 1998, s. 164–172.

⁶⁸ Nuutila 1996, s. 274.

⁶⁹ Jareborg 1988, s. 30.

⁷⁰ Koponen 2004, s. 117.

⁷¹ Nuutila 1996, s. 275.

⁷² Koponen 2004, s. 120.

huolellisuusvelvoitetta ei ole voitu tarkoin määrittää, on sen edellyttäminenkin jokseenkin mahdotonta.

H1: Minä olin niin kokematon silloin ja kun minä en oikeasti tiennyt tästä scammeritoiminnasta mitään. Kun minä en ollut törmännyt koskaan tällaiseen ja kun minä en katso mitään uutisia ja inhoan tosi tv:tä ja kaikkea sellaista enkä minä katso niitä. Minulle ei tullut mieleen se asia ja minä olin kyllä kertonut lapselleni, minä olin kertonut minun perheelleni ja minun ystävilleni ja niistä osa totesi, että googletetaan se ja että täältä ei löydy sellaista henkilöä. Minä siihen vastasin, että olette te kaikenlaisia pahailmanlintuja.

H2: Hän oli kertomansa mukaan amerikkalainen ja kyllähän minä yritin kaikkea googlata, että onko se nimistä ihmistä jossakin tai missä se voisi asua mutta eihän sitä tietoa löytynyt. Minäkin häntä sitten uhkailin et pitääkö minun selvittää YK:sta et onko siellä tämmöistä työntekijää, mutta eihän minullakaan riittänyt resursssia ja tajua ja tietoa et mistä minä olisin sitä lähtenyt selvittämään.

Jonkinlaista mallia voidaan kuitenkin ihmisten väliseen kanssakäymiseen internetissä pohtia. Esimerkiksi huolellisuusvelvoitteen konstruoinnin avulla on mahdollisuus hahmottaa sitä, millaisten vahinkojen torjumiseksi kyseinen velvoite tulee asettaa⁷³. Minkälaiseen huolellisuuteen voidaan siten odottaa yleiseen elämänkokemukseen perustuen henkilön ryhtyvän tilanteessa, jossa hän tapaa unelmiensa kumppanin internetissä? Tietoa siitä, kuinka toimia internetissä turvallisemmin on saatavilla laajasti esimerkiksi poliisin internet-sivuilla⁷⁴ sekä Nettideittiturvan internetsivuilta löytyvissä toimintaohjeissa⁷⁵. On lähtökohtaisesti otettava huomioon, että internetissä esitettävä materiaali ei aina ole totta ja näin ollen on muistettava lähdekriittisyys. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että romanssipetoksessa uhrille esitetyt asiakirjat, valokuvat tai muu tekijän henkilöllisyyttä tukeva aineisto usein osoittautuu täysin väärennetyiksi ja onkin valmistettu vain petoksen tekemistä varten. Huolimattomuutta voi uhrin näkökulmasta romanssipetoksissa todentaa uhrin toiminta tai pikemminkin toimimattomuus tilanteessa, jossa hän ei yritäkään saada suhteen toisesta osapuolesta lisätietoa vaikkapa internetin välityksellä tai haastatteleamalla häntä kysellen lisätietoja tai taustoja esiin tulleille asioille. Vastaavasti huolimattomuutta ilmentää se, että vastaanottaessaan varoja tililleen tuntemattomasta lähteestä, uhri ei ryhdy selvittämään keneltä rahat ovat peräsin ja mistä rahat ovat syntyjään⁷⁶.

Uhri saattaa pohtia hänelle esitetyn tiedon oikeellisuutta ja hänellä saattaa herätä jonkin asteinen epäily tietojen alkuperän luotettavuudesta. Rikosoikeudellisesti tarkasteltuna tämä

⁷³ Nuotio 1998, s. 325.

⁷⁴ Poliisi 2025.

⁷⁵ Nettideittiturva 2025.

⁷⁶ Pohjois-Savon käräjäoikeuden tuomio R 22/78.

pelkkä mahdollisuus siitä, että tieto voi olla virheellistä ei kuitenkaan vielä riitä ja tällöin ei epäilyä voida pitää vielä konkreettisena. Vasta sitten kun uhri pitää yhtä todennäköisenä sitä vaihtoehtoa, että hänen saamansa tieto on virheellistä, puutteellista tai harhaanjohtavaa, voidaan todeta asiassa olevan konkreettinen epäily sen totuudenmukaisuudesta⁷⁷.

H1: Yksi asia, jota olen miettinyt, on että oliko niin että minä tavallaan tajusin sen heti, että oliko niin että kun se oli niin vaikeata aikaa se korona aika ja kun minä asuin yksin, että oliko se vaan niin että minä en halunnut ymmärtää sitä.

Huomioitavaa on, että tämä tapahtuu romanssipetoksissa usein varsin myöhään, silloin kun uhrin rahat ovat loppu tai kun hän ei enää suostu toimimaan tekijän ohjaaman mukaisesti tai kun uhri on saanut syytteen rahanpesusta.

H1: Hän sanoi, että haluaa muuttaa koska hänellä ei ole mitään ja että hän on niin paljon puhunut lapselle ja että lapsi on niin kiintynyt minuun. Minä totesin tähän, että okei, mutta siinä vaiheessa minä olin kanssa syvällä, minä tiesin, että tämä on todella outoa, mutta tavallaan minä halusin uskoa siihen, että voihan se olla, että joskus pitää uskaltaa ja lähteä tämmöiseen. Olen semmoinen jalat maassa yleensä, että ehkä tämä on se juttu, että mennään.

H4: ...ja löysin semmoisen amerikkalaisen sotilaan tai siis, joka oli armeijassa ja jonka kautta minun silmäni avautuivat. Tuolla netissä hän kertoi juuri näistä, että varokaa näitä huijareita ja sitten minulla alkoi ne punaiset liput tulemaan enemmän ja enemmän, että nyt tämäkin on huijari ja että minä olen täysi idiootti, että olen nyt tämmöiseenkin langennut.

Koponen esittää, että selonottovelvollisuuden realisoivia seikkoja tulisi arvioida tapauskohtaisesti. Mikäli henkilöllä olisi tilanteessa ollut joko asemansa tai menettelynsä puitteissa ollut oikeudellinen velvollisuus varmistaa menettelynsä oikeudellisuus, voi tahallisuus tällaisessa tilanteessa muodostua tämän velvollisuuden tietoisesta rikkomisesta eli laiminlyönnistä. Liike-elämässä on jo vakiintunut tällainen korostunut selonottovelvollisuus, mutta siviilielämässä ei niinkään⁷⁸. Romanssipetosten yhteydessä tulee myös huomioida se, ettei uhrilla ole mahdollisuutta esimerkiksi selvittää ennakolta tai jälkeenpäinkään ulkomaisen pankkitilin oikeata omistajaa tai niin ikään suomalaisenkaan pankkitilin oikeaa omistajaa. Romanssipetoksissa raha ei liiku vain pankkien välityksellä vaan usein käytössä on myös erilaisia rahansiirtopalveluja kuten esimerkiksi Western Union tai PayPal, jotka vaativat toimiakseen vaikkapa vain sähköpostiosoitteen tai matkapuhelinnumeron. Rahansiirtopalvelujen osalta sen selvittäminen, kenelle lähetty raha lopulta päättyy, voi olla uhrille jopa täysin mahdotonta.

⁷⁷ Frände ym. 2008, s. 640–641.

⁷⁸ Koponen 2004, s. 250.

Rikoslain esitöissä hallituksen esityksessä HE 66/1988 vp on petoksen perustunnusmerkistönä esitetty erehdyttäminen, erehdys, erehdyksen vallassa suoritettu määräämistoimi ja siitä aiheutunut vahinko. Edellä esitetyn lisäksi myös erehdyksen hyväksi käyttäminen täyttää petoksen tunnusmerkistön⁷⁹. Tilanteen keskeinen problematiikka uhrin näkökulmasta on helposti hahmotettavissa. Onko uhri toiminut yleisen selonottovelvollisuuden mukaan ja onko hän suorittanut oikeustoimen täysin vapaaehtoisesti huomioiden siihen mahdollisesti liittyvän riskin taloudellisesta menetyksestä. Mikäli uhri ei olisi erehtynyt ei häntä näin ollen ole voitu myöskään erehdyttää ja hän on toiminut oman parhaan uskomuksensa ja vilpittömän mielensä vallassa. Näin ollen rikosta ei voida todeta tapahtuneen, koska tunnusmerkistön mukaisuus ei täyty uhrin oman toiminnan vuoksi ja uhri on siis luovuttanut omaisuuttaan täysin vapaaehtoisesti.

Mutta entäpä sitten konstruktio erehdyksen hyväksi käyttämisestä, joka myös täyttää petoksen tunnusmerkistön mukaisuuden. Rikoslain esitöissä⁸⁰ on mainittu aikaisemmin syntyneen erehdystilan ylläpitäminen ilman että se lakkaa tekijän toimien vuoksi, ja lisäksi valheellisen asianlaidan esittäminen on rinnastettu todellisen asianlaidan salaamiseen. Tässä on uhrin näkökulmasta keskeinen mahdollinen tilanteen käännekohta, jossa uhrin positio saattaakin muuttua rikoskumppaniksi. Tekijä voi aina vedota itsekriminointisuojaan omaksi puolustukseksi, mutta mihin uhri voi vedota, kun tekijä jatkaa vakuuttavia valheitaan, vaikka uhrille olisikin saattanut jo herätä epäilyksiä asioiden totuuden mukaisuudesta? Uhri voi altistua myös itse toimimaan rikollisesti, vaikkapa vastaanottaen tekijältä tai toiselta petoksen uhrilta rahaa ja suostuen siirtämään sitä edelleen jollekin kolmannelle taholle. Tällöin uhri tekijän ohella syyllistyy itse rahanpesu- tai kätkemisrikokseen RL 32:6 §:n tai 32:1 § mukaisesti. Toki huomioitavaa on, että tässä yhteydessä tulevat tarkasteltavaksi myös RL:n neljännen luvun mukaiset vastuuvapausperusteet, mutta yksinkertaista ei tilanteen osoittaminen erehdykseksi kaiken kaikkiaan ole kuten jo aiemmin esitetty oikeustapaus on osoittanut. Suunnitelmallisuus asetelmassa on täysin tekijän toimesta aiheutettua sekä toteutettua, mutta luetaan valitettavasti meillä uhrin omasta toiminnasta näyttöä osoittavaksi suunnitelmallisuudeksi. Tämä on hämmäntävää todeta erityisesti siitä tarkastelukulmasta, että romanssipetoksessa nimenomaisesti tekijä laiminlyö tahallisesti velvollisuutensa oikaista uhrille syntyneet virheelliset käsitykset sekä erityisesti, kun itseasiassa koko rikos perustuu lähtökohtaisesti ja kokonaisuudessaan näihin uhrin virheellisiin käsityksiin.⁸¹

⁷⁹ HE 66/1988 vp s. 127–128.

⁸⁰ HE 66/1988 vp s. 131–132.

⁸¹ Tapani 2004, s. 159.

3.4.3 Laiminlyönnistä

Laiminlyönnin rikosoikeudellinen asema tekona nousee esiin tilanteissa, joissa joudutaan arvioimaan henkilön vastuuta jostakin sellaisesta tilanteesta, jossa hän ei tehnyt jotakin, mitä hänen odotettiin tekevän⁸². Laiminlyönnillä ei kuitenkaan Nuutilan mukaan voida aiheuttaa seurausta aktiivisen tekemisen tapaan. Nuutila käsittelee tätä hypoteettista kausaalisuutta käsitteenä, josta meillä ei yleensä voisi olla mitään varmaa tietoa, koska meillä ei ole tietoa siitä, mitä olisi tapahtunut, jos laiminlyöjä olisi toiminut toisin⁸³. Hieman vastaavasti voidaan tarkastella myös erehtymistä, sillä yhtä lailla meillä ei ole varmuutta siitä, että ihminen tekee joka kerta samanlaisen päätöksen, vaikka hänellä olisi yhtäläiset tiedot käytettävissään jokainen kerta⁸⁴. Molemmissa tapauksissa ennustettavuus seurauksen suhteen on vähintäänkin vaihteleva. Laiminlyöntiä on perusteltua tarkastella romanssipetoksiin liittyen kun pohditaan uhrin oman toiminnan osuutta petosteon onnistumisessa.

Laiminlyönti on syy aiheutuneelle seuraamukselle perinteisen ekvivalenssiteorian mukaisesti, mikäli vaadittavaa tekoa ei voitaisi ajatella tapahtumakulkuun ilman että seuraus jäisi sattumatta *condicio sine qua non* -teorian mukaisesti. Pohdittavaksi tulee siis olisiko kyseisessä tapauksessa laiminlyöty teko estänyt seuraamuksen⁸⁵. Mikäli uhri yrittää ottaa selvää tekijän henkilöllisyydestä varmistaakseen sen oikeellisuuden, mutta hänelle esitetään valheellista aineistoa, joka tukee tekijän tarinaa, ei tämä vaikuta toimivalta lähestymistavalta suhteessa tähän viitekehukseen. Kaiken kaikkiaan QSQN-teorian mukaan petos seurauksena voisi romanssipetoksessa jäädä sattumatta vain, jos uhri ei vastaa hänelle tuntemattomien lähettämiin viesteihin, vaikka onkin siis rekisteröitynyt käyttäjäksi nettideittipalveluun ja etsii itselleen seuraa. Näin ollen CSQN-teorian rinnalla on syytä tarkastella myös säännönmukaisten edellytysten teoriaa, jossa sen mukaan syy-yhteydessä on kyse siitä, onko tietty tekijä ollut tosiasiasa edellytyksenä tietylle seuraukselle⁸⁶. Tämä palautuu vastaavasti kuten edellinen, uhrin nettideittipalvelun käyttöön, ja tästäkin teoriasta ei tässä yhteydessä ole selvää ratkaisua löydettävissä.

Teon huolimattomuusoppiin liittyy keskeisesti myös kielletyn riskin käsite, joka tarkoittaa, että tietyn teon tekeminen sisältää riskin rikosoikeudellisesti haitalliseksi arvioitun seurauksen

⁸² Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 219.

⁸³ Nuutila 1996, s. 203.

⁸⁴ Frände ym. 2008, s. 636.

⁸⁵ Nuutila 1996, s. 204 ja s. 213 sekä Tapani – Tolvanen – Hyttinen 2019, s. 232–233.

⁸⁶ Nuutila 1996, s. 218–219.

syntymisestä ja että näin ollen tekijällä on hyviä syitä välttää kyseisen teon suorittamista⁸⁷. Romanssipetosten yhteydessä voidaan tämä palauttaa samoin kuten edelliset eli nettideittipalstalle rekisteröitymiseen ja tuntemattomilta lähettäjiä tulevien viestien huomiotta jättämiseen. Tämä ajatuksena ja liitettynä kontekstiin, että ihminen lähtökohtaisesti etsii seuraa, on täysin vastakkainen siitä, mitä nettideittipalstalle rekisteröitymisellä yleisesti tavoitellaan. Kielletyn riskin käsite ei siis myöskään tarjoa loogista selitysmallia romanssipetoksessa.

Nuutila linkittää laiminlyönnin kysymykseen, oliko vahinkoseurauksen synty laiminlyöjän hallinnassa vai ei, ja pohjaa näin ollen laiminlyöjän roolin vastuuasemassa olevan henkilön rooliin, joka näin ollen myös hallitsee tapahtumakulkua. Tapahtumakulun hallinnalla Nuutila tarkoittaa samanaikaisesti tosiasiallisen kontrolliin tapahtumankulusta, sekä niihin normatiivisiin vaatimuksiin, joita toimijaan kohdistetaan. Eroa tekemisen ja laiminlyönnin välillä lainopillisesta näkökulmasta Nuutila esittää, että vain laiminlyönti käsittää vastuuaseman vaatimuksen (tosiasiallinen kontrolli tapahtuman kulusta), jotta vahinkoseurauksesta voidaan rangaista ja jatkaa edelleen kysymyksellä, missä vaiheessa uhri itse myötävaikuttaa vahinkoseuraukseensa siinä määrin että vastuuasemassa olevan kontrollista ei voida puhua⁸⁸. Kun linkitämme tämän Nuutilan teorian romanssipetoskontekstiin, voidaan todeta, että uhri ei omalla tekemisellään, suorittaessaan omaisuutensa luovuttamista koskevia oikeustoimia tekijän psyykkisen vaikuttamisen alaisena, koskaan saavuta vastuuasemaa tai tosiasiallista kontrollia tilanteessa. Toisaalta taas tarkasteltuna tilanne voi vaikuttaa päinvastaiselta silloin, kun uhri on rahaa tai omaisuutta käsittelevässä tai sitä liikuttavassa roolissa vaikkakin edelleen tekijän psyykkisen vaikuttamisen alaisena. Tällöin voidaan esittää tapahtumien olevan riippuvaisia uhrin toiminnasta ja hänellä on ainakin jonkinasteinen kontrolli liittyen omaisuuden käsittelyyn tai sen liikutteluun. On siitä huolimatta edelleen perusteltua argumentoida sen puolesta, että jälkimmäisessäkin tilanteessa uhrin ollessa tekijän psyykkisen vaikutuksen alaisena, joka voi käsittää myös vaikkapa uhrin kiristämistä tekoon, ei vastuuasema ja sen mukanaan tuoma kontrolli tilanteessa koskaan täysin siirry uhrille. Tekijä toimii tässäkin asetelmassa määrittelijänä eli aktiivisen toimijan roolissa siitä, kenelle rahaa siirretään, minkälaisina summina sekä mitä kanavaa käyttäen. Nämä ovat vain naamioituina tekijän kullekin rahaa käsittelevälle tai siirtävälle taholle erilaisina peitetarinoina rahan tarpeesta.

Kuten esitetty, ei uhrin toimien huolellisuutta arvioitaessa meillä välttämättä ole mitään sellaisia ennalta kirjoitettuja turvallisuusmääräyksiä, joihin peilaten sallitun ja kielletyn riskinoton raja tai

⁸⁷ Tapani 2004, s. 111.

⁸⁸ Nuutila 1996, s. 260–265.

huolellisuusvelvoitetta tilanteessa voitaisiin asettaa. Käytännössä kukin toimija, kulloisessakin tilanteessa suorittaa aina punnintaa toiminnan hyötyjen ja haittojen välillä. Aiemmin käytössä olleen *bonus pater familias* -ajattelun sijaan nykyisin vallalla oleva hyötyjen ja haittojen punninta sekä niiden arviointi perustuukin yleiseen elämäkokemukseen sekä toiminnan osalta, tilanteessa tavanomaisella tavalla toimivan huolellisen henkilön toimintaan vertaamiseen.

Tällaista arviointia ajatellen Nuutila on esittänyt käyttökelpoisen mallin hyötyjen ja haittojen punninnasta. Mallissaan hän nostaa esiin seuraavat neljä elementtiä. Ensimmäinen elementti käsittelee toiminnan sosiaalista merkitystä. Sen mukaan se, kuinka suuri riskin on oltava ollakseen kielletty, riippuu ensi sijassa toiminnan sosiaalisesta merkityksestä. Yhtenä kolmesta toiminnan eri muodosta Nuutila esittää sosiaalisesti tavanomaisen toiminnan. Tällä hän tarkoittaa vaikkapa koiran ulkoiluttamisen olevan tavanomaista sosiaalista toimintaa ja että mikäli on tiedossa, että koira on vihainen, varustetaan se kuonokopalla ja näin ollen vaaran torjuminen muissa tapauksissa ulkoiluttamiseen liittyen edellyttää vain tavanomaisia toimenpiteitä kuten koiran pitämistä talutushihnassa. Analogisesti internetissä treffipalstalle liittymistä voidaan nykypäivää pitää vastaavana tavanomaisena sosiaalisena toimintana ja näin ollen tavanomaisten varotoimien käyttäminen internet-maailmassa tulisi riittää tekemään toiminnasta riittävän vaaratonta. Toisena elementtinä on arvioitavana toiminnalla välittömästi tai välillisesti uhattujen oikeushyvien painoarvo. Vakavampaa vahinkoseurausta edellyttää matalampi sallitun riskin raja. Toisin sanoen mitä suuremmasta rahallisesta uhauksesta puhutaan sitä matalammalle, asettuu raja sallitun ja kielletyn riskin välillä. Huomioitavaa romanssipetoksissa tämä on siltä osin, että tällainen raja voi vaihdella myös tapauskohtaisesti suhteessa uhrin varallisuuteen. Pienituloisen henkilö voi kokea muutaman sadan euron menetyksen jo merkittävänä. Kolmantena elementtinä Nuutila tuo esiin vahinkoseurauksen todennäköisyyden ja kutsuukin tätä termillä riskipotentiali ja viittaa samalla vahingonkorvausoikeuteen, jossa käsite tunnetaan vahinkopotentialina. Arviointi perustetaan Nuutilan mukaan tekijöihin, jotka arvioidaan tekijän erityistiedoilla varustetun huolellisen tarkkailijan näkökulmasta tekohetken tilanteen mukaan. Näin ollen, mikäli uhria on erehdytetty menestyksekkäästi ja hän on erehtynyt tilanteessa, voi käytännössä tapaus olla sellainen, ettei tämä huolellinen tarkkailijakaan pysty erottamaan oikeaa väärästä⁸⁹. Neljäntenä Nuutila huomioi tosiasialliset mahdollisuudet varotoimenpiteisiin.⁹⁰Tämän mukainen punninta harvoin kuitenkin tulee romanssipetoksessa uhrin osalta eteen, sillä tekijä useimmiten vetoaa hätään tai

⁸⁹ Oikean erottamisesta väärästä sekä huolimattomuudesta kts. erityisesti asiakkaan menettelyn arviointi FINE-042462.

⁹⁰ Nuutila 1996, s. 324–342.

kiireeseen, jolloin uhrille ei tosiasiallisesti harkintatilanteessa jää aikaa liiammin edes pohtia tekoaan tai sen seuraamuksia etukäteen. Malli voisi kuitenkin olla hyödyllinen tuomioistuimen arvioidessa uhrin omaa toimintaa tapahtumissa.

Romanssipetoksen ollessa kyseessä voimme edelleen esittää kysymyksen siitä, minkälaisiin varotoimenpiteisiin olisi uhrin tullut tilanteessa ryhtyä ja mikä riittää todisteeksi tilanteen oikeellisuudesta, kun on olemassa mahdollisuus siitä, että kaikki uhrille esitetty aineisto onkin virheellistä. Edellä esitetty intressipunninta osoittaa haasteen romanssipetostilanteessa, jossa arvioidaan uhrin erehtymistä ja hänen mahdollisuuksiaan tosiasiallisesti toimia tilanteessa toisin, sekä uhrin huolimattomuutta tilanteessa tai kielletyn riskin ottamista. Mallia Nuutilan teorian mukaan voidaan käyttää esiin nostamaan sallitun ja kielletyn riskin rajaamisessa käytettyjä seikkoja ja voi olla käyttökelpoinen arviointityökalu vaikkapa uhrin huolellisuutta arvioitaessa hänen omaan toimintaansa liittyen. Huomioitavaa onkin, että tällainen arviointi tapahtumien suhteen tapahtuu viime kädessä vasta tuomioistuimen toimesta, mikäli asia edes sinne saakka päätyisi. Uhri ei ole tietoinen häneen kohdistuvasta petoksesta, joten uhrin toimesta tilanteen arvioiminen ei loogisesti ajateltuna ole mahdollista, kuin vain silloin, jos uhrilla itsellään on herännyt epäily tilanteen oikeellisuudesta.⁹¹

Petoslainsäädäntömme eräänä tavoitteena on tarjota suojaa myös sellaisille henkilöille, joita voitaisiin kuvata vaikkapa termillä hyväuskoinen. Lainsäädäntömme tarjoaa suojaa silloinkin, kun joku ulkopuolinen olisi samassa tilanteessa olisi kyennyt heti erottamaan huijauksen oikeasta. Järjestelmämme tehtävä on suojata myös erityisen haavoittuvaisessa asemassa olevia, jollaiseksi voitaisiin rakkautta etsivä tai rakastunutkin henkilö lukea. Tällaisessa tilanteessa vaikkapa yksilön selonottovelvollisuuden laiminlyöntiä tai yleisen huolellisuusvelvoitteen noudattamatta jättämistä ei tulisi arvioida liian tiukasti kuten jo edelläkin esitetty. Uhrin, huolimatta tämän henkilökohtaisista ominaisuuksista tai kyvykkyyksistä, tulisikin saada oikeussuojaa ja usein tilanteessa jonkun toisen tahon epäily asioiden oikeellisuudesta saa vasta uhrin ymmärtämään tilanteensa.⁹²

H5: Ei ollut herännyt aiemmin, ei mitään epäilyksiä tai että ainoastaan siinä kohtaa, kun tämä minun lapseni isä, että hän tosiaan minulle sanoi, että haloo pahvi, että tuohan kuulostaa todella utopistiselta, tietenkin vähän ja sitten siinä vaiheessa, että hän että mitä. Ja sitten kun aloin muistelevaan niitä asioita taaksepäin, että sitten minulle tuli siinä vaiheessa se, että niin, aivan totta, että siinä vaiheessa vasta itselläni alkoi ymmärrys syntyä, että tosiaan, että mahdollisuus on nyt olemassa.

⁹¹ Nuutila 1996, s. 324–342.

⁹² Lappi-Seppälä ym. 2021, s. 1211-1212 myös Koponen 2004, s. 267-269.

4. Pahoinpitely osana romanssipetosta

4.1 Pahoinpitelystä rikoksena

Nykyinen RL:n 21:5 § säädös pahoinpitelystä on vuodelta 1995. Ennen vuotta 1995 pahoinpitelynä pidettiin vain sellaista tahallista tekoa, jolla aiheutettiin toiselle ruumiinvamma tai sairaus. Vamman tai sairauden aiheuttamista on pidetty yleisemmin ilmaistuna terveyden vahingoittamisena ja vamma ja sairaus onkin käsitetty yleensä pelkästään ruumiillisiksi vammoiksi tai sairauksiksi. Vuoden 1995 lakiuudistuksen yhteydessä hallituksen esitykseen HE 94/1993 vp lisättiin pahoinpitelyn tunnusmerkistöön myös toisenlainen tekotapa ja seurauksen osalta päädyttiin käyttämään sanontaa "vahingoittaa toisen terveyttä". Tämän muutoksen tuloksena saatiin rangaistavuuden piiriin myös sellaiset teot, joiden seuraukset ilmenevät mielisairauksina tai mielenterveyden häiriöinä ja jotka eivät ilmenisi ruumiillisina vammoina tai sairauksina lainkaan. Hallituksen esityksessä HE 94/1993 vp on edelleen erikseen mainittu säädöksen tulkintaan liittyen, että terveyttä voidaan tahallisesti vahingoittaa tai kipua aiheuttaa muutenkin kuin nyrkein tai puukoin ja että tällaiset teot tulee nyt siis rinnastaa perinteisesti käsitettyyn väkivaltaan.⁹³

Pahoinpitely kuuluu vaarantamisrikosten kategoriaan, jotka jaetaan edelleen konkreettisesti sekä abstraktisti vaaraa edellyttäviin rikostyyppeihin. Vaarantamisrikoksella tarkoitetaan yleisesti vaaran aiheuttamista toiselle rikokseksi määriteltyä tekoa käyttäen. Konkreettisen vaarantamisrikoksen erottaa abstraktista vaarantamisrikoksesta sen tunnusmerkistössä esitetty vaaran laji, joka on tullut teolla aiheutetuksi. Abstrakteihin vaarantamisrikoksiin on kirjattu edellytys, että teko on ollut omiaan aiheuttamaan tietyn seurauksen vaaraa. Kun tarkastelemme tätä suhteessa romanssipetoksessa tapahtuvaan psyykkiseen vaikuttamiseen ja sen potentiaaliseen seuraukseen, voimme todeta, että kyseeseen tulee vähintäänkin abstrakti vaarantaminen sekä pahimmissa tapauksissa myös konkreettinen vaarantaminen. Tekijän kertoessa uhrilleen, että tämän toimimattomuus, rahan lähettämisestä kieltäytyminen voi aiheuttaa tekijän menehtymisen, voidaan tällainen hengen menettämällä uhkailu tulkita niin syvästi uhrin syyllistäväksi ja traumatisoivaksi, että konkreettisen vaarantamisrikoksen edellytykset tilanteessa voisivat hyvinkin täyttyä. Huomioitavaa on, että asiassa sovellettava todennäköisyysarviointi näyttäytyy tilanteessa siten, että mitä vakavammasta vaarasta on kyse, sitä matalampi todennäköisyysaste on riittävä. Tekijän tarina kuolemanvaarasta on uhrille

⁹³ HE 94/1993 vp s. 95-96 ja Lappi-Seppälä ym. 2021, s. 611.

todellinen. Uhrin pelko siitä, että hän menettäisi suhteen toisen osapuolen on aito ja näin ollen hän myöntyy tekijän vaateeseen ja lähettää tälle rahaa. Esimerkki on karu, mutta todellinen.⁹⁴

H2: Niin, kyllähän hän siinä sitten syyllisti minua valtavasti, että jätänkö hänet tänne nyt vaikka kuolemaan tai että hän voi koska vaan kuolla tai tämmöistä. Sitten oli juuri semmoista, että nyt pitää lopettaa keskustelu juuri nyt kun täällä taas on jotakin iskuja päällä ja pitää mennä jonnekin.

Abstrakteissa vaarantamisrikoksissa riittävää on teon luonne, joka on tyypillisesti, tai on omiaan aiheuttamaan vaaraa. Nämä niin kutsutut on omiaan -tunnusmerkistön mukaiset teot, voidaan edelleen jaotella toimintaan, joka on omiaan aiheuttamaan tietyn tilan tai seurauksen sekä toimintaan, jonka tulee olla omiaan aiheuttamaan tietyn seurauksen vaaraa. Kysymyksenasettelu tässä yhteydessä käsittää sen selvittämisen, onko teko sellainen, että se tyypillisesti aiheuttaa tunnusmerkistössä kuvattua vaaraa.⁹⁵

Perusmuotoinen pahoinpitely käsittää ruumiillisen väkivallan tekemisen toiselle. Vaikka tunnusmerkistön mukaisuus ei edellytäkään seurauksen aiheutumista, johtaa väkivalta yleensä vamman aiheutumiseen tai uhrin terveyden vahingoittumiseen. Tavallisimmat seuraukset ovat kipu ja erilaiset vammat. Väkivalta tekona voi käsittää eri tekemisen muotoja. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos⁹⁶ määrittelee väkivallan seuraavasti: ”Vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä tai sillä uhkaamista siten, että tämä kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään ja että tämä johtaa tai voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttymättä jäämiseen tai kuolemaan.” Väkivalta on pahoinpitelyksi luettava teon muoto, jolla aiheutetaan uhrille tämän kärsimä fyysinen tai psyykkinen vamma eli käytännössä seuraamus, jolla vahingoitetaan ja joka vahingoittaa toisen terveyttä. On välttämätöntä tunnistaa ja erottaa fyysisestä väkivallasta väkivallan sellainen muoto, jolla voidaan aiheuttaa uhrille psyykkinen vamma ja näin ollen myös vahingoitetaan uhrin psyykkistä terveyttä. Kuitenkin pelkästään psyykkisen vamman aiheuttaneet rikokset ovat harvinaisia ja tällaiseksi ei romanssipetostakaan voida lukea.⁹⁷

Pahoinpitelyn tulee olla tahallista, jotta teko voitaisiin lukea pahoinpitelynä rangaistavaksi. Mikäli tekijä ei olisi ollut tietoinen siitä, että hänen tekonsa vahingoittaa uhrin terveyttä tai hän ei ole pitänyt sitä varsin todennäköisenä tekonsa seurauksena, ei teko tule rangaistavaksi pahoinpitelynä, mutta se voi tulla rangaistavaksi vammantuottamuksena. Avainasemassa

⁹⁴ Korkka-Knuds – Frände – Helenius 2020, s. 166.

⁹⁵ Korkka-Knuds – Frände – Helenius 2020, s. 168–172.

⁹⁶ Julkari 2025 THL-työpaperi 1/2020, s.5.

⁹⁷ Lappi-Seppälä ym. 2021, s. 611-612.

romanssipetoksia tarkasteltaessa on tekijän motiivi. Koska tekijän tavoite on hyötyä taloudellisesti ja luoda uhrille valheellinen käsitys oikeasta, romanttisesta ihmissuhteesta, ei tahallisuudesta tällaisessa tilanteessa liene epäilystä. Se, onko tekijä tiedostanut uhrin kohdistamansa psyykkisen vaikuttamisen seuraamukset, on haastavampi kysymys näyttää toteen, mutta asiassa on aina huomioitava että tekijän tavoitetilana on uhrin erehtyminen, keinoja kaihtamatta. Kuitenkin peilaten yleiseen elämäkokemukseen, on perusteltua tehdä olettautua siitä, että tekijä tiedostaa toimiensa vahingollisen vaikutuksen uhrin, sillä merkittävät pettymykset ihmissuhteissa voidaan tunnistaa yleisesti yksilöä ja hänen hyvinvointiaan vahingoittaviksi. Tämä ei kuitenkaan yleisesti rajoita tekijöiden toimia.

H1: Minä olin kyllä peloissani koska olin niin jotenkin tavallaan järkyttynyt, että kun minä en pystynyt ymmärtämään sitä oikein ja siltikin me vielä mietittiin, että mitä jos se ei olekaan scammeri. Se oli kyllä taitavaa touhua, täytyy sanoa, mutta en laittanut hänelle euroakaan rahaa, en.

H2: Kaupungilta sain ensin mielenterveystukea, sieltä sain ensin aikaa tähän akuuttiin hätään puhua, mutta siitä ei ollut minulle mitään apua, semmoinen kokematon ihminen oli se, kenen kanssa keskustelin, että toki sain keskusteltua...

H3: Minä kävin tuolla psykiatrialla ei vaan psykologilla ja tämmöisillä juttelemassa ja vähän psykoterapian tapaista, kun tässä elämässä on ollut muutakin, kun tuo juttu, juttelemassa joo, mutta sieltä minä en oikein saanut apua, kun ne ihmiset vaihtuivat ja ne olivat aika lyhyitä ne terapiat tai ne mitä sain ja kaupungin psykiatriselta sairaanhoitajalta sain semmoisia kuuden kerran tai jotain, niitä oli useampia, että minä pääsin puhumaan.

H4: Joo psyykkisiä ja se semmoinen henkinen romahdus mikä siitä aiheutui, se vaivaa kanssa siten, että en pysty nukkumaan, että minä nukun sellaisia kahden tunnin pätkiä ja sitten minä herään siihen tunteeseen, semmoinen ahdistus, ahdistuksen tunne.

H5: Mikä merkitys tai miten paljon tämä haittaa elämää, kuinka paljon minäkin olen nyt menettänyt asioita elämässäni tämän takia ja miten paljon se on muuttanut minun elämääni ja pilannut paljon asioita. On mennyt luottotiedot ja miten minun mielenterveyteni on siitä kärsinyt tavallaan, että lyhytkestoinen tapahtuma että puolitoista kuukautta, mutta kuinka paljon ja pitkään se vaikuttaa minun elämääni ja kuinka paljon se pilasi.

Vaikkakin jo todettua, että pelkästään psyykkisen vamman aiheuttaneet rikokset ovat harvinaisia, on Pirkanmaan käräjäoikeus antanut 31.3.2025 ratkaisun asiassa, jossa kyse oli siitä, olivatko vastaajat ruumiillista väkivaltaa käyttämättä vahingoittaneet asianomistajan terveyttä. Tapauksessa oli kyse niin kutsutusta eheytyshoidosta, jonka tavoitteena on ollut muuttaa asianosaisen seksuaalista suuntautuneisuutta. Perusteluissaan käräjäoikeus esittää, ettei pahoinpitelyn käsite edellytä, että teon tulee tapahtua vastoin uhrin tahtoa. Käräjäoikeus jatkaa perustellen, että terveyden vahingoittaminen on terveyden vahingoittamista silloinkin, kun se

tapahuu uhrin myötävaikutuksella ja näin ollen myös yhteisymmärryksessä uhrin kanssa tehty teko täyttää tunnusmerkistön mukaisuuden ja siitä seuraa vastuu, ellei vastuun poissuljennalle olisi esittää erillisiä perustelua. Arvioidessaan tapaukseen liittyvää näyttöä on kärjäoikeus todennut, että vastaajalla on havaittu syytteen mukaisten tapahtumien jälkeen syytteen mukaiset psyykkiset oireet ja että nämä oireet ovat ajallisesti ilmenneet syytteen mukaisen menettelyn päätyttyä ja että ne sopivat laadultaan aiheutuneiksi syytteen mukaisesta toiminnasta. Kärjäoikeus on arvioinnissaan huomionnut, että vaikka asianosaisella on ollut terveydentilaansa liittyviä aikaisempia ongelmia, ei kuitenkaan ole kärjäoikeuden mukaan perusteltua, että tällaista henkilöä voitaisiin henkisesti pahoinpidellä seuraamuksetta. Tapauksessa on siis ollut perusteltua erotella pahoinpitelyn seuraukset mahdollisesta muusta problematiikasta. Asianosaisen oireilun on näytetty kärjäoikeuden mukaan ainakin merkittävästi pahentuneen vastaajien toimesta tapahtuneen syytteessä tarkoitetun menettelyn seurauksena, jota oikeudenkäynnissä vastaanotettu näyttö tukee. Suostumukseen on kärjäoikeus ottanut tapauksessa tulkinnan, ettei sellainen tässä tapauksessa annettuna olisi ollut kokonaisuus huomioon ottaen pätevä. Kärjäoikeus on tapauksessa katsonut, että vastaajien on täytynyt pitää varsin todennäköisenä sitä, että heidän toimintansa aiheuttaa asianosaisen terveyden vahingoittumista ja katsonut syytteen pahoinpitelystä tulleen näytetyksi. Ratkaisu on lainvoimainen.⁹⁸

Tapaus ei sellaisenaan tai suoraan sovellu rinnastettavaksi romanssipetostapauksiin, mutta joitakin yhteneväisyyksiä on kuitenkin löydettävissä. Molemmissa tapauksissa kyse on uhuriin kohdistuvasta tavoitteellisesta ja systemaattisesta psyykkisestä vaikuttamisesta, joka sisältää erilaisia tekemisen muotoja. Merkittävin yhteneväisyys tapauksissa voidaan esittää olevan psyykkisen terveyden vahingoittumisen osoittamisessa ja sen toteen näyttämässä oikeudenkäynnissä siten, että teko voidaan tuomita pahoinpitelynä tehdyksi. Eheytysoiessia voidaan kuvata psyykkisen vaikuttamisen prosessiksi, jota toinen tapauksen vastaajista on kuvannut sisältäneen ”tiheästi tapahtuneita tuntien mittaisia kokoontumisia, kotitehtäviä ja jopa tunteja kestäneitä lähes päivittäisiä puheluja”. Tämän prosessin tavoitteena on ollut muuttaa asianosaisen seksuaalista suuntautumista. Vaikka romanssipetoksissa ei tällainen keskeinen identiteettiin liittyvä muutos olekaan psyykkisen vaikuttamisen keskiössä tai tavoitteena, on tekijän tavoitteena luoda valheellinen illuusio oikeasta, romanttisesta ihmissuhteesta, jolla on tulevaisuus, jonka varjolla tekijä voi toteuttaa petoksen. Eheytysoiessa tässä yhteydessä voidaan tulkita valheelliseksi lupaukseksi muuttuvasta seksuaalisesta

⁹⁸ Tampereen Kärjäoikeuden ratkaisu R 758/2024/6152.

suuntautumisesta, kuten romanssipetoksessa valheellinen romanttinen ihmissuhde, jonka seurauksena kummassakin tapauksessa olisi uhrin nykyistä tilaa parempi tulevaisuus. Näin ollen romanssipetoksien seurauksena uhrille syntyneet psyykkiset terveyden vahingoittumista indikoivat oireet, tulisi pystyä yhtä lailla osoittamaan toteen ja näyttönä uhriin kohdistuneesta psyykkisestä vakivallasta ja näin ollen pahoinpitelynä rangaistavan teon muotona. Ratkaisussa R 758/2024/6152 on merkittävää myös se, että käräjäoikeus on ratkaistessaan asiaa pystynyt erottamaan asianosaisen mahdollisen aiemman psyykkisen oireilun, pahoinpitelyn hänelle aiheuttamasta oireilusta, eikä asianosaisen aiemman tilanteen ole katsottu vaikuttavan tapauksen seurauksen arviointiin. Onkin selvää, että tämä tulisi olla lähtökohta aina silloin, kun arvioidaan psyykkisen väkivaltateon vaikutuksia psyykkisen oireilun muodossa itse teon tapahtumisen jälkeen.⁹⁹

4.2 Grooming pahoinpitelyn muotona

Voi olla mahdollista sekoittaa romanssipetos huonoon, hyväksikäytön elementtejä käsittävään ihmissuhteeseen. Huonosta parisuhteesta romanssipetoksen erottaa kuitenkin tekijän *modus operandi* eli tämän yksinomainen tavoite hakeutua vuorovaikutukseen toisen henkilön kanssa tarkoituksenaan huijaamalla ja manipuloimalla päästä osalliseksi tämän varallisuudesta¹⁰⁰. Arvioitaessa tekijän tahallisuutta osana psyykkisen vaikuttamisen tekoa, voidaan esittää käsillä olevan klassisen esimerkin tarkoitustahallisuudesta, jossa teon nimenomaisena tavoitteena on tunnusmerkistön mukainen seuraus. Tästä on kuitenkin myös eriävää näkemystä esitetty¹⁰¹. Tekijä tavoittelee teollaan petoksen tunnusmerkistön mukaista erehtymisen tilaa, jotta hän edelleen pystyy hyödyntämään uhrin erehtymistä toteuttamalla petoksen ja hyötymällä uhrin erehdyttynä ja erehtyneenä tekemästään oikeustoimesta. Tekijällä on sekä tieto että tahto liittyen toteuttamaansa toimintaan ja teko voidaan todeta tahalliseksi, koska tekijä on vähintäänkin pitänyt varteenotettavana mahdollisuutena tai jopa todennäköisenä, eli lähtökohtaisesti tavoitellut, toiminnallaan uhrin erehtymistä.¹⁰²

Koponen esittää, että silloin kun talousrikosten osalta rikokseksi epäilty menettely tapahtuu laillisen liiketoiminnan yhteydessä, on rikokseksi epäilty menettely pystyttävä yksilöimään ja erottamaan laillisesta toiminnasta. Yhtä lailla romanssipetoksissa, on tavanomainen henkilöiden välinen vuorovaikutus kyettävä erottamaan kahdenvälisessä suhteessa

⁹⁹ Tampereen Käräjäoikeuden ratkaisu R 758/2024/6152.

¹⁰⁰ Cross – Dragiewicz – Richards 2018, s. 3.

¹⁰¹ Esimerkiksi Koponen 2004, s. 233.

¹⁰² Koponen 2004, s. 223.

tapahtuvasta tunnusmerkistön mukaisuuden täyttävästä rikollisesta teosta. Edelleen Koponen viittaa, että talousrikoksissa rikosoikeudellisen arvioinnin suorittajan tulee tuntee menettelyn liiketaloudelliset tavoitteet sekä tarkoitukset sekä pystyä esittämään onko käytetty menettely ollut tilanteessa liiketaloudellisesti normaali vai poikkeava. Yhtä lailla voidaan esittää, että arvioitaessa romanssipetoksissa sen osana tapahtuvaa pahoinpitelyä rikosoikeudellisesti, tulee arvioijan tuntee myös psyykkisen vaikuttamisen ja manipuloinnin tavat, sekä kyetä arvioimaan kahdenvälistä suhdetta tilanteessa kokonaisuutena, onko suhde ja siinä tapahtunut vuorovaikutus ollut normaalia kahden välistä kanssakäymistä vaiko siitä poikkeavaa. Edelleen tämän arvioinnin yhteydessä olisi pystyttävä osoittamaan, onko jälkikäteen todettavissa oleva seuraus arvioinnissa todettujen tarkoitusten mukainen vai johtuiko se mahdollisesti joistakin muista asiaan tai tilanteeseen liittyvistä tekijöistä tai niiden mahdollisesta vaikutuksesta. Tämä olisi perusteltua huomioida esitutkinnassa romanssipetoksiin liittyen.¹⁰³

Pahoinpitely on väkivallan muotona myös eräs vallankäytön muoto, joka on usein läsnä myös parisuhteissa. Psyykinen vaikuttaminen väkivallan ja vallankäytön muotona on osa romanssipetosta ja ilmenee groomingin muodossa osana petoksen prosessimuotoista etenemistä.

H1: Minä koin sen hyvin painostavana, uhkaavana että se alkoi muuttumaan siitä semmoisesta aika tavallisesta yhtäkkiä tämmöiseksi.

H2: Sitten se meni eteenpäin ja siinä tuli tämmöisiä, että hän sai minua manipuloitua todella riippuvaiseksi itsestään ja tilanteestaan ja siten hän pyyteli taas lisää rahaa lainaksi, kun hän ei pääse pankkitilillensä.

H2: Tätä on niin vaikeata selittää, että hän sai minua manipuloitua siinä ja aina niissä oli kauhea kiire. Kun näin jälkeinpäin ajattelee, minä epäilin sitä ja hänelle toin niitä asioita ääneen, kirjoitin ja puhuin, että en usko häneen ja luota häneen, mutta jotenkin hän sai, että useammassa erässä summia hänelle laitoin.

H2: : Kyllä, kyllä, siinä semmoista syyllistämistä tuli kyllä. Joo, sitä siinä tuli. Ja juuri se semmoinen, että kun hän on niin huonossa tilanteessa ja minä olen ainoa, joka voi auttaa eli hän osasi vedota siihen sen aikana. Hehän ovat taitavia siinä, että kyllä osaavat tunnistaa sen toisen, että ketkä ovat herkkiä ja lähtemään tämmöiseen mukaan. Kun minä yritin lopettaa niitä ja katkasinkin niin kyllähän hän kauheasti pommitti minua se jälkeen ja yritti ottaa yhteyttä.

H3: Se oli jotakin, että hän kuolee siellä nälkään, kun ei saa kunnolla syötävää tai jotain, oli painostusta, joo syyllistämistä.

H4: Se alkoi yleensä aina illalla. He valvottivat minua koko yön, että olisin väsynyt, että tekisin sen mitä he haluavat. Se oli lähinnä tätä ja alussa se oli tosi tiivistä, useita kymmeniä viestejä, voi sanoa parhaimmillaan 50 tai 100 viestiä päivässä alussa ja se

¹⁰³ Koponen 2004, s. 109.

oli tätä, että hän haluaa pistää sormuksen sormeeni, kun minä olen niin ihana. Jos minä en tehnyt mitä he halusivat minä olin täysin idiootti, että miksi minä en ymmärtänyt, että hänellä oli vaikeata.

Grooming -termi on alkuperältään amerikkalainen. Sitä on alun perinkin käytetty kuvaamaan uhriin kohdistuvaa erilaisia tekniikoita käsittävää vuorovaikutuksen kokonaisuutta tai vuorovaikutusmekanismeja, joita käyttämällä seksuaalirikolliset ovat pystyneet synnyttämään suhteen ja toimimaan vaikuttavassa vuorovaikutuksessa valitsemansa uhrin kanssa. Groomingia käyttämällä seksuaalirikolliset ovat päässeet houkuttelemaan ja valmistelemaan erityisesti lapsiuhrejaan tulevia seksuaalisia tekojaan varten.¹⁰⁴

Psyykkinen vaikuttaminen groomingin muodossa voidaan myös ymmärtää olevan eräs pakottavuuden ja manipuloinnin muoto. Tekijän niistä toimista, joilla hän lähestyi uhriaan, käytettiin vielä 1980-luvulla viettelemisen termiä. Tämä kuvasikin hyvin niitä metodeja, joiden avulla täysin ilman voimankäyttöä, uhreja manipuloitiin yhdistelemällä huomiota, kiintymyksen osoittamista, ystävällisyyttä, lahjojen antamista, alkoholin, huumeiden tai rahan tarjoamista vastineeksi uhrin seurasta. Huomionarvoista asiassa on se, että tekniikat tai tekemiset eivät millään tavoin eroa niistä, mitä nykypäivänä ja myös aikuiset henkilöt käyttävät kahdenvälisissä suhteissaan osana normaaliakin kanssakäymistä tai parisuhteen muodostamista. Viettelemisen ja grooming erottiin aiemmin Lanningin¹⁰⁵ mukaan pääsääntöisesti toisistaan siten, että termillä grooming tarkoitettiin nimenomaisesti tekniikkaa, jota tekijät käyttävät ja termillä viettelemisen tarkoitettiin taas itse tapahtuman prosessia. Nykypäivänä nämä on kuitenkin romanssipetosten yhteydessä yhdistetty esimerkiksi Carterin, Crossin tai Whittynkin käyttämäksi termiksi *grooming-process*¹⁰⁶, (kirjoittajan vapaasti suometamana grooming-prosessi) joka yhdistää sekä prosessuaalisen näkökulman että käytetyn tekniikan termit yhdeksi ja samaksi tapahtumaksi osana romanssipetoksen prosessia. Lanning on päättänyt itse edelleen käyttämään näitä kahta termiä rinnakkain ja groomingia kuvaamaan osana viettelemisen prosessissa tapahtuvaa tekemistä. Hän kuitenkin väittää, ettei pysty esittämään selvää termien välistä eroa ja näin ollen esittääkin, että termi tulisi määritellä tarkemmin.¹⁰⁷

Cross ym. ovat tutkimuksessaan löytäneet yhteyksiä romanssipetoksen ja lähisuhdeväkivallan uhrien välillä, vaikkakin harvassa romanssipetoksessa väkivalta saa fyysisiä ulottuvuuksia.

¹⁰⁴ Lanning 2018, s. 6 ja lisäksi esim. Carter 2021, s. 285 ja Cross - Dragiewicz – Richards 2018, s. 1305-1307.

¹⁰⁵ Lanning 2018, s. 9.

¹⁰⁶ Esimerkiksi Carter 2021, s. 288 sekä Cross - Dragiewicz – Richards 2018, s. 1306 ja keskeisimpänä Whitty 2013, s. 677.

¹⁰⁷ Lanning 2018, s. 11 ja s. 13.

Romanssipetoksen kuten lähisuhdeväkivallankin uhrien kokemuksia yhdistävät kokemukset taloudellisesta hyväksikäytöstä, uhrin eristäminen tämän normaalista elämänpiiristään ja kanssakäymisestä muiden ihmisten kanssa, uhrin itsetuntoon vaikuttaminen sitä huonontavasti, uhrin psyykkisen tilan horjuttaminen sekä ehdollistamisen kokemukset. Kaikki nämä ovat eräitä psykologisen kaltoinkohtelun tai jopa pahoinpitelyn muotoja ja ovat omiaan aiheuttamaan vaikutuksia uhrin terveydelle. Cross ym. esittävätkin, että romanssipetoksen yhteydessä on pyrittävä tunnistamaan paremmin, millaisia vaikutuksia tekijän toimilla on uhriin sekä tämän terveyteen ja näin ollen myös tunnistaa paremmin uhreille apua tarjoavat tahot. Lisäksi tekijät tulisi saattaa rikosoikeudelliseen vastuuseen myös uhrin terveydelle aiheuttamastaan haitasta.¹⁰⁸

H2: Kyllä koska tätähän piti salaisuutena. Minä en ystävilleenkään siitä puhunut, en kenellekään.

H2: Se tuli jotenkin siitä, että itsekin jotenkin häpesin sitä, epäilin. Sitten kun minä jollekin kaverille vähän mainitsin niin hän sitten minulle aina, että kuka sinulle puhuu tuollaisia. Tätä tuli myös häneltä sieltä, että hän kyllä myös johdatteli sitä siihen ja yritti myös, etten minä olisi muiden kanssa kauheasti tekemisissä tai puhuisi kenellekään hänestä.

Groomingin vaikutukset voivat esiintyä myös myöhemmin. Usein uhrin kannalta traumaattisin hetki onkin se, kun tämä ymmärtää tulleensa huijatuksi.

H4: Että siinä vaiheessa, kun olet siellä lentokentällä ja sinä odotat ja odotat ja odotat ja kun sinä tajuat sen, että tämä on pelkkää huijausta ollut kaikki, että sinulta on huijattu iso summa rahaa, että se romahdus tavallaan siinä oli se, että kun minä romahdin sinne lattialle. Minä ulvoin kuten joku loukkaantunut eläin ja siihen tuli henkilökuntaa kyselemään, että mitä on tapahtunut ja siihen tuli ambulanssi katsomaan, että mikä on hätänä. Sitten minä vaan sanoin, että minä pärjään tässä, että minä lähdenkin tuolla bussilla, että minä olen joutunut tällöisen huijauksen kohteeksi ja kun minä ymmärsin vasta sen, että tämä koko homma on ollut huijausta, se on ollut se kaikista haastavin tilanne tavallaan juuri se, että sen ymmärtää.

H5: Siinä vaiheessa, kun minä ymmärsin sen, minä purskahdin ihan lohduttomaan itkuun ja lapseni isä lohdutti minua siinä. Hän sanoi, että seuraavana päivä sinä menet poliisilaitokselle ja teet asiasta rikosilmoituksen. Minä soitin lähisukulaiselleni silloin seuraavana aamuna, hän oli silloin eläkkeellä niin minä tiesin, että hän on kotona ja sitten minä vaan sanoin hänelle, että älä nyt säikähdä, että minä tarvitsen sinua, että tule meille, että minä haluan sinun kanssasi jutella, että kaikki on hyvin, mutta tule meille, minä haluan sinun kanssasi jutella. Vein lapseni päiväkotiin ja tämä lähisukulainen, hän tuli meille ja kerroin tämän koko tarinan hänelle alusta loppuun asti ja itkin ja itkin hysteerisesti, aivan siis hysteerisesti, ja sitten hän tietysti lohdutti ja sitten me tutkimme, että miten se rikosilmoitus tehdään ja sitten minä soitin sinne Riku -päivystykseen ja kerroin tämän tarinan niin lyhykäisyydessään kun minä pystyin. Hän sanoi sieltä, että todella

¹⁰⁸ Cross - Dragiewicz – Richards 2018, s. 1316-1317.

erikoinen tarina, mutta että ei siis vähätelty, vaan sitä että ei ole tällaisia huijauksia tiennyt, että on olemassa, ja sitten vain kannusti menemään tekemään sen rikosilmoituksen. Hän antoi minulle muutaman numeron mihin pystyin soittamaan, että sain itselleni tukea ja sitten me menimme saman tien silloin aamulla tekemään se rikosilmoitus poliisiasemalle.

5. Uhrin tekemän oikeustoimen arviointia

5.1 Oikeustoimilain mukaiset pätemättömyysperusteet

Varallisuusosoikeudellisiin oikeustoimiin sovelletaan oikeustoimialakia eli lakia varallisuusosoikeudellisista oikeustoimista (228/1929, myöh. OikTL). OikTL:n yhtenä tavoitteena on suojata varallisuusosoikeudellisten sopimusten sopimusosapuolia, mutta lisäksi se säättää myös tarjous-hyväksymisprosessista, yleisesti valtuutuksesta, oikeustoimien pätemättömyydestä sekä niiden sovittelusta.

Henkilön tekemä oikeustoimi ei aina synnytä sellaista oikeudellista vaikutusta, mitä sillä on tavoiteltu, vaikka oikeustoimen pohjana olisikin tahdonilmaisus, jolla on selkeä sisältö. Oikeustoimi voi tällöin olla joko pätemätön tai tehoton. Näistä kahdesta tehottomuus on laajempi käsite kuin pätemättömyys. Kaiston ja Teporan mukaan oikeustoimen pätemättömyydessä on kyse aineelliseen normistoon liittyvästä kysymyksestä ja vaikutukseltaan se on itsestään vaikuttava, ilman että pätemättömyysvaikutuksen syntyminen edellyttäisi jonkinlaista reagointia siltä taholta, jonka eduksi oikeustoimen pätemättömyydestä taikka sitomattomuudesta on säädetty. Näin ollen oikeustoimen pätemättömyys liittyy käsitteellisesti tilanteisiin, joissa oikeustoimi ei saa sisältönsä mukaista vaikutusta aineelliseen oikeustilaan. Mikäli tapauksessa olisi kyse pakottamisesta tai petollisesta viettelystä on Hoppujen mukaan kuitenkin kysymyksessä niin kutsuttu väitteenvarainen pätemättömyys, joka voidaan saattaa voimaan pelkästään esittämällä väite oikeustoimen pätemättömyydestä, eikä se näin ollen olisi Kaiston ja Teporan esittämä itsestään vaikuttava. Viimekädessä kuitenkin tuomioistuimien tutkii tapauksen ja väitteet oikeustoimen pätemättömyydestä tai sen pätevyydestä ja antaa asiassa lopullisen ratkaisun.¹⁰⁹

Oikeustoimen pätemättömyys voi johtua useasta eri tekijästä. Lähtökohtaisesti oikeustoimen pätevyuden arviointi edellyttää aina tahdonilmaisun olemassaoloa ja näin ollen siis tahdonilmaisun tunnusmerkistön tulee siis aina täytyä. Oikeustoimen tekijä voi olla oikeustoimikelvoton, laissa säädetyn muotovaatimuksen noudattamatta jättäminen aikaansaa pätemättömyyden tai oikeustoimen yksittäinen sisältövirhekin voi aikaansaada koko oikeustoimen pätemättömyyden. Lisäksi pakon käyttö, kiskonta, petollinen viettely sekä

¹⁰⁹ Kaisto 2015, s. 47 ja s. 49, Kaisto – Tepora 2012, s. 140-142 ja 145 sekä Hoppu - Hoppu 2016, s. 86-88.

kunnianvastainen ja arvoton menettely oikeustoimen tekemiseen liittyen, voi aikaansaada pätemättömyyden.¹¹⁰

OikTL:n pätemättömyysperusteet on kirjattu lain kolmanteen lukuun. Lain 28 § ja 29 § viittaavat paktoon pätemättömyysperusteena ja lain 30 § säättää petollisen viettelyn vaikutuksesta oikeustoimen pätevyYTEEN. Lain 31 § säättää sellaisen oikeustoimen pätemättömäksi, jossa on hyödynnetty toisen osapuolen pulaa, ymmärtämättömyyttä, kevytmielisyyttä tai riippuvaista asemaa ja lain 32 § säättää asiakirjan virheestä pätemättömyysperusteena. Lain 33 § säättää kunnianvastaisesta ja arvottomasta menettelystä yleisesti liittyen oikeustoimeen. Koko OikTL:n kolmannen luvun sääntelylle on keskeistä pyrkimys suojata vilpittömässä mielessä toiminutta.

Romanssipetoksen kontekstissa, erityisesti erehdyttämisen näkökulmasta, merkityksellisimmät säädökset ovat OikTL:n 30 § ja 31 §. Näiden tarkasteleminen tarkemmin onkin uhrin tekemän oikeustoimen pätemättömyyden arvioimiseksi keskeistä. Huomionarvoista on kuitenkin säädöksissä oleva ilmaisu, jonka mukaan oikeustoimi ei sido sitä, jonka oikeuksia on loukattu. Epäselvää on, tarkoitetaanko tällä itse oikeustoimen sitomattomuutta vaiko vain sen mahdollista osaa, kuten vaikkapa omistusoikeuden luovutusta tai irtisanomista. Kaisto kuitenkin lähtee siitä ajatuksesta, että pakko tai petollinen viettely saattaa jo sellaisenaan estää ylipäättänsä kyseisen oikeustoimen vaikutusten syntymisen.¹¹¹

Kun tarkastellaan sananmuodon mukaisen tulkinnan avulla OikTL:n 30 § ensimmäistä osiota, on se sisällöltään tyhjentävä. Se johon oikeustoimi on kohdennettu, eli romanssipetoksessa tekijä, joka saa edun uhrin tekemästä oikeustoimesta, on saanut sen aikaan, eli oikeustoimen tapahtumaan, petollisella viettelyllä, jolla voidaan käsittää tarkoitettavan erehdyttämistä ja tämän johdosta syntyneen erehdyksen hyväksi käyttämistä. Käytännössä tarvetta ei tämän monimuotoisemmalle analyysille ole, sillä aktiivinen väriien tietojen antaminen täyttää erehdyttämisen tunnusmerkistön ja on näin ollen jo lähtökohtaisestikin oikeudenvastaista menettelyä syntyneen erehtymisen hyväksi käyttämisen ohella. Tällainen oikeustoimi ei siis OikTL:n 30 § mukaan sido vieteltyä, eli romanssipetoksessa oikeustoimen tehnyttä uhria ja tämä johtaa edelleen uhrin tekemän oikeustoimen pätemättömyYTEEN.¹¹²

OikTL:n 31 § on pidempi tekstiltään ja monivivahteisempi sisällöltään ja käsittää kiskonnän. Käytännössä säädöksen ensimmäisessä momentissa esitetään, että mikäli joku on saanut osakseen vastikkeetonta aineellista etua siten, että edun saadakseen on käyttänyt hyväkseen

¹¹⁰ Kaisto 2015, s. 47 ja Kaisto – Lohi 2013, s. 115-119.

¹¹¹ Kaisto 2015, s. 52.

¹¹² Lappi-Seppälä ym. 2021, s. 1207-1208.

toisen pulaa, ymmärtämättömyyttä, kevytmielisyyttä tai hänestä riippuvaista asemaa, ei oikeustoimi sido sitä, jonka oikeutta on loukattu. Tämä viittaa vahvasti, kuten edellinenkin säädös, uhriin kohdistetun erehdyttämisen ja uhrin erehtymisen osalta sen hyväksikäyttöön tekijän toimesta. Säädöksen viittaus henkilön pulaan, ymmärtämättömyyteen tai kevytmielisyyteen ei anna perusteita tulkita säädöstä tällaisen henkilön vahingoksi, vaan tavoitteena on nimenomaisesti suojata myös niitä, jotka itsensä tällaisesta asetelmasta tai tilanteesta löytävät. Romanssipetoksessa uhri asetetaan tekijän toimesta tällaiseen tilanteeseen. Tekijä voi saada uhrin erehtymään, että hän on itse pulassa, mikäli ei lähetä tekijälle rahaa ja tämä voi olla omiaan näyttäytymään myös eräänlaisena pakon edessä tapahtuvana, pakotettunakin toimintana uhrin suorittaessa oikeustoimea. Kyse voi olla myös ymmärtämättömyydestä joissakin tilanteissa. On tyypillistä, että tekijä kertoo tarinaa siitä, ettei pääse käsiksi omiin rahavaroihinsa ja tarvitsee tästä syystä rahaa. Tuskin kovinkaan monella meistä tavallisista yksityishenkilöistä on tarkkaa tietoa siitä, miten rahaliikenne vaikkapa Lähi-Idässä konfliktialueilla tapahtuu siellä työskentelevien osalta ja joillekin tämän tyyppinen selitys saattaa vaikuttaa täysin ymmärrettävältä huomioiden olosuhteet sen mukaisesti mitä niistä on ymmärrettävissä ja tulkittavissa länsimaisen, finanssialaa tuntemattoman henkilön toimesta. Usein tällaiseen tarinaan liitetään vielä vahva viesti siitä, että rahat on tarkoitus käyttää alueelta poistumiseen ja mikäli uhri ei suostuisi rahaa lähettämään, voidaan tätä syyllistää jopa esittämällä, että hän jättää tekijän kohteeseen konfliktin armoille.

H2: Sellaista vetoomusta tuli kovasti siitä hänen huonosta tilanteestaan siellä ja että pitäisi päästä lomalle. Sittenhän minä hölmö hänelle lähetin rahaa koska siinä oli kysymys vaan muutamasta tuhannesta eurosta. Siirsin siis ulkomaan tilille rahaa ja se ei tietysti mennyt läpi ja pankkikin siitä minulta kyseli, että mihin tämä on menossa. Sitten hän laittoi jonkin suomalaisen tilinumeron, johon se siirto meni läpi. Kyllä minulla siinä hälytyskelloja tuli, mutta tyhmä olin. Ensimmäinen oli joku saksalainen tili mihin hän sitä rahaa olisi halunnut, että siirrän sinne ja se ei mennyt läpi ja pankki palautti sen. Mutta sitten hän löysi tämän suomalaisen tilin ja tässä asiassa oli kauhea kiire.

Kuten jo aiemmin esitetty, tulee oikeustoimen taustalla olla tahdonilmaisuuksia. Kaisto toteaa, että tahdonilmaisuuksia voidaan toteuttaa puheen, fyysisten eleiden tai asiakirjojen avulla. Tahdonilmaisuuksiin liittyy myös yleisesti ottaen aina jonkinlainen ulkoisesti havaittava elementti, jolla ilmennetään tätä oikeustoimen tekijän tahtoa. Tällaiseksi voidaan lukea vaikkapa oikeustoimen tekijän tiedotustoimi vaikkapa kirjeen lähettämisen tai muun asiasta kertomisen muodossa. Joskus henkilö voi kuitenkin myös hiljaisesti, konkludenttisesti, ilmaista tahtoaan, vaikkapa teoillaan tai käytöksellään¹¹³. Romanssipetoksessa uhri myöntyyssään rahan

¹¹³ Kaisto 2015, s. 140-143.

lähettämiseen, ilmaisee näin tahtonsa oman varallisuutensa käytön osalta. Täysin toinen kysymys on se, tekeekö uhri tämän omasta vapaasta tahdostaan vai onko häneen kohdistettu vahvaa psyykkistä vaikuttamista, uhkailua tai kiristämistä.

Jotta tahdonilmaisuus olisi pätevä ja voisi aikaansaada sen tekemisellä tavoitellut vaikutukset tulee tahdonilmaisun täyttää seuraavat edellytykset. Ensinnäkin tavoitellun oikeusvaikutuksen tulee olla tahdonilmaisun antajan määrättävissä. Toiseksi oikeustoimen tulee olla kaikin tavoin pätevä ja tahdonilmaisun antajalla tulee olla vaadittava oikeustoimikelpoisuus sekä hänen tulee toimia omasta, vapaasta tahdostaan.¹¹⁴

Mikäli henkilö ei toimi tilanteessa omasta vapaasta tahdostaan on käytännössä tilanteessa kyse pakosta. Oikeudenvastaisesti pakotettuna tehty oikeustoimi voidaan jäsentää kahdella eri tavalla. Törkeä pakko on kyseessä silloin, kun uhriin kohdistetaan väkivaltaista pitelemistä tai pakottavaa henkeä tai terveyttä vaaraa käsittävää uhkaa. Lievän pakon tilanteesta OikTL:n 29 § mukaisesti on kyse silloin kun käytetyt toimet eivät vastaa törkeän pakon eli OikTL 28 § mukaisia tekoja. Tällaiseen pakkoon tulee kuitenkin aina reagoida. Erityisesti silloin, jos pakkoa käyttää toinen henkilö, kuin se, johon oikeustoimi on kohdistettu. Mikäli pakotettu ei reagoi reklamoimalla pakkoon ilman aiheetonta viivytystä, tulee oikeustoimi päteväksi. Mikäli pakkoa on harjoittanut ulkopuolinen, ei oikeustoimi sido, jos se, johon oikeustoimi on kohdistettu, tietää tai hänen olisi pitänyt tietää pakottamisesta. Ongelmana pakon suhteen on romanssipetoksissa se, että tekijä A kohdistaa uhriin B pakottavaa uhkaa, mutta henkilö B uskoo uhan tapahtuvan henkilön C toimesta, jota tekijä A esittää. Ratkaisun kuitenkin tällaisessa tilanteessa antaa OikTL:n 29 § mukainen kirjaus siitä, että oikeustoimi, jonka tekemiseen joku on toisen oikeudenvastaisesti pakottanut käyttämättä sellaista pakkoa, josta 28 §:ssä tarkoitetaan, ei sido pakotettua, jos se, johon oikeustoimi on kohdistettu, on itse tätä pakkoa käyttänyt, taikka jos hän on tietänyt tai hänen olisi pitänyt tietää, että toinen on oikeustoimen tekijän sen tekemiseen pakottanut”. On vaikea esittää, ettei tekijä olisi ollut tietoinen uhriin kohdistamastaan pakosta silloinkin, kun hän olisi itse esittänyt olevansa joku toinen ja tämän toisen esitetään kohdistaneen uhriin pakkoa. Tekijä on kuitenkin ollut absoluuttisesti yksi ja sama henkilö, vaikka hän olisikin esiintynyt myös jonakin toisena henkilönä. Tekijän yksi ja sama henkilö käsittää myös yhden ja saman henkilön toimet, tiedot ja ajatukset, sekä motiivit hänen tekemälleen teolle. Uhrin näkökulmasta kyse on kuitenkin aina kahdesta eri henkilöstä, tekijästä sekä siitä, jota tämä on uhrilleen esittänyt.

¹¹⁴ Kaisto 2015, s. 157.

Mikäli uhrin tekemä oikeustoimi osoittautuisi pätemättömäksi, kun asiaa käsiteltäisiin oikeudessa, tulee asiassa myös selvitettäväksi mahdollinen vahingonkorvausvastuu. Oikeustilamme on kuitenkin tältä osin varsin epäselvä, sillä maksua voidaan pitää tai olla pitämättä oikeustoimena kuten Norros esittää tai se voidaan yksityisoikeudellisessa kontekstissa määritellä oikeustoimeksi, oman varallisuuden päättämiseen ja määräämiseen kuuluvana toimena, joka perustuu yksilön antamaan tahdonilmaisuun Kaiston ja Lohen esittämän mukaisesti¹¹⁵. Mikäli maksua päädytään pitämään oikeustoimena, soveltuvat siihen Norroksen mukaan OikTL:n mukaiset pätemättömyysperusteet¹¹⁶. Käytännössä romanssipetoksissa kyse on yksityisoikeudellista varallisuus oikeudellisista oikeustoimista, joka voi siis pitää sisällään maksun käsitteen. Raha siis vaihtaa omistajaa ja lähtökohtaisesti, mikäli tehty oikeustoimi olisi pätemätön, tulisi rahan saaneen osapuolen palauttaa saamansa suoritus täysimääräisenä koska kyseessä on oikeudeton saanto, joka on mainittu jo luvussa kaksi. Romanssipetoksissa on useimmiten kyse rahan tuntemattomasta vastaanottajasta, joka paikallistuu ulkomaille, kohdistuvat näin ollen odotukset tilanteen korjaamiseksi pääasiallisesti rahaliikennettä hoitaneeseen tahoon eli yleisimmin uhrin rahoja käsittelevään pankkiin tai rahansiirron mahdollistaneeseen palveluntuottajaan. Vaikka itse oikeustoimi, tässä tapauksessa rahansiirto, todettaisiinkin pätemättömäksi ja saanto oikeudettomaksi, ei sillä usein ole sellaista vaikutusta, joka palauttaisi uhrin taloudellisen tilanteen ennalleen. Tällaisessa tilanteessa on kyse nk. puhtaasta varallisuusvahingosta ja se on korvattavissa vahingonkorvauslain (412/1974, myöh. VahKorvL) 5:1 §:n mukaisesti vain niissä tapauksissa, kun vahinko on aiheutettu rangaistavaksi säädetyllä teolla tai julkista valtaa käytettäessä taikka milloin muissa tapauksissa on erittäin painavia syitä. Ongelmana on romanssipetoksen toteen näyttäminen taustalla tapahtuneena ja tekoon johtaneena rikoksena ja se, että rahansiirtoon puuttuminen ei yleensä ole mahdollista jälkikäteen. Pankit, kuten rahansiirtopalvelua tarjoavat toimijatkin, vetoavat tällaisessa tilanteessa useimmiten sen palveluja käyttävän henkilökohtaiseen vastuuseen sekä vapautteen oman omaisuutensa luovutuksen suhteen. Mikäli kuitenkin petoksentehtyjä pystyttäisiin identifioimaan ja paikallistamaan, olisi vahingonkorvausvastuun kohdistaminen suoraan tekijään ja uhrin omaisuuden palauttaminen oikeusteitse näin ollen ainakin teoriassa mahdollista. Toki asiassa voidaan esittää kysymyksiä myös rahaliikennettä hoitavien pankkien suuntaan. Tulisiko pankkien aktiivisemmin puuttua yksilöiden rahaliikenteeseen, jos vaikkapa X kuntalaisen eläkeläisen yhtäkkiä huomataankin siirtävän huomattavia summia rahaa esimerkiksi jollekin yksittäiselle henkilölle vaikkapa

¹¹⁵ Norros 2018, s. 102 ja Kaisto – Lohi 2013, s. 69.

¹¹⁶ Norros 2018, s. 102.

johonkin Afrikan maahan Y ja tällaista ei asiakkuuden historiassa ole koskaan aikaisemmin tapahtunut? Kaisto ja Lohi kuvaavat tätä esimerkillään esineen omistusoikeuden luovutuksesta. Vastaavaa esimerkkiä voidaan soveltaa myös romanssipetoksessa, sillä raha voidaan lukea esineeksi yleisten esineoikeudellisten oppien mukaisesti. Vaikka B sitoutuisi luovuttamaan omaisuuttaan A:lle, mutta mikäli A on kohdistanut B:tä kohtaan OikTL:n mukaista petollista viettelyä, ei velvollisuutta suoritukseen ole. Mikäli sitoumuksen pätemättömyydestä tietämätön B kuitenkin tekee luovutuksen A:lle ei omistajanvaihdosta aineellisoikeudellisessa mielessä tapahdu. Asiaa on siis arvioitu omistajanvaihdoksen suhteen ja saannon on katsottu tässä esimerkissä pysyvän oikeudettomana ja omistajan vaihdosta ei näin ollen tapahdu. Vaikka A olisikin saanut rahasumman haltuunsa, hänen on luovuttava siitä B:n näin vaatiessa ja palauttaa näin rahamäärä luovuttamassa sen hallinta takaisin B:lle. Kiinnostavan tästä Kaiston ja Lohen esimerkistä tekee kuitenkin se, että he eivät liitä perusteettoman edun palautuksen käsitettä tapaukseen. Tätä on perusteltu sillä, että mikäli perusteettoman edun käsite otettaisiin mukaan tapaukseen, olisi silloin kyse niin kutsutun abstraktioperiaatteen mukaisesta ratkaisusta, jolla on merkittävä rooli esimerkiksi Saksan oikeudessa ja jossa oikeustoimi saisi aikaan sisältönsä mukaisen vaikutuksen huolimatta jostain sen kausaan liittyvästä ongelmasta huolimatta. Ulkomailta toteutettujen tietoverkkoavusteisten romanssipetosten suhteen voisi olla kuitenkin sangen kyseenalaista saataisiinko varoja palautettua koskaan ne luovuttaneelle uhrille, etenkin kun vastaanottaja usein jää täysin tuntemattomaksi.¹¹⁷

Romanssipetoksessa mielenkiintoisen asetelmasta tekee se, että henkilö B lähettää rahaa henkilölle, jonka hän uskoo olevan henkilö C, mutta joka onkin henkilö A. Kysymys väistämättä tällaisessa tilanteessa liittyy myös siihen, olisiko B tehnyt kyseisen oikeustoimen tietäessään että lähettäessään rahaa ne eivät suinkaan päädy auttamaan henkilön C taloudellista tilannetta ja auttaa tätä saamaan hankittua lentolippu Suomeen, vaan päätyykin sen sijaan henkilön A kautta kansainväliselle rikollisjengille, joka harjoittaa vaikkapa huumekauppaa ja lapsiprostituutiota. Henkilö B on ollut täysin kelpoinen tekemään kyseisen oikeustoimen, hänellä on määräysvalta suhteessa omaan omaisuutensa, joten arvioitavaksi jää, onko hän toiminut tilanteessa täysin omasta vapaasta tahdostaan. Käytännössä usein uhri ja tekijä käyvätkin keskustelua rahasta, mihin tarpeeseen se tulee sekä minkä suuruisena. Tätä neuvottelua voidaan pitää eräänlaisena sopimisena asiasta, eräänlaisena esiin tuotuna tahdonilmaisuna uhrin toimesta, kun hän sitoutuu lähettämään tekijälle rahaa ja auttamaan tätä taloudellisesti. Huomioitavaa on

¹¹⁷ Kaisto - Lohi 2013, s. 120–121.

tilanteessa kuitenkin se, että tekijä saa aikaan uhrin sitoumuksen täysin keksityn verukkeen varjolla ja siis erehdyttämisen tuloksena.

H2: Kyllä minä ihmettelen jälkikäteen, että ettei suomalaisetkaan pankit mitenkään ihmetelleet. Minä menetin kolmekymmentätuhatta euroa kaiken kaikkiaan ja minä otin lainaa ja pikavippejä et minä sain ne rahat.

5.2 Groomingin vaikutus uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyyteen

Kuten jo aiemmin esitetty, on grooming vahva psykologisen vaikuttamisen keino, jolla tekijä pyrkii päämääräänsä eli uhrin tekemään itselleen haitallisen oikeustoimen tekijän eduksi. Grooming käsittää usein sarjan positiiviseksi luokiteltavia tekoja kuten ystävällisyys, lahjojen antaminen, kehuminen tai huomion osoittaminen. Se voi käsittää myös manipulatiivisia tekoja kuten suostuttelu, viettely ja kiristäminen. Lisäksi grooming voi käsittää joukon sangen haitallisia tekoja kuten uhkailu, kiristys ja uhrin eristäminen normaalista kanssakäymisestä muiden ihmisten kanssa. Tekijä tavoittelee groomingin avulla uhrin erehtymistä, jotta tämä päätyisi lähettämään tekijälle rahaa. Tämä on tekijän yksi ja ainoa motiivi ja käyttää kaikkia käytettävissään olevia keinoja sen toteutumiseksi. Valheellisen parisuhteen synnyttäminen ja sen luoma turvallisuuden tunteen luominen on sangen ilkeä ja julma tapa hyväksikäyttää käyttäjä toista ihmistä. Tekijä naamioi rahanpyyntönsä osaksi tavanomaista parisuhdetta ja siinä tapahtuvia tekoja, kuten toisen osapuolen auttaminen taloudellisesti tai tämän tukeminen oman elämänsä sen hetkisissä haasteissa.

Groomingin yhteydessä OikTL:n näkökulmasta voidaan esittää, että kyseessä on petollisen viettelyn tai OikTL:n 31 § mukainen hyväksikäytön tilanne. Molempia on voitu edistää lisäämällä pakon elementti tilanteeseen. Nämä tilanteet poikkeavat tyypillisemmistä pätemättömyystilanteista, jotka liittyvät esimerkiksi asiakirjan sisältämiin muotovirheisiin tai lain noudattamatta jättämiseen oikeustoimen tekemiseen liittyen. Käytännössä petollisen viettelyn kohteeksi joutunut, romanssipetoksen uhri, ei tyypillisesti ole itse tietoinen siitä, että hänen tekemäänsä tahdonilmaisua rasittaa pätemättömyys. Asiantila on tällöin vähintäänkin epäselvä ja Kaisto esittääkin, että lähtökohtaisesti tällaisessa tilanteessa oikeustoimi saakin aikaan sisältönsä mukaisen vaikutuksen, koska uhri ei ole kykenevä moittimaan oikeustilaa, koska hän ei ole tietoinen pätemättömyyden olemassaolosta. Kaisto kuitenkin esittää mielenkiintoisen esimerkin niin kutsutusta Ponzi-huijauksesta, jossa A kerää rahaa esittämällä tarjouksen B:lle, jonka hyväksyminen edellyttää B:ltä tietyn rahasumman maksamista. Tarjouksessa A esittää täysin totuudenvastaisesti, että hän harjoittaa saaduilla varoilla menestyksestä liiketoimintaa ja tulee maksamaan sijoituksen myöhemmin takaisin tuottoineen. Lisäksi A pyrkii saamaan B:n

hankkimaan muita ”sijoittajia” lupaamalla maksaa tälle erillisiä palkkioita. Tässä tapauksessa B:n antamaa sijoituslupausta voidaan pitää pätemättömänä sekä petollisen viettelyn että myös mahdollisen ”pyramidipelin” vuoksi. B:n suorittama rahamäärän luovutus voidaan siis tulkita pätemättömäksi. Yhtä lailla B:lle ei kuitenkaan synny A:n lupauksen mukaisia saamisoikeuksia. Mikäli B haluaisi hyväksyä omat tahdonilmaisunsa tultuaan kuitenkin tietoisesti A:n häneen kohdistamasta petollisesta viettelystä, ei tällä hyväksynnällä kuitenkaan ole mahdollista aikaansaada A:n antamien maksulupauksen pätevöitymistä samoin kuten yleensä sopimuksissa. Laajasti tarkasteltuna vaikuttaa, että A on syylistynyt niin petokseen kuin rahankeräysrikokseenkin ja tämän vuoksi rikoksen tuottama hyöty on tuomittava valtiolle menetettäväksi RL 10:2 § mukaisesti. Huomioitavaa on, että tapauksessa rahallisesti mahdollisesti hyötynyt B menettää myös saamansa rikoshyödyn huolimatta siitä onko hän kuvitellut A:n harjoittavan menestyksestä liiketoimintaa vaiko ei. Vaikka erehdyttäminen tapahtuisi romanssipetoksessa petollisen viettelyn muodossa, voi uhrin tekemä oikeustoimi aikaansaada siis sisältönsä mukaisen oikeusvaikutuksen, etenkin mikäli uhri ei pysty sitä kiistämään tai moittimaan.¹¹⁸

5.3 Suostumuksen merkitys romanssipetoskontekstissa

Keskeisenä ongelmana rikoslain mukaiseen petosrikoksen tunnusmerkistön täyttymiseen liittyen, on uhrin omaehtoinen toiminta liittyen tämän itsemääräämisoikeuteen omasta omaisuudestaan sekä oikeudestaan suorittaa oikeustoimia. Petoksen tunnusmerkit ovat selkeät, mutta petosrikos teko harvoin on selkeä, romanssipetos tekojen sarjana vielä harvemmin.

Suostumuksella voidaan tässä yhteydessä esittää olevan ainakin jonkinasteinen merkitys. Yleisen suostumusta koskevan opin mukaan suostumus joko poistaa teon oikeudenvastaisuuden tai teon tunnusmerkistön mukaisuuden. Romanssipetoksissa tyypillisenä prosessikulkuna on esitetty eteneminen luottamuksen rakentamisesta sen voittamiseen ja sen jälkeiseen rahan pyytämiseen. Kun tuleva petoksen uhri tässä kohden tekee päätöksen luovuttaa omaisuuttaan, on se täysin hänen oikeutensa ja tällöin oikeushyvän loukkausta ei siis ole tapahtumassa, vaikkakin hän saattaa kokea mittavan taloudellisen tappion tekemänsä oikeustoimensa vuoksi. Näin ollen voidaankin esittää asianosaisen hyväksyvän mahdollisesti konkretisoituvan taloudellisen menetyksen riskinoton muodossa ja samalla hyväksyvän myös

¹¹⁸ Kaisto 2015, s. 381-382.

omaisuuttaan loukkaavan menettelyn. Näin ollen tunnusmerkistön mukaisuus jää tältä osin täyttymättä.¹¹⁹

Romanssipetostilanteessa tulee aina punnittavaksi suostumuksen suhde selonottovelvollisuuteen sekä kysymys siitä, onko tekijä erehdyttänyt uhriaan ja erityisesti se, onko uhri erehtynyt. Tapani esittääkin asiaan liittyen hyvin käytännöllisen ja tilanteeseen sopivan kysymyksenasettelun: millaista informaatiota tekijä on uhrilleen välittänyt, millaisten perusteltujen odotusten varaan uhri saa perustaa oman oikeustoimensa tekemisen ja mistä seikoista hänen on tullut olla tietoinen yleiseen selonottovelvollisuuteen perustuen.¹²⁰

Gillespie esittää mielenkiintoisen näkemyksen suostumuksesta juuri romanssipetokseen liittyen. Oletetaan, että henkilö A on romanssipetoksen tekijä ja henkilö B uhri. Henkilö B petoksen edetessä ja valheellisen turvallisuudentunteen rakentuessa suostuu intiimiin kanssakäymiseen henkilön A kanssa internetin välityksellä. Henkilö A ei ole se kuka hän väittää olevansa ja se, jonka henkilö B hänen uskoo olevan. Gillespie esittää, ettei henkilö B ole suostunut intiimiin kanssakäymiseen henkilön A kanssa, vaan sen henkilön kanssa, joka A esittää olevansa. Edelleen johdettuna suostumus intiimiin kanssakäymiseen on B:n osalta vain koskien kanssakäymistä sen henkilön kanssa, joka A esittää olevansa, ei sen henkilön kanssa, joka hän oikeasti on. Gillespien mukaan tällaisessa tilanteessa kysymys voi olla vähintäänkin seksuaalisen itsemääräämisoikeuden loukkauksesta, mutta mahdollisuus tilanteen tulkitsemiseksi raiskaukseksi on myös olemassa juuri suostumuksen puutteen vuoksi. Tilanteessa on perusteltua esittää kysymys olisiko B suostunut intiimiin kanssakäymiseen henkilön A kanssa, mikäli hän olisi tiennyt, ettei henkilö A ole se kuka hän esittää olevansa. Lisäksi Gillespie esittää, että seksuaalista/intiimiä kanssakäymistä tulisi tarkastella samoin huolimatta siitä, onko se tapahtunut internetin välityksellä tai reaali maailmassa. Tämä onkin perusteltua, sillä internetin välityksellä tapahtuneiden oikeudettomien tekojen vahingoittavuus voi jättää merkittävän jäljen uhrin psyykeen ja näin ollen vaarantaa tämän terveyttä vastaavasti kuin mitä teko voisi aiheuttaa reaali maailmassakin.¹²¹

Aiemmin on esitetty, että romanssipetoksessa on kyseessä tekijän oikeudeton saanto uhrin omaisuuteen kohdistuen. Edellä esitetyn yleisen suostumusta koskevan opin mukaisesti suostumus poistaa teon oikeudenvastaisuuden eli toisin sanoen tässä yhteydessä uhrin suostumus lähettää tekijälle rahaa poistaisi saannon oikeudettomuuden. On kuitenkin hyvä

¹¹⁹ Melander 2016, s. 283.

¹²⁰ Tapani 2004, s. 158.

¹²¹ Gillespie 2017, s. 227.

hahmottaa tässäkin yhteydessä oikeustoimen vaikutuksen oikeat osapuolet. Otetaan vastaava esimerkki kuten aiemmin. Henkilö A on romanssipetoksen tekijä, C on henkilö, jota tekijä A esittää ja henkilö B on uhri. Henkilö B petoksen edetessä ja valheellisen turvallisuudentunteen rakentuessa suostuu lähettämään rahaa henkilölle C. Henkilö C ei kuitenkaan ole se, joka hän väittää olevansa ja se, jonka henkilö B hänen uskoo olevan. Näin ollen kysymykseksi muodostuukin, onko henkilö B antanut suostumuksen kohdistuen henkilöön A vai kohdistuen henkilöön C, joksi hän uskoo henkilön A olevan. Miten oikeudettomuuden poisto tällaisessa tilanteessa suostumukseen perustuen jäsenyy? Huomioitavaa on, että oikeudessamme noudatetaan kuitenkin yleisesti niin kutsuttua kausaliteettiperiaatetta, jonka mukaan oikeustoimen kausaan liittyvien edellytysten puuttuminen poistaa oikeustoimelta sen pätevyden. Tämä kuitenkin näyttäytyy siten, että kausaan liittyviä tilanteita joudutaan aina pohtimaan tapauskohtaisesti ja tällöin tulee arvioitavaksi voiko oikeustoimi kuitenkin yksittäisessä tilanteessa johtaa sisältönä mukaisiin vaikutuksiin mahdollisten edellytysten puuttuessa. Useimmiten vastaus kysymykseen on kuitenkin kieltävä.¹²²

Keskeinen suostumukseen liittyvä problematiikka romanssipetoksissa kulminoituukin siihen, kenelle uhri *de facto* antaa suostumuksensa ollessaan tietämätön huijauksen kohteena olemisestaan. Jäsenyykö suostumus kohdistuen siihen henkilöön, jonka uhri uskoo toisen osapuolen olevan vaiko tekijään, joka on täysin toinen henkilö varsinaisen petosteon takana.

¹²² Kaisto - Lohi 2013, s. 122.

6. Johtopäätökset

Alkuun on todettava, että osana tutkimusta esitetyn haastatteluista koostuvan liitemateriaalin mukaan Suomessa tapahtuvat romanssipetokset noudattavat vastaavaa prosessimaista etenemisen kaavaa sekä kuvausta kuten tässä tutkielmassa on esitetty ja kuten muuallakin maailmassa tapahtuvat internetin välityksellä toteutetut romanssipetokset. Tämä vahvistaa entisestään sitä, että me suomalaiset emme ole eriarvoisessa asemassa suhteessa muiden maiden internetin käyttäjiin ja ajatus siitä, että olisimme jotenkin turvassa internetin välityksellä tapahtuvilta huijauksilta täällä pohjoisessa, on täysin virheellinen. Internet on poistanut maantieteelliset rajat niin ihmisten väliseltä kanssakäymiseltä kuin internetin avulla toteutettavalta rikollisuudeltakin. Suomalaiset romanssipetoksen uhrin ovat yhtä vahingollisen rikoksen uhreja, kuin mitä muuallakin maailmassa romanssipetoksen uhrin ovat.

Romanssipetos on talousrikos, mutta kuten tässäkin tutkimuksessa esitetty, jättää se jälkiä aina myös uhrin psyykeen. Tämä petoksen erittäin henkilökohtainen luonne on omiaan erottamaan romanssipetoksen muista petosrikoksista. Tekijän toimet vaikuttavat erityisesti uhrin kokemaan luottamuksen tunteeseen, sekä uhrin kokemukseen oman arvonsa tunteesta. Romanssipetoksen uhrien on esitetty kärsivän vastaavista seuraamuksista kuin minkä tahansa muunkin vakavan väkivaltarikoksen uhrin¹²³. Romanssipetos on sangen ilkeä rikos, jonka seuraamuksia uhri voi kantaa vielä vuosienkin päästä tapahtuneesta. Kuukausittainen velan lyhennys voi muistuttaa tapahtuneesta vielä pitkään.

H2: Nythän minä teen kahta työtä, että selviydyn näistä veloista. Sehän muistuttaa minua niin kauan, kun minä niitä aina makselen, joka kuukausi, ja sitten kun ajattelee, että minullakin eläkeikä lähestyy, niin minä vielä eläkkeelläkin joudun niitä makselemaan.

Tietoverkkoavusteisuus on nykyaikainen keino toteuttaa rikoksia. Internet ei ole yleisesti säädelty toimintaympäristö eivätkä kansalliset tai EU-tasoinenkaan lainsäädäntömme yllä vielä kattavaan virtuaalisen ympäristön sääntelyyn. Me ihmiset olemme luoneet täysin virtuaalisen ja rinnakkaisen yhteiskunnan, jossa käytännössä kuka tahansa voi esittää olevansa mitä tai kuka tahansa. Käytämme tätä samaa toimintaympäristöä kuitenkin myös vaikkapa viranomaisten tiedon jakamisen kanavana sekä huomattava osuus viranomaisten digitaalisista palveluista myös liikkuvat nykyisin internetin kautta. Onkin perusteltua esittää kysymys, tekniikan edelleen kehittyessä, miten yksittäinen kansalainen voi ylipäätensä pystyä erottamaan mahdolliset

¹²³ Cross 2015, s. 189.

huijaukset vaikkapa tavanomaisesta viranomaistoiminnasta, kun molemmissa toimintaympäristö sekä käytetty asiointikanava on täysin sama.

Rohkaisevaa kehitystä on kuitenkin käynnissä tietoverkossa tapahtuvan rikollisuuden torjunnassa. Esimerkkinä tästä on muutamien EU-maiden käynnistämät internetissä toimivat *Online*-poliisipartiot, jotka tavoittelevat läsnäolollaan internetissä ja pelotevaikutusta hyödyntämällä erilaisten tietoverkkoavusteisten rikosten ennaltaehkäisyä. Edelläkävijämaina tässä internetpoliisitoiminnassa ovat olleet Tanska, Norja, viro ja Puola. Onkin tunnistettu se fakta, etteivät minkään maan resurssit riitä yksinään tutkimaan kaikkia tietoverkkoavusteisia rikoksia, mutta samalla on tunnistettu myös internetin hyödyt erillisenä tiedonsaantikanavana rikoksiin liittyen. Hyödyt ovat saavutettavissa erityisesti silloin, kun poliisi on viranomaisena internetissä reaali maailmaan verrattuna täysin toisenlaisella tavalla tavoitettavissa sekä saavutettavissa. Internet mahdollistaa myös matalamman kynnyksen yhteydenotot poliisiin. Tämän tiedonsaantikanavan hyödyntäminen on vielä alkuvaiheessa, mutta jo nyt Tanskassa on tehty havaintoja siitä, että internetissä poliisiin saamat vihjeet ja tiedustelut antava hyvinkin tarkkaa kuvaa rikollisuuden ajankohtaisista trendeistä. Tämentyyppisen toiminnan toivoisi rantautuvan meille tänne Suomeen sekä näkyä yhteistyönä laajemminkin kansainvälisesti.¹²⁴

Euroopan neuvosto on pyrkinyt löytämään keinoja Budapestin yleissopimuksen eli tietoverkkorikollisuutta koskevan yleissopimuksen¹²⁵ muodossa torjua tietoverkkoavusteisia rikoksia. Tämä sopimus edellyttää osapuolilmailtaan muun muassa tietoverkkorikollisuutta koskevan kansallisen lainsäädännön kehittämistä sekä kansainvälisen yhteistyön lisäämistä tietoverkkorikollisuuden torjunnassa ja esimerkiksi sähköisen todistusaineiston keräämistä rikosprosessissa tai rikostutkinnassa sekä sen luovuttamista osapuolimaasta toiseen. Myös Suomi on tämän sopimuksen ratifioinut vuonna 2007. Sopimus on rohkaiseva ensiaskele, mutta on syytä pohtia minkälaisen ratkaisun jokaisen jäsenmaan oma kansallinen lainsäädäntö pystyy synnyttämään tähän yhteiseen ongelmaan, joka liikkuu täysin rajattomasti digitaalisessa maailmassa. Toki yhteisen tiedonkeruun sekä tietojen vaihdon mahdollistaminen voidaan tulkita ensiaskeleena edelleen kehittyvään yhteistoimintaan tälläkin osa-alueella.

On ymmärrettävä, että tietoverkkoavusteinen yhteiskuntamme luo myös uudenlaisia mahdollisuuksia rikolliselle toiminnalle. Erilaiset *Tori.fi* -huijaukset ovat edelleen arkipäivää ja ovat olleet sitä jo kolmen vuosikymmenen ajan. Koska rikolliset kehittävät toimintaansa huomioiden verkko toimintaympäristönä, tulee meidän tavallisten toimijoiden ja viranomaisten

¹²⁴ Europol 2025.

¹²⁵ Euroopan neuvosto 2001.

toimia samoin; tavoitteemme vaan eroaa toisistaan. Ihmisten välinen kanssakäyminen ja erilainen asiointi on ainakin osittain pysyvästi siirtynyt tapahtumaan verkon välityksellä.

H5: Se oli se poliisi, se poliisi sanoi, että nämä ovat ihan ammatti rikollisia, eli he ovat ammattilaisia, heitä on pitkään koulutettu tietynlaiseen manipulaatioon ja he ovat erittäin taitavia siinä ja että se on korkeasti kehittyntä rikollisuutta, että he ovat vaan tosi tosi, tosi taitavia siinä tänä päivänä ja että se on ihan erilaista, kun aikaisemmin ja mitä esimerkiksi Suomessa nämä taparikolliset tekevät. On Areenassakin katsottu näitä rakkausrikoshuijausjuttuja, että se on vaan niin paljon hienostuneempaa, eli minä en ikinä ajatellut, että minä menisin tällaiseen, mutta se oli todella hämmentynyt se rikostutkija, jonka kanssa juttelin, että tämä oli todella taitavasti suoritettu.

H5: Ihan varmasti tulevat olemaan nämä sotasankaritarinat ja nämä että minun äitini on sairas tai vammautuneena, niin menneen talven lumia, että tulee sitä modernia kantaa, tarinaa että ihmiset haluavat helppoa rahaa, sehän minullakin oli tavallaan takaraivossa.

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut esittää, minkälainen rikos on romanssipetos ja miten grooming ilmenee romanssipetoksissa, sekä arvioida groomingin vaikutusta uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyyteen. Lisäksi tarkastelun kohteena on ollut se, miten, ja minkälaisissa tapauksissa groomingin aiheuttama henkinen kärsimys voitaisiin huomioida petoksesta erillisenä rikostekona, kuten pahoinpitelynä. Tavoitteena on vastata tutkimuskysymykseen, miten groomingin vaikutukset esiintyvät romanssipetoksissa ja miten grooming vaikuttaa uhrin suorittaman oikeustoimen pätevyyteen?

Romanssipetos rikoksena ja miten grooming ilmenee romanssipetoksissa

Liitteiden muodossa esitetyt litteroidut haastattelut romanssipetoksen uhrien kokemuksista, kertovat omaa, osittain karuakin kieltään siitä, minkälaisen rikoksen kanssa olemme tekemisissä. On syytä nimenomaisesti pitää mielessä, että käsittelemme oikeita petosrikoksia, emmekä vaan joitain satunnaisia hujauksia internetissä, joihin yleensä ”vanhemmat naiset haksahtavat”. Kyse on kylmästä ja täysin suunnitelmallisesta internetin välityksellä tapahtuvasta toisen ihmisen järjestelmällisestä ja masinoidusta hyväksikäytöstä, jolla ei ole mitään tekemistä aidon ihmissuhteen kanssa. Tekijät systemaattisesti vetoavat uhreihinsa pyrkimällä vaikuttamaan tämän päätöksenteon mekanismeihin häivyttämällä epäilyksiä ja luomalla uhrille tunteen hädästä, säälistä, riippuvuudesta, kiireestä tai jopa uhkaamalla uhria tämän toisen osapuolen hengen menetyksellä¹²⁶.

¹²⁶ Whitty 2013, s. 24 ja Carter 2021, s. 297.

Romanssipetos etenee vaiheittaisen prosessin mukaisesti. Tämän osaltaan todistivat myös tätä tutkimusta varten suoritettut haastattelut. Viidestä tapauksesta vain yksi poikkesi hieman tästä tutkielman luvussa kolme esitetystä. Tämä yksi poikkeus, liittyen kryptosijoituksiin, voi olla joko täysin uusi petosmetodi, jonka menestystä tekijät testaavat, tai sitten kyse on vain Suomessa täysin uudesta huijauksen tavasta, joka on meille vasta rantautumassa enenevässä määrin. Kumpi tahansa olisikaan kyseessä, on tässäkin tapauksessa uhria erehdytetty siinä, että käsillä olisi oikea ihmissuhde, jolla olisi tulevaisuus ja tällä saatu uhri uskomaan tälle esitettyyn valheelliseen sijoitustoimintaan ja sen väitettyyn tuottavuuteen.

Tähän tutkimukseen haastatellut henkilöt ovat tuoneet esiin, kuinka taitavaa ja tehokasta oli heihin kohdistettu sanallinen psyykinen vaikuttaminen. Tämän lisäksi heille esitettiin erehdyttämistä varten laadittuja väriä asiakirjoja, kuvia sekä videoita tekijän kertoman tarinan tueksi. Esitetyn materiaalin osalta ei kukaan haastatelluista materiaalin esittämisen vaiheessa lähtenyt kyseenalaistamaan sen aitoutta. Tämä kertoo materiaalien taidokkaasta toteutuksesta tekijöiden puolelta. Tekijät pyrkivät systemaattisesti vahvistamaan uhrille syntynyttä erehdystä tekijän henkilöllisyyteen liittyen, eikä heillä ollut aikomustakaan oikaista tätä syntynyttä erehdystä, vaan sen sijaan uhrin erehtyminen oli tekijän tavoiteltava alusta alkaen, jotta petos mahdollistuisi.

Grooming on esitetty tässä tutkimuksessa ilmenevän joko sanallisen tai kirjallisen viestinnän muodossa tapahtuvana psyykkisenä vaikuttamisena, jonka tavoitteena on saada uhri toimimaan tekijän tavoittelemalla tavalla. Grooming voidaan käsittää sisältävän sarjan positiiviseksi luokiteltavia tekoja kuten ystävällisyys, lahjojen antaminen, kehuminen tai huomion osoittaminen. Edellä mainitun lisäksi se käsittää myös manipulatiivisia tekoja kuten suostuttelu, viettely ja kiristäminen. Ikävimmässä muodossaan grooming sisältää myös joukon sangen vahingollisia tekoja, kuten uhkailu, kiristys ja urin eristäminen tämän normaalista vuorovaikutuksesta muiden ihmisten kanssa. Tässä tutkielmassa esitetyt haastateltujen saamat kirjalliset viestit ovat olleet suostuttelevia, uhkaavia ja syyllistäviäkin muodoiltaan. Uhreja on keuhuttu ja kiitetty heidän toimiessaan tekijän haluamalla tavalla ja mikäli he eivät näin toimineet, tekijä pidättäytyi joko täysin vuorovaikutuksesta uhrin kanssa, uhrista tuli heille yhdentekevä tai uhria syyllistettiin voimakkaasti tilanteesta. Tällainen emotionaalinen kiristystaktiikka on tehokas keino ohjailla toisen osapuolen toimintaa ja saada tämä tuntemaan syyllisyyttä ja huonommuutta omassa roolissaan.

Groomingin erottaa valehtelemisestä tai erehdyksen korjaamattomuudesta sen pitkäkestoisuus sekä osaksi groomingia luettavien tekojen manipulatiivisuus. Käytännössä groomingilla

tavoitellaan pitkäkestoisen, pysyvemmän tilan saavuttamista tai sen ylläpitämistä, eikä niinkään yksittäisten asioiden tai tekojen kuvaamista totuudesta poikkeavana, jollaisena valehtelua voidaan kuvata. Grooming sisältää erehdyttämistä sekä sitä, että jo tapahtunut erehdys jätetään tekijän toimesta korjaamatta. Edellä mainitun lisäksi grooming eroaa valehtelusta erityisesti sen manipulatiivisen luonteen johdosta. Tällöin tekijä kohdistaa uhriinsa, ei vain negatiivisesti tulkittavaa viestintää, mutta myös positiivista palautetta, vaikkapa kehumisen ja kiittämisen muodossa. Näin ollen kaikki viestintä ei groomingin osalta tavoittele erehdyksen syntymistä, yksittäisen asian tai tilanteen kuvaamista totuudesta poikkeavana, vaan sillä pyritään pidemmän ajan osalta joko säilyttämään jo syntyneen erehdyksen tila, vahvistamaan sitä tai lähtökohtaisesti luomaan uhrille tällainen erehdyksen tila.

Haastatelluista neljä viidestä kertoi tapahtuneella olleen vaikutusta heidän mielenterveyteensä. Kaikki neljä olivat hakeneet tilanteeseensa apua terveydenhuollosta. Tämä puoltaa vahvasti sitä näkemystä, että groomingin vaikutukset romanssipetoksen uhrin terveydentilaan ovat kiistattomat ja osoittaa groomingin vahingollisuuden uhrien mielenterveydelle. On siis mahdollista esittää groomingin esiintyvän myös pahoinpitelyn muotona romanssipetoksissa ja näin ollen grooming on vähintäänkin omiaan aiheuttamaan haittaa uhrin terveydelle, ellei jopa voida todeta, että se osana romanssipetosta aiheuttaa lähtökohtaisesti uhrille aina myös jonkin asteisen psyykkisen vamman tai trauman. Koska grooming pitää sisällään erilaisia tavoitteellisia tekoja, täytyy tahallisuuden tunnusmerkistö ja näin ollen voidaan esittää, että grooming voi myös esiintyä pahoinpitelyn muodossa osana romanssipetosta.

Uhrin tekemän oikeustoimen pätevyyteen vaikuttavista tekijöistä

Juridisesti tarkasteltuna tämä on kompleksisin osa romanssipetosta. Lisäksi, vaikka uhrin tekemä oikeustoimi voitaisiinkin todeta tuomioistuimessa pätemättömäksi, ei se useinkaan tarkoita lopputulosta, jossa uhrin tilanne vaikkapa menetetyn omaisuuden suhteen palautuisi ennalleen.

Neljällä viidestä haastatelluista ei ollut aiempaa tietoa romanssipetoksista. On kuitenkin huomioitava, että tietoa petosrikoksista, sekä erityisesti internetin kautta toteutettavista petoksista on julkaistu enemmän viime aikoina myös mediassa. Myös erilaiset järjestöt ovat julkaisseet kampanjoita tietoisuuden lisäämiseksi, kuten vaikkapa viimevuotinen Finanssiala

ry:n Huijarille luu kurkkuun -kampanja¹²⁷. Romanssipetoksen uhrien ollessa tietämättömiä siitä, että he ovatkin itse asiassa petoksen uhreja, eivät he pysty disponoimaan suhteessa tekemäänsä oikeustoimeen tai sen pätemättömyyteen. Näin ollen tällaisessa tapauksessa oikeustoimi saakin yleensä aikaan tavoitellun vaikutuksensa. Huomioita tuleeikin asian oikeudellisessa arvioinnissa kiinnittää siihen, missä olosuhteissa ja kuinka tietoisena tekemisestään uhri suorittaa oikeustoimen. Uhrin ympärillä on kuitenkin myös muita tahoja, jotka voivat tarvittaessa kyseenalaistaa uhrin tekemän oikeustoimen. Rahan siirtämisen mahdollistavien organisaatioiden kuten pankkien on mahdollista pysäyttää heitä epäilyttävät tilisiirrot, joissa siirretty raha voisi olla päätymässä rikolliseen toimintaan tai tapauksissa mikäli tilejä epäiltäisiin käytettävän rahanpesussa. Valitettavasti tämä on kuitenkin osa pankkitoiminnan turvallisuuden valvontaa sekä toteutusta ja tarkempia määreitä siitä, millä perusteilla he pystyvät puuttumaan tilisiirtoihin on tästä syystä mahdotonta saada pankkisalaisuuden varjolla yleiseen tietoon. Tämän tyyppinen tehostettu valvonta voisi olla kuitenkin eräs ratkaisun avain silloin, kun yritämme estää romanssipetoksen osalta taloudellisten vahinkojen syntymistä.

H4: Sekin on minun mielestäni tehty liian helpoksi, että voit ihan noin vaan siirtää 10 000 sinun omalta tililtäsi mihin tahansa ilman että sitä kyseenalaistetaan. Minun mielestäni pankkien pitäisi nyt myös ottaa vähän itseänsä niskasta kiinni ja pistää siihen, vaikka semmoinen parin kolmen päivän varoaika, että he ottaisivat selvää myös, että onko tämä totta vai ei. Se ei olisi kovin vaikeata, että he ottaisivat yhteyttä asiakkaaseen, että hei, sinä olet nyt tekemässä tällaisen €10 000 siirron että sinun tilisi menee nolville, että onko sinulla varaa pistää 10 000 tällaiseen ja että me olemme nyt tutkineet tätä tiliä, että tämä olisi huijarin tili, jolle olet siirtämässä rahoja että, haluatko todella lähettää nämä.

Toki tilanteessa on huomioitavaa uhriin kohdistunut erittäin vahva vaikuttaminen, sillä vaikka rahansiirtoon puututtaisiinkin pankin tai viranomaisten toimesta, on yksilön perusoikeutena kuitenkin tehdä oikeustoimi ja määrätä omasta omaisuudestaan siitäkin huolimatta, että häntä olisi varoitettu mahdollisesta huijauksesta. Uhri voi olla erehdyksensä vallassa täysin vakuuttunut tekijän tarinan todenmukaisuudesta ja toimiikin täysin tämän uskomuksensa varjolla.

H3: Minua oli muistaakseni pankki varottanut, että tämä voisi nyt olla huijaus mitä minä en tietenkään uskonut silloin ja yksi poliisi soitti asiasta. Oli kuitenkin nuorehko henkilö ja sanoi minulle, että pitäisikö minut laittaa holhoukseen, kun oli minulla toinen kerta, kun olin uskonut tällaiseen. Olin aivan shokissa, että miten joku voi sanoa tuollaista. Minä uskoin siihen ja mitä minä olen kuullut jälkepäin, että se on ollut aivan samanlaista aika monellakin, että uskoo, että haluaa uskoa ihmiseen.

¹²⁷ Huijaamaton 2025.

Uhri siis suorittaa oikeustoimensa lähtökohtaisesti romanssipetoksessa erehdyttynä ja erehtyneenä. Tämä on ollut tekijän tavoitetilasta alusta alkaenkin. Grooming on vahva vaikuttamisen keino, jonka avulla tekijä saa uhrinsa toimimaan tavoitellulla tavalla kuten tässäkin tutkielmassa on osoitettu. On kuitenkin selvää, että groomingin alaisena uhri käytännössä toteuttaa oikeustoimen petollisesti sen tekemiseen vieteltynä, pakotettuna tai siten, että uhrin pulaa, ymmärtämättömyyttä tai kevytmielisyyttä on hyväksikäytetty tilanteessa. Joskus tilanne voi myös olla sen kaltainen, että siinä yhdistyvät kaikki OikTL:n mukaiset edellä esitetyt pätemättömyysperusteet. Yksilön oikeus kuitenkin määrätä omasta omaisuudestaan on meillä vahva ja näin ollen siihen puuttuminen voisi merkitä puuttumista keskeiseen itsemääräämisoikeuden alueeseen ja näin ollen merkitä puuttumista yksilön perusoikeuksiin. Ratkaisuja tähän voisi olla löydettävissä palveluntarjoajan ja sen asiakkaan vapaaehtoisesti solmimista sopimuksellisista menettelyistä, joiden avulla asiakas itse määrää omaan varallisuuteensa liittyvien toimien rajoittavuudesta ja palveluntarjoajan rooli on tässä yhteydessä tarjota tilanteeseen toimivia ratkaisuja, toki kohtuullista korvausta vastaan. Yksi toimintamalli on jo olemassakin, nimittäin tilinhaltijan oikeus määrittää vuorokautinen nostoraja. Erillisellä, vapaaehtoisella, tilisiirtoja estävällä rajoituksella voisi olla mahdollista puuttua tililiikenteeseen. Toki tämän suojausratkaisu tulisi olla pohdittu jotenkin toisin, kuin että asiakas itse pääsee yksin tätä muuttamaan. Tilanteessa, jossa asiakkaan pankkitilin hallinta vuotaneiden tunnusten muodossa olisi rikollisilla, olisi rajoituksen kiertäminen tai sen poistaminen heidän toimestaan mahdollista ja näin ollen keino menettäisi tehonsa viivytyksettä tällaisessa tilanteessa.

Muita havaintoja ja jatkotutkimuksen tarve

Romanssipetos on siis talousrikos, mutta rikos myös luottamusta kohtaan. Sen vaikutukset ulottuvat uhrin elämässä huomattavasti laajemmalle, kuin vain taloudellisiin menetyksiin. Näin ollen olisikin perusteltua pohtia tulisiko tämän rikostyyppin osalta huomioida erityisesti petostyyppin erityislaatuisuus ja sen mahdollisesti uhrin terveydelle aiheuttama vaara taikka haitta. Kukaan ei käytännössä uhrin puolesta pysty ratkaisemaan tai poistamaan tämän luottamukseen syntyneitä säröjä, mutta oikealla tuella uhrin on mahdollista jatkaa elämäänsä ja selvitä tästä monellakin tapaa rapauttavasta kokemuksesta.

Kuten jo useampaan kertaan todettu, on romanssipetos kompleksinen tekojen sarja rikoksena. Vaikka itse erehdyttämisen prosessi eteneekin horisontaalisesti, voidaan romanssipetosta tarkastella myös moniulotteisena. Romanssipetoksessa on aina taustalla, voidaan jopa esittää, että eräänlaisena esirikoksena, uhrin erehdyttäminen uskomaan, että kyseessä on aito

romanttinen ihmissuhde, jolla on oikea tulevaisuus. Tämän erehdyksen aikaansaaminen sekä sen ylläpitäminen on tekijän kannalta keskeistä ja välttämätöntä jotta varsinaisen taloudellisen hyödyn tavoittelu tilanteessa edes mahdollistuisi. Tämä taustalla oleva erehdyksen tila muodostaa ikään kuin ympyrän uloimman vaippakerroksen. Uhriin kohdistetaan systemaattista ja johdonmukaista vaikuttamista groomingin muodossa ja lisäksi tarinan tueksi uhrille esitetään dokumentteja, videoita sekä muuta materiaalia. Tämän taustalle aikaansaadun erehdyksen avulla on mahdollista saada uhri lähettämään rahaa, milloin milläkin, täysin keksityllä verukkeella. Näin ollen voidaankin todeta, ettei varsinaiseen taloudelliseen hyötyyn tähtäävää, erilaisiin keksittyihin verukkeisiin nojaavia rahansiirtoja tapahtuisi uhrin toimesta, ellei taustalla olevaa uskottavaa erehtymistä aidon romanttisen suhteen olemassaolosta olisi koskaan syntynyt. Nämä yksittäiset rahansiirrot muodostavat taas ympyrän sisäkerroksen. On vaikea esittää yleiseen elämäkokemukseen perustuen uskottavaa selitystä sille miksi joku lähettäisi rahaa ulkomaille jollekin täysin tuntemattomalle henkilölle vain sitä tarkoitusta varten, että tämä voi hankkia lentolipun suomeen ja tulla tapaamaan rahoja lähettänyttä ilman minkäänlaista tunnesidettä. Romanssipetoksessa on siis ikään kuin ulompi kerros, jonka muodostaa tuo erehtyminen aidon romanttisen ihmissuhteen olemassaolosta ja sisempi kerros, jonka muodostavat ne yksittäiset rahansiirrot, uhrin erehdykset rahan tarpeesta milloin minkälaiseen tarpeeseen, jotka itse asiassa vasta toteutuessaan käsittävät varsinaisen petoksen tunnusmerkistön talousrikoksen näkökulmasta. Tätä kahden kerroksen mallia voidaan myös käyttää kuvaavana silloin, kun romanssipetosta halutaan esittää kahteen eri oikeushyvään kohdistuvana rikoksena. Tällöin ulomman kerroksen muodostaa loukkaus uhrin luottamusta kohtaan ja sisemmän ympyrän loukkaus uhrin omaisuutta kohtaan. Tekijän tavoitteena on jatkuva erehdyksen tila romanttisen aidon suhteen olemassaolosta, jonka varjolla tämä voi uhriltaan, siihen saakka, kunnes kaikki rahavirrat on käytetty, eri verukkeita käyttäen saada haltuunsa merkittäviä summia rahaa tai muuta omaisuutta. Nämä romanssipetoksen kaksi eri kerrosta tai vaikkapa ympyrän kaksi eri vaippakerrosta, sisempi ja ulompi, ovat jatkuvassa jännitteisessä suhteessa toisiinsa, sillä toisen olemassaolo on täysin riippuvainen toisen kerroksen olemassaolosta. Mikäli jompikumpi kerroksista hajoaa luottamuksen puutteessa, on petos paljastunut, eikä taloudellisen hyödyn saaminen uhrilta ole enää mahdollista. Samalla kerrokset kuitenkin vahvistavat toistensa olemassaoloa, sillä kun uhri uskoo näitä yksittäisiä verukkeita, vahvistaa hän myös uskoaan itse taustalla olevan aidon ja romanttisen suhteen olemassaoloon. Mikäli uhri ei uskoisi verukkeita, ei hän lähettäisi rahaa ja näin ollen usko koko suhteen olemassaoloon vaarantuisi. Groomingin voidaan esittää olevan yksi osa eri kerrosten välistä vuorovaikutusta ja samalla niiden molempien olemassaoloa vahvistavaa, uhriin kohdistettavaa erehdyttämistä.

Havaintoja yhtäläisyyksistä romanssipetoksen uhrien ja lähisuhdeväkivallan uhrien kokemuksissa ovat useat tutkijat tuoneet esiin¹²⁸. Vaikka romanssipetoksissa väkivalta harvoin toteutuu fyysisessä muodossa, on huomioitava myös yhtä lailla lähisuhdeväkivallan yhteydessä henkisessä muodossa tapahtuva väkivallan käyttö ja sen vahingoittavuus ja näin ollen uhrin näkökulmasta tarkasteltuna kaltoinkohtelu psyykkisessä muodossa toteutettuna on yhtä haitallista, tapahtuipa se netin välityksellä tai reaali maailma kohtaamisissa. Valitettavasti vallalla on yleisesti käsitys, joka mukaan romanssipetoksen uhrin olisivat jotenkin itse aiheuttaneet joutumisensa petoksen uhriksi. Tätä tukee jo muutama otteeseen tässäkin tutkielmassa mainittu narratiivi vanhempien naisten haksahamisesta romanssihuijauksiin. Tässä tutkielmassa on pyritty tuomaan esiin groomingin monimuotoiset ja haitalliset vaikutukset uhrin elämään ja toimintaan sekä tämän psyykeen, jotta ymmärrys siitä, että uhrin todella ovat psyykkisen manipuloinnin kohteina ja ovat siis legitimiä ja aidosti rikoksen uhreja, kasvaisi.¹²⁹

Viranomaisten suhtautuminen uhreihin vaihteli, kuten suoritettujen haastattelujen pohjalta voidaan todeta. Kaikki haastatellut ovat oikeita rikoksen uhreja, vaikka valitettavasti tällaisina ei heitä kaikissa kohtaamisissa viranomaisten kanssa nähtykään. Rikoksen ollessa rikos, on uhri aina uhri, olipa rikollinen teko sitten kuinka haavoittava tahansa. Tämä tulisi meidän kaikkien rikosten uhrien kanssa työskentelevien ja heitä kohtaavien huomioida.

H2: No kyllä minä olisin sieltä poliisipuolelta. Olisi ollut hyvä, kun olisi sitä tietoa tullut ja se heidän suhtautumisensa, kun olisi ollut erilainen. Minun mielestäni, vaikka en sano, että tämä olisi joku mies-nais-kysymys, ne tutkijat olivat miehiä, että kyllä minun mielestäni olisi ollut hyvä, kun olisi ollut nainen mutta voihan tietysti naisillakin olla semmoiset asenteet, että he eivät voi ymmärtää tämmöistä, mutta ehkä he vähän helpommin ymmärtäisivät.

H4: Ymmärrystä poliiseilta. Kun minä menin tekemään rikosilmoitusta, silloin vaan sanottiin, että voi sentään ja että ei me tämmöisille mitään voida ja että ei meillä ole resursseja tutkia tämmöisiä.

Haastatellut toivat vahvasti esiin vertaistuen tarvetta, kun tilanne on heille paljastunut.

H1: Olin sellaisessa ryhmässä, jossa oli 6 tapaamista netissä ja tavattiin viime kesänä livenä ja se oli minusta tosi hyvä ja oli turvallinen tila ja vertaistukea. Ihmiset ovat erilaisia mutta se viesti olisi hyvä antaa, että älä jää yksin asian kanssa, sillä minä uskon, että häpeän stigma voi aiheuttaa mielenterveysongelmia ja muilla oli myös talousongelmia eli he olivat antaneet rahaa ja isoja summia.

H4: Minä olin siinä Sospedin huijariryhmässä missä meitä oli muutamia, oliko meitä neljä tai viisi siinä ryhmässä ja me kokoonnuttiin, oliko se noin viisi kertaa ja sen jälkeen me olimme siinä Helsingissä, siinä Sospedin järjestämässä viikonlopussa.

¹²⁸ Carter 2021, s. 299 ja Cross – Dragiewicz – Richards 2018, s. 25

¹²⁹ Cross 2015, s. 201.

Ne ovat olleet tavallaan se vertaistuki, että sinä huomaat, että sinä et ole yksin. Se on semmoinen, joka on auttanut. Kun olet itsekseksi, kyllähän sen tietää, että et voi olla ainoa, mutta se laajuus on semmoinen, että se kammottaa.

Lisäksi he nostivat esiin asianmukaiset tiedottamisen tärkeyttä ja tarvetta, sillä eihän heillä itselläänkään ollut tietoa tämän tyyppisestä rikoksesta ennen sen uriksi joutumista.

H1: Minun mielestäni tästä pitäisi tiedottaa asiallisesti jotenkin mediassa, kuten on ollut tällaisia tietoiskuja, vaikka tietoturvaongelmista, niin näitä pitäisi vaan tykittää ja poliiseilla pitäisi olla joku hyvä sivusto joku semmoinen tosi yksinkertainen mistä saisi myös tietoa. Nyt taitaa jo olla mutta silloin ei ollut mitään 5 vuotta sitten. Minä uskon, että mitä enemmän tietoa ja tietoutta jaetaan ja se on asiallista ja siinä nimenomaan jätetään pois tämä romantiikannälkäisyys ja tällaiset epäasialliset termit, niin siitä olisi ollut apua.

H3: Sen minä tiedän et se oli ainoa mitä minä tiesin et minä tein sen rikosilmoituksen, sen minä tajusin tehdä, mutta en minä enempää ymmärtänyt tehdä, kun juridiset asiat eivät ole minulle kovin selviä ja eivät ole vielääkään täysin, kun ne kiemurat ovat mitä ovat. Mutta siis joo, kun että jos sitä kautta olisi tullut se tuen saaminen, että olisi sitten ohjannut niihin toisiin paikkoihin mistä sada. Se henkinen tuki olisi ollut se tärkein ja mistään toimeentulotuesta, niin sen nyt voi kuvitella, että se on muutenkin niin vaikeata saada se, ne uskovat vaan numeroihin, mutta eiväthän he ole mitään sosiaalityöntekijöitä eikä heidän tarvitsekaan olla.

Romanssipetoksen tutkimus meillä Suomessa on vielä sangen vähäistä. Pioneereina ovat toimineet poliisiammattikorkeakoulun ja sosiaalialan ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä tehneet opiskelijat. Rikoksena tietoverkkoavusteiset romanssipetokset ovat kuitenkin olleet keskuudessamme jo vuosia. Tutkimusta tällä saralla tulisikin edistää. On perustelua, että aiheesta esitetään tieteellistä, kotimaista tutkimusta, jonka avulla saadaan sekä tietoa ilmiöstä että lisätään sen ymmärtämistä. Lisäksi tutkimuksen avulla tuotettavan tiedon perusteella voidaan myös vaikuttaa siihen, miten romanssipetoksen uhreihin tulevaisuudessa suhtaudutaan nimenomaisesti rikoksen uhreina eikä vain helposti huijattavina henkilöinä johtuen heidän henkilökohtaisista ominaisuuksistaan¹³⁰. Ehkäpä tutkimuksen keinoin olisi mahdollista myös löytää ratkaisuja siihen, että tekijöitä saataisiin nykyistä paremmin kiinni ja uhrin näin ollen voisivat saada oikeussuojaa sekä mahdollisesti myös korvausta menetyksistään.

Romanssipetosten osalta tutkimuksen tarve on kansainvälisestikin ilmeinen. Tämän lisäksi myös jo olemassa olevan kansainvälisen tutkijaverkoston yhteistyötä tulisi tehostaa. Tutkimus on hajallaan globaalisti ja sitä työestetään kukin taho omissa piireissään ja näin ollen tutkimustiedon tehokas siirtyminen voi pahimmillaan estyä. On huomioiva, että olemme tekemisissä edelleen kehittyvän rikostyyppin kanssa ja kaikki tutkimustieto on tarpeen pyrkiessämme taklaamaan tätä

¹³⁰ Cross 2015, s. 201.

maailmanlaajuista haastetta ja estämään uusien uhrien syntymistä. Kansainvälinen yhteistyö voisi tuoda teoreettista jatkuvuutta ja sitä kautta olisi myös mahdollista osoittaa yhteyksiä eri tutkimusten välillä.¹³¹

Romanssipetosten osalta on perusteltua myös pohtia sitä tulisiko teko lähtökohtaisesti arvioida aina törkeäksi tekemuodoltaan. Hallituksen esityksen HE 66/88 vp mukaisesti, jotta petosta voitaisiin pitää törkeänä, tulee seuraavien tunnusmerkkien täytyä: 1) rikoksella tavoitellaan huomattavaa hyötyä, 2) rikoksella aiheutetaan huomattavaa tai erityisen tuntuva vahinkoa, 3) rikos tehdään käyttämällä hyväksi vastuulliseen asemaan perustuvaa erityistä luottamusta tai 4) rikos tehdään käyttämällä hyväksi toisen erityistä heikkoutta tai muuta turvatonta tilaa. Edellä mainittujen lisäksi edellyttäisiin, että rikos olisi kokonaisuutena arvostellen törkeä. Ensimmäisen kohdan osalta riittäisi, että huomattavaa etua on tavoiteltu. Romanssipetoksissa uhrien kokemat taloudelliset menetykset vaihtelevat suhteessa uhrin käytettävissä olevaan varallisuuteen, mutta on myös yleisesti tiedossa, että uhrin usein ottavat lisälainoja sekä myyvät omaisuuttaan pystyäkseen vastaamaan tekijän pyyntöihin. Toisen kohdan osalta, vaikka arvioinnin pohjalla olisikin jokin objektiivinen arvio, jotta törkeän petoksen tunnusmerkki täytyisi euromääräisesti, tulee erityisen tuntuvan vahingon arvioinnin osalta huomioida myös asiaa uhrin taloudellisen tilanteen näkökulmasta ja näin ollen onkin mahdotonta asettaa jotakin tiettyä eurorajaa hyödyn/vahingon arvioimiseksi. Petoksen erityinen tekotapa voisi lisätä teon paheksuttavuutta ja vaikuttaa sen arviointiin törkeäksi neljännen kohdan mukaisesti. Henkilön erityisen heikkouden tai turvattoman tilan hyväksikäyttö kuten myös erityisen luottamuksen hyväksikäyttö täyttyy romanssipetoksissa, jossa uhrin vilpittömyyttä mieltä ja odotuksia löytää kumppani käytetään estoitta hyväksi. Lisäksi erityisesti romanssipetoksiin liittyen on nostettava esiin Rikosoikeuskomitean mietinnön linjaus siitä, että mikäli rikoksen tekemiseen on käytetty tätä varten valmistettua väärää asiakirjaa, osoittaa tällainen menettely suunnitelmallisuutta, joka vahvistaa rikoksen moitittavuutta. Lähtökohtaisesti törkeäksi arvostettava menettely voisi vaikuttaa epäiltyjen rikosten tutkintaan niitä lisäävästi. Tämä lisäisi myös tämän rikostyyppin painoarvoa silloin, kun kysymykseen tulee tutkinnan jatkamisen pohdinta tai vaakakupissa toisella puolella sen keskeyttäminen. Uhrin näkökulmasta tarkasteltuna rikoksen arvosteleminen törkeäksi huomioisi perusmuotoista tekemuotoa paremmin myös uhrille aiheutetun henkisen kärsimyksen sekä tunnustaisi romanssipetoksen kompleksisuuden ja

¹³¹ Lazarus ym. 2023, s. 15-16.

monimuotoisuuden. Syyttäjänkin vaakakupissa törkeä petos yhdistettynä perusmuotoiseen pahoinpitelyyn on pelkkää perusmuotoista petosta painoarvoltaan vahvempi yhdistelmä.¹³²

Romanssipetoksen uhrin ei tällä hetkellä saa oikeusturvaa. Niin kauan, kun näiden rikosten osalta esitutkintaa ei käynnistetä tai se lopetetaan koska tekijä paikallistuu ulkomaille, ovat suomalaiset internetin käyttäjät potentiaalisia uhreja petostehtailijoille. Olisikin perusteltua pyrkiä huolimatta rajallisista resursseista olemaan aktiivisia kansainvälisen rikostorjuntaan ja rikosten tutkintaan keskittyvissä operaatioissa ja pohtia myös tekoälyn mahdollista hyödyntämistä tietoverkkoavusteisten romanssipetosten tutkinnassa. On musertavaa uhreille, ettei heillä ole minkäänlaista mahdollisuutta peräännyttää mahdollisesti lähtökohtaisesti pätemätöntä oikeustoimeaan ja saada korvausta menetetyistä omaisuudestaan. Tämä itsessään yhdistettynä uhriksi tulemisen häpeään ei kannusta myöskään ilmoittamaan näistä rikoksista poliisille. Lisäksi mahdollinen uhka siitä, että uhri luettaisiin rikoskumppaniksi oikeudessa, on omiaan myös vähentämään ilmoitushalukkuutta. Kaikki edellä mainittu tarjoaa taas rikollisille lähes täysin vapaan toimintakentän vailla kiinnijäämisen uhkaa.

Tämän tutkielman tavoitteena on ollut tuottaa informaatiota tietoverkkoavusteisista romanssipetoksista. Ehkäpä tutkielma auttaa myös lukijaansa ymmärtämään paremmin romanssipetosta rikoksena ja yleisemmin myös lisäämään tietoisuutta siitä, kuinka moniulotteisen rikoksen kanssa olemme tekemisissä. Rikoksen uhrin tulevat tulevaisuudessakin tarvitsemaan tukea sekä neuvoja järjestelläkseen taloutensa uudelleen, mutta myös tukea teon aiheuttamasta psyykkisestä traumasta selviytymiseen. Koska vielä emme pysty tarjoamaan oikeussuojaa ulkomailta käsin toteutettujen tietoverkkoavusteisten romanssipetosten uhreille, olisi viranomaisten perusteltua tiedostaa tarve avulle tämän erityisen uhriryhmän osalta. Nettideittiturva on ollut yksi taho, joka on tarjonnut romanssipetoksen uhreille apua ja tukea romanssipetoksesta selviytymiseen. Koska romanssipetos on kompleksinen rikos ja sisältää useita ulottuvuuksia, tarvitaan myös uhrien tukemiseen moniammatillista sekä monialaista otetta.

H2: Kun kuulin siellä Nettideittiturvassa muidenkin kokemuksista, että eihän siihen saa apua ja kun se on niin kasvotonta ja kun ei ole resursseja ja eihän tätä oteta semmoisena asiana mihin halutaan satsata ja laittaa paukkuja meidän yhteiskunnassamme. Oli kauhean lohduttavaa kuulla näiltä Nettideittiturvan ihmisiltä, että kun he ovat käyneet joissakin konferensseissa, että miten muualla Euroopassa ja muualla maailmassa tähän suhtaudutaan paremmin.

¹³² HE 66/1988 vp s.134–135.

Liitteet

Liite 1. Haastattelu 1

13.5.2025 klo 17-18 Teams-yhteys

T: tutkija

H1:haastateltu

T: Jos haluaisit lyhyesti kertoa tästä tapahtumasta, tästä tarinasta, omin sanoin sellaisen tiivistetyn version, että mitä oikein tapahtui?

H1: Joo, se oli hyvin varmaan aika tavallinenkin tarina mutta tietenkin minulle yksilönä hyvinkin spesiaali. Olin eronnut muutamia vuosia ennen tätä tapahtumaa. Olin sitten liittynyt tuonne Tinderiin ja joitakin treffejä oli, mutta ei oikein innostaneet. Olen vähän huono treffailija ja kun olin meidän työkavereiden kanssa meidän toimistossamme ja sitten vähän leikkimme sillä Tinderillä. Se on vähän sellaista ajanviettoa monilla, että siellä on vaan hauska selailla. Sitten siinä oli hyvin vaatimaton kuva, vähän epäselvä, mutta hyvin vaatimaton, sellaisesta kivannäköisestä miehestä, jonka hymy kiinnitti minun huomioni. Se lapsi siinä myös, mutta ei yhtään sellainen kuva, että se olisi yhtään poseeraamalla tehty. Se oli sellainen hyvin vaatimatonkin kuva. Siellähän on hyvinkin sellaisia kuvia, mitä me aina on naureskeltukin, että nämä ovat stailattuja. Silloin oli korona aikaa ja silloin oli Tinder auki myös ympäri maailman. Minulla ei ikinä ole ollut mitään maksullista sovellusta. Se oli niin että joku minun työkavereistani tai minä itse sen sitten laitoin oikealle eli että tuli ”match” ja sitten tuli myöhemmin vaan englanniksi, että mitä kuuluu. Me vaan naureskeltiin sitä, että sehän näytti vähän niin kuin latinolta. Jostain syystä minä mietin, että siinä on kivan näköinen mies, mutta että onpa söpö lapsi. Siitä en mitenkään olisi voinut mieltä, että se on joku scammer kun se oli niin vaatimaton tavallaan se kuvan ulkoasu. Se oli erittäin taitavasti suunniteltu. Sitten hän laittoi minulle jotain viestiä ja se oli hyvin neutri, hyvin tavallinen. Ei ollut mitään sellaista, että se olisi millään tavalla ollut outoa. Me vaihdoimme muutaman sanan ja siten minä, mikä on hämmästyttävää, minä oma-aloitteisesti kerroin kuka minä olen ja minun elämästäni. Hän kertoi sitten siinä tavallaan ei oikeastaan mistään ja sitten hän kertoi omaa tarinaansa.

T: Jos mennään siihen, että kun olitte tavanneet ja teidän yhteydenpitonne käynnistyi, niin missä kanavassa te piditte yhteyttä?

H1: No hän sitten, mikä on tämä tyypillinen, hän sitten aika nopeasti pyysi minut sinne Whats App:iin. Siinä vaiheessa minä olin hyvinkin kokematon näissä asioissa ja treffiasioissa, kun olin yli 10 vuotta ollut naimisissa. Tämähän oli minulle ihan semmoinen maailma mitä minä en edes

tiennyt, että on. Nyt olen viisastunut tai tiedän enemmän, mutta eihän minulle tullut mieleenkään, että siinä olisi jotain outoa, kun joku pyytää Whats App:iin. Sitten me alettiin WhatsAppillemaan hän antoi numeronsa ja minä annoin numeroni. Olen vielä niin hyväntahoinen, että kun minun kaverini ovat muutenkin sanoneet, että pitää selvittää, että pitää litteroida suunnilleen vastaukset ja kaikki. Minä olen aina sanonut, että te olette niin karseita, että eihän, pitää mennä sydämellä ja ei pidä aina ajatella ihmisistä paha. Sen vuoksi minä olin täysin ”open mind” tässä asiassa.

T: Kehittykö teidän viestittelyenne tai muuttuiko se jollakin tavalla, kun suhde eteni? jos muuttui, niin miten se muuttui? Oliko se tiheämpää tai oliko jotakin erilaisia vuorokauden aikoja tai jotakin muuta?

H1: Itseasiassa ei. Aika nopeasti alettiin päivittäin vaihtamaan viestejä, lyhyitä viestejä. Viestejä tuli aamulla, että hyvää päivää, hyvää huomenta sinulle ja hyvää päivää sinulle. Meille tuli sellainen vakioaika yhdeksästä, kun hänellä oli se sellainen tarina, että hän tekee töitä illalla ja hän tulee sitten sieltä töistä ja kun hän on saanut lapsen nukkumaan. Se kuulosti täysin uskottavalta ja samoihin aikoihin me varmaan jokainen ilta tunnin verran WhatsAppiin ihan päivän kuulumisia semmoisia itse asiassa aika normiasioita sekä, että tietysti hän kertoi perheestään ja minä kerroin perheestäni. Kun minä olen muutekin sellainen aika avoin ihminen niin siihen ei nyt paljoa tarvitse, että minä kerron perheestäni tai jostakin. Minä olen edelleenkin valitettavasti sellainen, että olen kovin hyvätahtoinen ja uskon ihmisistä edelleenkin hyvää. Hänkään ei siinä onnistunut saamaan minua. Viestittely oli samoihin aikoihin ja me teimme sitä ja siinä ei ollut mitään ihmeellistä. Helmikuun alusta varmaan ja siinä ei ensin ollut mitään ihmeellistä vain kuulumisia ja kaikkea, ja sitten se yhtäkkiä alkoi etenemään ja hän alkoi olemaan, että hän onkin rakastunut ja se viestittely vähän alkoi muuttumaan mutta se ei ollut heti.

T: Sinä kerroit, että alussa meni tämmöisessä kevyemmän viestittelyn maailmassa?

H1: Joo ja siinä ei puhuttu mitään tämmöistä hirveen romanttisia. Hän kyllä kipuili lapsen äidin kuolemaa ja sitten paljon vaihdettiin musiikkia ja meillä oli niin paljon yhteistä. Meillä oli hyvin paljon yhteistä. Kun olen aika hengellinen ihminen niin hänhän oli tietysti roomalaiskatolinen.

T: Tuliko sinulle koskaan mieleen, kun kerroit että teillä oli paljon yhteistä, että miten voikaan olla näin paljon yhteistä?

H1: No oikeastaan, kun ne olivat tavallaan niin tavallisia juttuja, että niistä ei oikeastaan tullut. Mutta koska minä olen aika tällainen yksityiskohtainen ihminen, että minulla on huono nimimuisti mutta minä saatan muistaa hyvinkin yksityiskohtia joistakin asioista mikä ei ole tavallista. Minä

muistin sen ensimmäisen viestittelyn, että mitä ei ollut siirretty Whats Appiin siellä Tinderissä ja siellä hän oli sanonut jotenkin, että hän tykkää rap-musiikista. Nyt siinä jossain vaiheessa hänellä jotenkin oli mennyt pasmat vähän sekaisin ja kirjanpidot, kun olikin niin hän inhosi rap-musiikkia. Siinä minä vaan ajattelin, että ehkä minä muistan väärin. Mutta ei, nyt minä tajuan sen, että hänellä oli mennyt kirjanpito nyt jotenkin väärin siinä.

T: Missä vaiheessa sait sen ensimmäinen rahan pyynnön?

H1: No sekin on aika huikeata, minun täytyy sanoa, että piste tälle. Todennäköisesti nigerialainen scammer farmi on tämän takana koska oli niin että hän ei suoraan pyytänyt rahaa kertaakaan, vaan siinä oli muuta tarinaa. Kun se alkoi etenemään niin että hän on oikeastaan vähän rakastunut ja että hänestä tuntuu, että hän haluaisi, että minä olisin sen lapsen äiti. Minä totesin siinä vaiheessa, että tämä menee nyt vähän nopeasti. Mutta kun hänhän oli tietysti lääkäri niin hän on ajatellut, että hän voisi tulla suomeen töihin, perustaa praktiikan tänne ja me voisimme muuttaa yhteen. Hän kertoi, että hän oli suljetulla alueella Ammanissa siellä sotilasalueella lääkärinä ja se tarina oli silloin täysin uskottava. Minä olin niin kokematon silloin ja kun minä en oikeasti tiennyt tästä scammeritoiminnasta mitään. Kun minä en ollut törmännyt koskaan tällaiseen ja kun minä en katso mitään uutisia ja inhoan tosi tv:tä ja kaikkea sellaista enkä minä katso niitä. Minulle ei tullut mieleen se asia ja minä olin kyllä kertonut lapselleni, minä olin kertonut minun perheelleni ja minun ystäväilleni ja niistä osa totesi, että googletaan se ja että täältä ei löydy sellaista henkilöä. Minä siihen vastasin, että olette te kaikenlaisia pahailmanlintuja. Sitten se meni jo enemmän sellaiseksi, että ihan oikeasti hän haluaa suomeen ja hän haluaa tavata, että hän haluaa muuttaa. Hän sanoi, että haluaa muuttaa koska hänellä ei ole mitään ja että hän on niin paljon puhunut lapselle ja että lapsi on niin kiintynyt minuun. Minä totesin tähän, että okei, mutta siinä vaiheessa minä olin kanssa syvällä, minä tiesin, että tämä on todella outoa, mutta tavallaan minä halusin uskoa siihen, että voihan se olla, että joskus pitää uskaltaa ja lähteä tämmöiseen. Olen semmoinen jalat maassa yleensä, että ehkä tämä on se juttu, että mennään. Sitten hän, kun oli se korona aika, joka mahdollisti sellaisen outouden kaikessa, kun minä sanoin, että Seutula on meillä suljettu, ettei lentoja tule, niin hän totesi, että joo joo, sotilaskoneella hän pääsee tulemaan. Että hänellä on erityisluvut ja kaikkea. Sitten hän ei pyytänyt minulta suoranaisesti rahaa hän pyysi lentolippuja ensin. Nyt oikeasti vähän hävettää, vaikka siitä on jo aikaa, että siinä me nyt sitten lentolippuja, minun ystäväni kanssa, joka on korkeasti koulutettu, täysin järkevä ihminen, joka on ihan siinä mukana, että tämä on varmasti se sinun elämäsi rakkaus. että oikein hyvä juttu. Me vielä skannattiin minun henkilötietojani hänelle, kun minä sain sieltä sähköpostia joltain everstiltä, joka halusi varmistaa, että näinkin tärkeä ihminen on turvassa. Ne olivat täysin uskottavan näköisiä ne kaavakkeet ja kaikki. Toki nyt minä

osaisin ajatella, että ei nyt sentään mutta niin me siellä skannasimme kaikkennäköisiä henkilötietojani sinne tai siis täytettiin kaavaketta ja skannattiin. Koska minä olin huono skannailemaan niin tämä ystäväni oli minua auttamassa ja siellä kaksissa tuumin, että oli oikein hyvä idea. Mutta sitten kun se olikin niin että kyse oli kuitenkin aika pienistä summista, kun lentolipuista minä ajattelin näin, että jos sieltä olisi heti tullut, että laita minulle viisi tuhatta, niin minä olisin hänelle sanonut, että älä unta näe. Kun kyse oli niin pienistä summista ja että kun siinä vaiheessa minä en ajatellut, että hän on joku scammeri, että minä en ajatellut sitä niin että nyt joku tyyppi rahastaa minua koska kyse on satasista. Siinä oli sitä yhteistä tulevaisuutta ajateltu ja tehty paljon, siinä oli paljon juteltu ja kaikkea, mutta hän ei pyytänyt minulta yhtään mitään. Mutta sitten hän alkoi minua kosimaan ja totesi että näin on vaikeata ja että hän haluaakin itse ne liput ostaa. Vieläkään hän ei pyytänyt sitä rahaa ja me katsoimme, milloin tulee lentoja. Sitten yhtäkkiä vasta hän oli keksinyt sen tarinan, että siellä on joku rahaongelma siellä, että hän ei pystykään käyttämään omia varojansa, kun on tämä korona-aika ja pankki on niin suljetussa block-outissa ja nyt minun pitäisi lähettää rahatoimistoon rahaa niihin lippuihin. Silloin me olimme jo puhuneet puhelimesta, ja tämä ei ollut enää pelkkää viestittelyä, ja hän oli puhunut myös minun lapseni kanssa puhelimesta.

T: Olivatko nämä Whats App-puheluja vai soittiko hän normaalilla linjalla?

H1: Hän ihan soitti, ei ollut Whats App -puheluita eikä videopuheluita koska minä en tajunnut sitä ollenkaan, että näin olisi kannattanut toimia. Mutta minä en ymmärtänyt, minä en siis tätä kaikkea ymmärtänyt ja sitten minä vaan sanoin hänelle, että minä en aio laittaa mitään rahaa ja ettei minun perheeni anna ja siitähän hän suuttui. Sitten alkoi tulla sitä suuttumusta, ja sitä että sinun perheesi on täysin karseita, että ne eivät halua sinulle onnea, sinä tulet kuolemaan yksin koska sinun perheesi vaan haluaa, että sinä tulet kuolemaan yksin ja että ne eivät tämmöistä pikkusummaa lähetä. Minä ajattelin et minä testaan ja sanoin että ei minulla ole rahaa laittaa tällaiseen. Hän totesi, että älä huijaa, että nyt sinulla on vaan joku, että sinä et halua häntä ja lasta sinne sinun perheesi takia ja sitten hän siinä puhelimesta löi minulle luurin korvaan. Hän varmaan ajatteli, että minä soitan perään tai jotain ja siinä vaiheessa minulle alkoi tulla mieleen, että tämä ei ole ok. Vaikka hän olisi kuinka reaali maailman ihminen eikä olisi pyytänyt rahaa ollenkaan niin minulle tuli se tunne, että minullehan ei puhuta näin ja minua ei kohdella näin. Minä en halua miestä, joka on minulle puhelimesta aggressiivinen, vaikka me emme ole edes tavanneet. No kun kohta hän ymmärsi, että minä en lähde perään, niin seuraavana päivänä tuli viestejä ja että hän on aika hajalla ja että täällä itketään. Minä ajattelin, että on todella outoa ja sitten hän sanoi, ettei mitään hätää, että tämä kyllä järjestyy ja että hän saa hänen kollegaltaan rahaa, että tämän kollegan vaimo lähettää hänelle jonkun toimiston kautta rahaa tulemaan.

Totesin siihen että ”fine” mutta aloin itsekkin miettimään, että miten tämä oikein menee. Sitten hän soitti kerran ja sitten tuli niitä viestejä ja sitten minä kysyin, kun me olimme tietysti keskusteltu tästä parin minun ystäväni kanssa ja lapseni kanssa. Sanoin, että kun joku sanoi minulle, että tiedätkö näitä rakkausscammereitä, että kun minä en tiedä, että mitä ne ovat. Että kuulostaa nyt siltä, että tuo nyt sellainen ja sitten minä totesin hänelle, että oletko sinä tällainen ”lovers scammer”. Siitähän hän tietysti suuttui ihan kauheasti, että miten sinä tuollaista voit epäillä ja sitten minä sanoin, että minä en usko sinua enää ja että minä en kestä, että sinä olet noin aggressiivinen ja että minä en lähetä sinulle yhtään mitään. Sitten minä blokkasin hänet mutta niin että hän pystyi lähettämään minulle tekstiviestejä koska minä halusin tietää. Siinä vaiheessa minua alkoi pelottamaankin, kun aloin tajuamaan, että minä olen niitä henkilötietojani sinne laittanut. Sieltä tuli sitten kuvia hänestä ja lapsesta ja tällaisista näin koska hän oli varastanut videota ja aika paljon kaikkea dataa siitä henkilöstä mitä se jakoi minulle. Se oli ihan systemaattista, että siellä oli hyvät tarinat ja ne kuvat ja videot ja kaikki tuki sitä tarinaa. Niin hyvin, se oli rakennettu todella hyvin, täytyy sanoa.

T: Kerroitkin että lähetit hänelle itsestäsi tietoja, minkälaista materiaalia hän lähetti sinulle päin mitä kaikkea siinä oli mitä hän halusi esittää tarinansa tueksi?

H1: Kun hänellä oli tämä tarina, että hän oli lääkäri, ortopedi ja että hänellä oli tämä kolmevuotias poika. Hän laittoi itsestään ja siitä pojasta valokuvia, sitten tuli videoita ja sitten tuli siitä sairaalasta videota, jossa hän esitteli sitä. Hän esitteli sitä sairaalaa itse siinä ja puhui siinä, ja ne olivat kaikki sellaisia, että ne olisivat voineet olla minulle siinä, mutta eivät tietenkään olleet. Ja sitten siitä lapsesta ja sen lapsen kummisedästä oli jossain semmoisessa lemmikkieläinpuistossa valokuvia aamiaiselta. Hän oli varastanu jonkun koko Facebook -tilin. Sieltä ei tullut mitään seksuaalista ainoastaan yhden kerran oli ottanut semmoista kuvaa tai videota, että se lapsi leikki ja hän istui sovalle ja sitten hän totesi, että hän haluisi halata minua ja ehkä jotakin muutakin. Hän kyllä tajusi aika nopeasti, hän oli tosi taitava, että minkä tyyppinen ihminen minä olen. Ei tullut mitään seksikuvia, että kun minä en lähettäisi sellaisia kellekään, sellaista materiaalia, jolla voisi kiristää. Lähetin kuvia ja perheestä ja itsestäni semmoisia ihan kivoja. Sitten kun me etsimme niitä scammereita sieltä netistä myöhemmin, siellä joku sanoi vaan, että oli nähnyt minut, eli että hän kalastaa minun kuvillani todennäköisesti tai se firma kalastaa, että varmasti ne kuvat menivät käyttöön, mikä minua harmittaa kovasti.

T: Kuvasit usein sanalla outo asioita suhteessanne, missä kohtaa tuo tunne asioiden outoudesta muuttui vahvaksi epäilyksi tai edes jonkinasteiseksi epäilyksi siitä, ettei tässä nyt kaikki ehkä olekaan ihan ok?

H1: Varmaankin siinä vaiheessa, että noin korkealla statuksella oleva ihminen pyytää minulta lentolippurahaa. Jos hän olisi pyytännyt minulta kymmentuhatta tai kaksikymmentätuhatta euroa, niin se olisi ollut uskottavampaa. Toki tämä olisi ollut varmasti alku tässä, mutta että sitä minä ihmettelen, että olisin todennäköisesti uskonut jonkun muun tarinan, kun tämän. Tämä oli minusta todella outoa, että hän on ortopedian kirurgi Ammanissa sotilasalueella ja silti hänellä ei ole rahaa ostaa lentolippuja, että hänellä ei ole käteistä eikä mitään niin paljoa. Ja se nopeus tietenkkin, että hän haluaa heti, että minä olisin sen lapsen äiti ja että se lapsi rakastaa minua, miten hän voi rakastaa, kun emme ole koskaan tavanneet, kolmevuotias

T: Miten tai minkälaisena sinä koit hänen vuorovaikutuksensa sinua kohtaan suhteen loppuajana? Minkälaisia tunteita se sinussa herätti, mitä sinä koit?

H1: Minä koin sen hyvin painostavana, uhkaavana että se alkoi muuttumaan siitä semmoisesta aika tavallisesta yhtäkkiä tämmöiseksi. Totta kai hän oli kivan näköinen, tosi kivan näköinen, ja näin mutta siinä ei ollut mitään semmoista että ”wau” ja sitten se yhtäkkiä alkoi muuttumaan sekunnissa. Nyt kun minä tiedän, niin minä ymmärsin, että häneltä meni hermot, joko se oli yksi tai yksitoista scammeria siinä. He tai hän olivat kärsivällisesti käyttäneet ihan hirveästi aikaa tähän toimintaan ja sitten näytti siltä, että minä en usko ja että he paljastuivat siinä vaiheessa, Alussa ei ollut mitään kiirettä ja yhtäkkiä nopeutui se prosessi, että hän alkoi painostamaan. Se oli outoa siinä eli se prosessin muuttuminen aika pian, vaikka minun mielestäni siinä ei tapahtunut mitään ihmeellistä.

T: Koitko koskaan, että teidän yhteydenpitonne rajoitti sinun muuta elämää, koitko, että pystyit ihan vapaasti tekemään niitä asioita milloin tahansa mitä sinä halusit aikaisemminkin tehdä ja hän ei odottanut, että olisit puhelimen ääressä 24/7?

H1: No ei hän, meillä oli se vakioaika siinä illalla, puhuttiin tai viestiteltiin tai näin. Joskus ehkä näin jälkikäteen ajatellen hän teki ehkä pistoviestejä, että olenko minä kotona ja mitä minä teen. Minulla oli täällä kerran asianpesukoneen korjaaja niin siitä tuli semmoisia vähän outoja viestejä, semmoisia että onko korjaaja vielä täällä ja että olenko minä korjaajan kanssa kahden. Enhän minä nyt länsimaisena naisena ole tämmöiseen tottunut, että kukaan ihmettelee, että minulla on putkimies ja että mitä tapahtuu ja minusta se oli vähän tavallaan huvittavaa, että mitä ihmettä, koska en minä ollut tottunut tämmöiseen ollenkaan.

T: Jäikö vakioaikanne koskaan toteutumatta ja miten hän reagoi siihen?

H1: No ei, kun oli juuri se korona-aika ja kaikki oli ”block-outissa”. Minä olin ulkoilemassa ja tein kotihommia ja olin töissä kyllä ja sitten oli se iltahetki. Kyllä minä odotin sitä, se oli nimittäin

erittäin viihteellistä tavallaan siihen kohtaan. Me olimme kuten semmoiset ystävät tai että se oli oikein mukavaa ajanviettoa, kun siinä ei ollut mitään, kun hän ei ollut aggressiivinen. Sitten se alkoi minua vähän ahdistamaan, tällaiset tänne muutot ja se nopeus mikä sitten alkoi olla ja tällaisia suuria tunteita alkoi tulla. Ihmettelin näitä, mutta se aika oli varmaan aika otollinen juuri tällaiselle se koronan aika.

T: Miten asiat etenivät siitä, kun blokkasit hänet?

H1: No sitten se eteni, että sitten hän rupesi laittaa minulle tekstiviestejä, kun se oli se kanava, joka oli auki. Sieltä tuli ensin vähän semmoista, että ymmärrä nyt mitä sinun perheesi tekee sinulle, että ne eivät halua sinulle onnea vaan he haluavat sitten tätä ja tätä. Hän lähetti minulle syntymäpäiväonnitteluja ja viestejä häneltä ja siltä lapselta. Niitä viestejä tuli vielä muutama kuukausi tai pari kuukautta ja sitten kun ne loppuivat niin laitoin eston sitten siihenkin ja sitten se päättyi siihen.

T: Sinä selvisit ilman taloudellisia menetyksiä?

H1: No ainakin tuntuu siltä nyt, minähän tein sen positiivisen luottokiellon ainakin joksikin aikaa ja esimerkiksi niin ettei minun luottokorttejani voi käyttää ulkomailla mikä on ärsyttävää, kun sitten kun itse menet Tallinnaan niin omat kortit eivät toimi. Laitoin poliisille siitä viestin, mutta sieltä ei tullut mitään, ne eivät reagoineet mitenkään. Minä olin kyllä peloissani koska olin niin jotenkin tavallaan järkyttynyt, että kun minä en pystynyt ymmärtämään sitä oikein ja siltikin me vielä mietittiin, että mitä jos se ei olekaan scammeri. Se oli kyllä taitavaa touhua, täytyy sanoa, mutta en laittanut hänelle euroakaan rahaa, en.

T: Mainitsit pelon tunteen, mikä se oli se pelko, mistä se tuli?

H1: Joo, varmaan juuri sekin, että minun henkilötietojani tietoja meni, minun sosiaaliturvatunnukseni, minun osoitteeni, kaikkea tällaista meni. Ja sitten kyllä minulla kävi mielessä, että vaikka se olisi aika vaikeata, vaikka kun oli tämä korona aika, mutta jos olisikin joku tyyppi oven takana tai joku tulee. Lisäksi semmoinen totta kai hävetys, tommoinenhan on, että eihän tuo voi olla totta ja semmoinen pelko siitä, että miten tämä maailma voi olla näin paha. Että minä olen kerrankin ihan uskaltanut lähteä johonkin vähän tällaiseen mukaan ja se on ihan hirveätä sanoa mutta sinun sydämesi ja sinun aivosihan kokee, että se on ihan todellinen kiintymyssuhde, että se on todella merkityksellinen ja sinä annat siinä ihan samalla tavalla, kun sinä annat jollekin, kun sinä tapaat sen liveinä tai somessa. Niin se siinä rakentuu, se romanssiscammäys on aika hyvä nimi sille koska kyllähän siinä rakentuu se, ihan varmasti. Ehkä jos siinä olisi ollut jotakin todella glamouria tai jotakin hirveän extra extra extraa, niin minulla olisi

heti hälytyskellot soineet, mutta nimenomaan se tavanomaisuus ja se arkisuus, niin se oli se mikä oli minusta niin uskottavaa.

T: Mikä sinua auttoi selviämään asian yli?

H1: No varmasti se, että minulla on iin läheinen suhde lapseeni, minulla on todella merkityksellisiä läheisiä ystäviä, joiden kanssa me puhumme avoimesti ihan kaikesta, siis ihan jaetaan hyvässä ja pahassa, että ne eivät vain ole semmoisia kaverussuhteita vaan me päivittäin esimerkiksi voidaan olla yhteydessä ja minulla on useampi, että minä olen todella onnekas. Sitä kelattiin, puhuttiin ja mietittiin ja se käytiin läpi pohjamutia myöten ja kaikkea ja kukaan minun ystäväistäni, ei koska me tunnemme toisemme niin hyvin, ei sanonut mitään, että miten sinä tuollaista tai että olet sinä tyhmä tai ei mitään tällaista, ei, vaan se että koska juuri tämä ystävä, jonka kanssa minä skannailin siellä, niin se tarina meni läpi häneenkin ihan täysin. Minä sanoin avioerossa, että minä en ota häpeän stigmaa itselleni, vaikka hävettää moni asia tässä asiassa, mutta että minä haluan auttaa muita. Siihen minusta ei olisi, että minä olisin kertomassa A-studiossa tästä, siihen minä en vielä pystyisi omilla kasvoillani ja nimelläni, mutta olen ajatellut että "shit happens" ja se mikä minua on helpottanut, on tieto siitä, että tämä on oikeasti rikollista ja tässä on rikollisjärjestöt takana ja että Interpol tutkii näitä. Se oli se mikä oli minulle se todella iso apu henkisesti, että minä en ollut yksin. Minähän sanoin sitten sinne Maria-akatemiaan siitä, että poliisin sivuilla luki jotenkin näin että "romantiikan nälkäisille" tai joku vastaava ja he ottivat yhteyttä poliisiin siitä ja se on minun mielestäni vaihdettu. Siinä oli juuri semmoinen leimaava sanonta, se ei ollut asiallinen missään nimessä, vaan sitä pitää korostaa, että se on rikollista touhua.

Olin sellaisessa ryhmässä, jossa oli 6 tapaamista netissä ja tavattiin viime kesänä livenä ja se oli minusta tosi hyvä ja oli turvallinen tila ja vertaistukea. Ihmiset ovat erilaisia mutta se viesti olisi hyvä antaa, että älä jää yksin asian kanssa, sillä minä uskon, että häpeän stigma voi aiheuttaa mielenterveysongelmia ja muilla oli myös talousongelmia eli he olivat antaneet rahaa ja isojakin summia.

T: Onko jotakin sellaista apua, tukea neuvoja, jota sinä olisit kaivannut, jota sinä et saanut?

H1: Yksi asia, jota olen miettinyt, on että oliko niin että minä tavallaan tajusin sen heti, että oliko niin että kun se oli niin vaikeata aikaa se korona aika ja kun minä asuin yksin, että oliko se vaan niin että minä en halunnut ymmärtää sitä. Olihan minulla yksikin ystävä, joka sanoi, että olethan sinä ottanut kuvankaappauksen ja minä olin heti kyllä torjuntakannalla siinä, että minä en oikein halunnut edes oikein tietää vaan minä halusin olla siinä sitten. Minun mielestäni tästä pitäisi

tiedottaa asiallisesti jotenkin mediassa, kuten on ollut tällaisia tietoiskuja, vaikka tietoturvaongelmista, niin näitä pitäisi vaan tykittää ja poliiseilla pitäisi olla joku hyvä sivusto joku semmoinen tosi yksinkertainen mistä saisi myös tietoa. Nyt taitaa jo olla mutta silloin ei ollut mitään 5 vuotta sitten. Minä uskon, että mitä enemmän tietoa ja tietoutta jaetaan ja se on asiallista ja siinä nimenomaan jätetään pois tämä romantiikkannälkäisyys ja tällaiset epäasialliset termit, niin siitä olisi ollut apua. Kun minä olen sellainen, että en katso tosi tv:tä minua ei kiinnosta 7-päivää lehdet, minä hyvin valikoidusti katson uutisia tai tällaisia minä olen hyvin tarkka mitä mediaa minä katson niin minä olin kyllä tietämätön. En minä kyllä usko, että siihen aikaan oli kyllä sielläkään mitään tietoa juurikaan.

T: Olisitko tarvinnut juridista apua tämän asian tiimoilta?

H1: Minä en tiedä, kun ei oikeastaan tullut mieleen, kun minä en ehkä mieltänyt sitä sillä tavalla rikoksena koska kun minä en ollut muuta tehnyt, kun henkilötietojani jakanut, mutta minä en ollut antanut rahaa enkä mitään.

Liite 2. Haastattelu 2

26.5.2025 klo 10-11 Teams-yhteys

T:tutkija

H2: haastateltu

T: Jos kertoisit minulle lyhyesti tiivistäen, että minkälainen tämä sinun kokemasi on?

H2: Siitä on nyt pari vuotta aikaa vuonna 2022 tai olikohan se kesällä 2023 niin minuun Instagramin kautta otti yhteyttä henkilö, joka esittäytyi, että on ulkomailla lääkärinä, minä olen yrittänyt unohtaa näitä, hän oli jossain sotatila-alueella lääkärinä. Ensin vaan minäkin olin naiivi ja hölmö että lähdin juttelemaan hänen kanssaan ja ajattelin, että kuulostelen että mitä tämä on. Hän kovasti tietysti sitten oli minuun yhteydessä ja ne ensimmäiset rahanpyynnöt tulivat sitten sillä tavalla, että hän tarvitsisi lentolippuun rahaa lainaksi koska hän ei pysty sieltä mistä hän on niin tilillensä menemään koska on niin pahassa paikassa. Sellaista vetoomusta tuli kovasti siitä hänen huonosta tilanteestaan siellä ja että pitäisi päästä lomalle. Sittenhän minä hölmö hänelle lähetin rahaa koska siinä oli kysymys vaan muutamasta tuhannesta eurosta. Siirsin siis ulkomaan tilille rahaa ja se ei tietysti mennyt läpi ja pankkikin siitä minulta kyseli, että mihin tämä on menossa. Sitten hän laittoi jonkin suomalaisen tilinumeron, johon se siirto meni läpi. Kyllä minulla siinä hälytyskelloja tuli, mutta tyhmä olin. Ensin oli joku saksalainen tili mihin hän sitä rahaa olisi halunnut, että siirrän sinne ja se ei mennyt läpi ja pankki palautti sen. Mutta sitten hän löysi tämän suomalaisen tilin ja tässä asiassa oli kauhea kiire. Nyt jälkeenpäin tiedän, että miten nämä kuviot menevät. No eihän hän sitten sieltä päässyt jostain syystä tulemaan ja sitten meni eteenpäin se aika siinä ja sitten taas piti saada lisää rahaa lainaksi. Kokoajanhan se oli semmoista hän, näin jälkeenpäin, kun ajattelee, hän pystyi manipuloimaan minut koukkuun. Minulla oli semmoisia tilanteita, että häntä ei saanut kiinni, hän ei vastannut viesteihin ja että nyt täällä talibanit hyökkäävät tai jotain tämän tyyppistä kauheata tapahtumaa, että hän sai minut hätäntymään. Kun minä mietin jälkeenpäin niitä. Hänhän oli YK:lla töissä, hänhän oli YK:n lääkärinä siellä. Minä koko ajan kyllä epäilin ja kyllähän hän parikin kertaa minulle soittikin ja se oli hyvinkin tarkkaa sitten, että koska hän voi soittaa, kun on niin salainen paikka ja ettei muut saa tietää ja että hän riskeeraa näin ja niin edelleen. Sitten se meni eteenpäin ja siinä tuli tällaisia, että hän sai minua manipuloitua todella riippuvaiseksi itsestään ja siten hän pyyteli taas lisää rahaa lainaksi, kun hän ei pääse pankkitilillensä. Hän tarvitsi taas lisää lainaa, että hän saisi sitten vakuutuksesta tai jostain takasinin, minä en enää oikein muista. Ja hän yritti semmoistakin, että pitää mennä naimisiin, että minä saan jonkun rahan sieltä, jos käy hänelle

huonosti tai jotain ja että siihen tarvitaan nyt rahaa, että saa tehtyä tuollaisen todistuksen. Minä parikin kertaa siinä katkaisin niitä yhteydenpitoja, että minä en luottanut häneen. Kyllähän minulla totta kai siinä rupesi sitten hälytyskellot soimaan, mutta jotenkin hän sai minut manipuloitua siten et minä sitten siirsin rahaa, ja ne menivät jonnekin suomalaiselle tilille. Kyllä minä ihmettelen jälkikäteen, että ettei suomalaisetkaan pankit mitenkään ihmetelleet. Minä menetin kolmekymmentätuhatta euroa kaiken kaikkiaan ja minä otin lainaa ja pikavippejä et minä sain ne rahat. Tätä on niin vaikeata selittää, että hän sai minua manipuloitua siinä ja aina niissä oli kauhea kiire. Kun näin jälkeempäin ajattelee, minä epäilin sitä ja hänelle toin niitä asioita ääneen, kirjoitin ja puhuin, että en usko häneen ja luota häneen, mutta jotenkin hän sai, että useammassa erässä summia hänelle laitoin. Se niitti, missä minä lopulta ymmärsin et tämähän on ihan, minulle soitti Tampereelta poliisi ja kysyi että oletko sinä laittanut tämmöisen naisen tilille rahaa. Siinä oli ollut niin, että se oli huijannut jotakin toista naista, jonka tiliä oli käytetty välikätenä, että on saatu se suomalainen tili ja että se oli sen niminen nainen. Sittenhän minä tein kaikki nämä minun mitkä nämä nyt ovat, se poliisi neuvoi minua, että ole yhteydessä, että saat ne sinun tietosi, millä nimellä sitä nyt kutsutaan en muista nyt ja otin semmoisen palvelun et näen, jos minun henkilötietojani käytetään jossain tämän tyyppisessä. Sitten minä lopetin tämän ihmisen kanssa yhteydenpidon siihen, että se oli minulle semmoinen viimeinen niitti ja tietysti rikosilmoituksen menin tekemään sitten poliisiasemalle. Siellähän he eivät ottaneet minua vastaan he sanoivat, että sinun pitää tehdä netissä se ilmoitus. Sitten minä tein niin ja latasin sinne ne kaikki ja sieltä sitten joku en muista enää sen rikoskomisarion nimeä, joka otti minuun yhteyttä, mutta sitten sen jälkeen ei mitään enää kuulunut. Vasta sitten tuli viime vuoden lopussa vai tämän vuoden alussa sieltä semmoinen tieto, kun minäkin kyselin perään, että sen jutun tutkinta koska ei siitä saada kiinni ja eikä ole resursseja tämmöisten tutkimiseen. Kyllä se oli jotenkin se poliisien, miten minä nyt sanoisin, että miten he suhtautuivat, kun soittelin ja kyselin, niin oli se semmoista ylimielistä suhtautumista minuun, että eihän näitä nyt lähdetä tutkimaan ja että eihän näihin ole resursseja ja sen tyyppistä.

T: Kun se tiedän kanssakäymisenne, oli hyvin aluillaan, mainitsit että Instagramissa tuli yhteydenotto, siirtyikö yhteydenpitäminen sieltä Instagramista sitten toisaalle?

H2: Juu juu hän ehdotti muita. Minä muistan sen, että ensin en halunnut suostua, kun minä en jotenkin halunnut uskoa, mikähän se oli minä en edes muista, että mitä väylää käytettiin. Sitten siinä välillä hän otti yhteyttä niin hän siinä välillä vaihtoi niitä tilejä, että sitten muuttuivat tiedot ja osoitteet useamman kerran. Minä en muista, että mikä oli seuraava Instagramin jälkeen, mitä käytettiin, kun hän sanoi, että pitää olla semmoinen salaisempi yhteys.

T: Kerroit että te keskustelitte puhelimitse?

H2: Joo hän soitti, joku videopuhelu se oli, jossa näin hänet ja se taas vahvisti sitä, että tällainen ihminen on olemassa, mutta sekin oli hyvin tarkkaa mihin aikaan ja miten. Kyllä minä ihan ääneen monta kertaa epäilin häntä mutta minäkin olin niin hölmö, että siihen aikaan ei minulla ollut tietoa tällaisista huijauksista. Minä olen niin jossain kuplassa elänyt ennen, kun rupesin ottamaan selvää, että toivoisin että näistä olisi enemmän tiedotettu ja kerrottu. Kyllähän minä nyt tällä hetkellä, että jos minä sanon, niin tällä viisaudella heti tunnistan, jos joku ottaa, että sen näkee jo siitä profiilista, että ne eivät ole oikeita. Ja sekin, että miten sinä voit katsoa, että onko tämä ihminen oikea, että tällaiseenkin pitäisi tekniset ohjeet olla, kun yleensä me varmaan me vanhemmat ihmiset ollaan sellaisia, jotka tähän haksahdetaan, että on kai niitä nuorempiakin, on ja tiedänkin koska kävin sitä ryhmää.

T: Videopuhelun lisäksi minkälaista muuta materiaalia sait nähdäksesi, joka tukivat tätä tarinaa, lähettikö hän kuvia tai dokumentteja tai jotain?

H2: Joo, minulla on kuvia ja näin niitä siinä sitten, mutta ne kuvathan voivat olla ihan mistä vaan kodista. Sitten hänen tarinansa oli tällainen et hänen vanhempansa ovat kuolleet ja hän on aivan orpo ja yksinäinen maailmassa ja joku hänet sitten oli kasvattanut ja hän on tullut lääkäriksi. Kyllä minä siinäkin sitten epäilin, kun minä jotain kysyin häneltä lääketieteen asioita, hän oli ortopedi kertomansa mukaan, niin että jotenkin hän osasi nekin sivuuttaa, ettei jäänyt kiinni niistä, että hänellä ei ollut sitä tietotaitoa ja osaamista. Kun näin jälkepäin olen miettinyt niitä asioita, että miten ne menivät, niin niistä sitten tunnistan kyllä.

T: Toit esiin tämän manipuloinnin. Tuliko tiedän kanssakäymisessä sellaista tilannetta, että jouduit jostakin muusta sinulle normaaliin elämään kuuluvasta kanssakäymisestä pidättäytymään tai koitko, että suhteenne rajoitti sinun muuta elämääsi?

H2: Kyllä koska tätähän piti salaisuutena. Minä en ystäväniäkään siitä puhunut, en kenellekään.

T: Mistä se johtui, että pidit sitä salaisuutena?

H2: Se tuli jotenkin siitä, että itsekin jotenkin häpesin sitä, epäilin. Sitten kun minä jollekin kaverille vähän mainitsin niin hän sitten minulle aina, että kuka sinulle puhuu tuollaisia. Tätä tuli myös häneltä sieltä, että hän kyllä myös johdatteli sitä siihen ja yritti myös, etten minä olisi muiden kanssa kauheasti tekemisissä tai puhuisi kenellekään hänestä.

T: Tuliko sinulle koskaan sellainen tunne, että hän jotenkin painosti tai uhkaili sinua?

H2: Kyllä, kyllä, siinä semmoista syylistämistä tuli kyllä. Joo, sitä siinä tuli. Ja juuri se semmoinen, että kun hän on niin huonossa tilanteessa ja minä olen ainoa, joka voi auttaa eli hän osasi vedota siihen sen aikana. Hehän ovat taitavia siinä, että kyllä osaavat tunnistaa sen toisen, että ketkä ovat herkkiä ja lähtemään tämmöiseen mukaan. Kun minä yritin lopettaa niitä ja katkasinkin niin kyllähän hän kauheasti pommitti minua se jälkeen ja yritti ottaa yhteyttä.

T: Millä tavalla hän reagoi, kun totesit ettet lähetä rahaa tai kun halusit katkasta sitä yhteydenpitoa?

H2: Niin, kyllähän hän siinä sitten syyllisti minua valtavasti, että jätänkö hänet tänne nyt vaikka kuolemaan tai että hän voi koska vaan kuolla tai tämmöistä. Sitten oli juuri semmoista, että nyt pitää lopettaa keskustelu juuri nyt kun täällä taas on jotakin iskuja päällä ja pitää mennä jonnekin. Englanniksihan me keskustelimme.

T: Milloin sinulle tuli ensimmäisen kerran epäilyt siitä, ettei kaikki ehkäpä ole kuten sinulle on kerrottu?

H2: Kyllähän ensimmäiset ajatukset tulivat jo silloin, olikohan se elokuussa, kun siinä silloin elokuussa hän rupesi niitä ensimmäisiä matkalippurahoja pyytämään, kun hän ensin tulisi Amerikkaan ja sitten Suomeen. Hän oli kertomansa mukaan amerikkalainen ja kyllähän minä yritin kaikkea googlata, että onko se nimistä ihmistä jossakin tai missä se voisi asua mutta eihän sitä tietoa löytynyt. Minäkin häntä sitten uhkailin et pitääkö minun selvittää YK:sta et onko siellä tämmöistä työntekijää, mutta eihän minullakaan riittänyt resurssia ja tajua ja tietoa et mistä minä olisin sitä lähtenyt selvittämään. Olen pitänyt yleensä itseäni rationaalisenä ihmisenä mutta tässä kohtaa en nyt sitten ollut tarpeeksi rationaalinen, että olisin vienyt sen loppuun asti. Tietenkin minä olin elämässäni sillä hetkellä heikoilla, niin olin otollinen tämmöiselle

T: Kun poliisi otti sinuun yhteyttä, niin ymmärsit että sinua oli huijattu, mitä sen jälkeen tapahtui ja mikä on auttanut sinua selviämään tästä?

H2: Sitten minä rupesin googlettamaan tietoja ja olin yhteydessä tähän, missä minä olin siinä ryhmässäkin, se Nettideittiturva. Kaupungilta sain ensin mielenterveystukea, sieltä sain ensin aikaa tähän akuuttiin hätään puhua, mutta siitä ei ollut minulle mitään apua, semmoinen kokematon ihminen oli se kenen kanssa keskustelin, että toki sain keskusteltua, mutta tämä Nettideittiturva oli paras apu ja sieltä sain tietoa ja se ryhmä ja se vertaistuki että näin, että on muitakin ihmisiä, että heillä oli erilaiset tilanteet näillä muilla, itse minun piti olla pankkiin yhteydessä, selvittää ja hakea lainaa että sain yhdelle lainalle nämä. Enhän minä ollut sitä

kertonut kenellekään, että ihmiset siellä nettideittiturvassa olivat ensimmäiset, kun tämän on niin hävettävä asia et eihän tätä voinut edes ystäville kertoa

T: Minkälaista muunlaista kuin Nettideittiturvan tarjoamaa tukea olisit kaivannut?

H2: No kyllä minä olisin sieltä poliisipuolelta. Olisi ollut hyvä, kun olisi sitä tietoa tullut ja se heidän suhtautumisensa, kun olisi ollut erilainen. Minun mielestäni, vaikka en sano, että tämä olisi joku mies-nais-kysymys, ne tutkijat olivat miehiä, että kyllä minun mielestäni olisi ollut hyvä, kun olisi ollut nainen mutta voihan tietysti naisillakin olla semmoiset asenteet, että he eivät voi ymmärtää tämmöistä, mutta ehkä he vähän helpommin ymmärtäisivät.

T: Olisiko tarvinnut juridista apua?

H2: Kyllä, kyllä sekin olisi ollut hyvä siinä eli neuvoja ja miten tätä asiaa voi viedä eteenpäin. Kun kuulin siellä Nettideittiturvassa muidenkin kokemuksista, että eihän siihen saa apua ja kun se on niin kasvotonta ja kun ei ole resursseja ja eihän tätä oteta semmoisena asiana mihin halutaan satsata ja laittaa paukkuja meidän yhteiskunnassamme. Oli kauhean lohduttavaa kuulla näiltä Nettideittiturvan ihmisiltä, että kun he ovat käyneet joissakin konferensseissa, että miten muualla Euroopassa ja muualla maailmassa tähän suhtaudutaan paremmin. Nythän minä teen kahta työtä, että selviydyn näistä veloista. Sehän muistuttaa minua niin kauan, kun minä niitä aina makselen, joka kuukausi, ja sitten kun ajattelee, että minullakin eläkeikä lähestyy, niin minä vielä eläkkeelläkin joudun niitä makselemaan. Mutta siis osaavat manipuloida niin hyvin, että sehän on se semmoinen ymmärrys ja henkinen tuki koko ajan mikä sieltä tulee, vaikka he huijaavat. He saavat ihmisen koukkuun ja niihin minun arvoihini osattiin todella hyvin vedota. Olisin toivonut, että sieltä poliisin puolelta olisi tullut enemmän konkretiaa, jotain neuvoja ja sen tyyppistä ja vähän tietoja siitä, että miten se juttu etenee, että meneekö se mihinkään. Sieltä ei tullut mitään tietoa ja kun itse kyselin asian perään, tuli se kylmä viesti, että nyt on lopetettu asian tutkinta ja että nyt on kulunut niin kauan, että tämä juttu oli nyt tässä

Liite 3. Haastattelu 3

26.5.2025 klo 13-14 Teams -yhteys

T:tutkija

H3:haastateltu

H3: Tämä rumba alkoi jo vuonna 2018 ja viimeiset huijaukset ovat tapahtuneet vähän reilu vuosi sitten, että olen päässyt eroon näistä huijauksista.

T: Jos kertoisit ensimmäisestä huijauksesta?

H3: Ihan ensimmäinen oli sellainen Facebook-huijaus, joka väitti olevansa Afganistanissa tai jossain vastaavassa upseeri ja että hän lähetti jonkun paketin. Ennen kun minä tajusin, niin olin menettänyt jo paljon rahaa. Olin eronnut pari vuotta aikaisemmin. Vuonna 2017 tai 2018 oli se isompi juttu. Niin, ensin se oli siis se pakettihuijaus. Mukamas lähetettiin paketti ja siitä piti maksaa tullia ja jotain ja aina tuli sähköpostia. Jonkin aikaa tulin huijatuksi ja valitettavasti menetin paljon rahaa, säästöjäni. Isompi alkoi 2018 elokuussa Facebookin kautta henkilö väitti olevansa joku arkkitehti tai joku vastaava ja sitten muuttaman viikon, kuukauden päästä, pari kuukautta chattailtiin netissä. En ymmärtänyt pyytää videopuheluita siinä, mutta se ei ollut vielä sitä aikaa, että pitäisi pyytää videopuhelu vuonna 2018. Minulla oli silloin vähän ongelmia ja minä sain sitten häneltä tukea. Sitten marras-joulukuussa hän sanoi, että on saanut työkomennuksen, että on oikein hyvä tehtävä ja laittoi tällaisen paperinkin, joka oli oikein hienosti tehty, että sinne Sudaniin. Sitten hänen piti päästä lomalle tai sen komennuksen piti kestää viisi viikkoa mutta se kesti ja kesti ja kesti ja sitten jossakin vaiheessa hän pääsi sinne lomalle ja sitten tuli viestiä, että hänen pitäisi nyt päästä hänen tililleen ja että voisinko minä auttaa siinä. Pääsin sitten kirjautumaan hänen tililleen, jälkikäteen olen tajunnut, että se oli valetili, jonne pääsin kirjautumaan muutaman kerran ja tekemään niitä tilisiirtoja hänelle, kun hän ei mukamas sieltä Sudanista päässyt itse tekemään niitä. Sitten kun siinä tilissä sanottiin, että en pysty tekemään enää tilisiirtoja hänen puolestaan ja että tilisiirrot tulisi tämän henkilön itse tehdä otin häneen sitten yhteyttä. Hän kysyi, että pystyisinkö minä lainaamaan hänelle rahaa ja sitten minä lainasin ja otin parikin kertaa tällaisia pikalainoja. Ne olivat isoja summia ja ne korotkin olivat sitten melkoisia summia ja sitten niillä hän sai jonkun laitteen osan, joka hänellä oli rikkoutunut ja josta joutui korvaamaan jotakin osia, hän sai sumplittua ne sitten. Jouluaattona hänen piti tulla tänne, meillä oli ihan suunnitelmia ja hän tulisi tänne ja sitten jouluaattona minä odotin sitä viestiä. Minulla ei siinä vaiheessa ollut mitään perhejouluja, vietettiin kuka missäkin. Jouluaatto meni

siinä odottaessa, tapaninpäivää kävin haudoilla mitä minä teen yleensäkin, ja sitten tuli se viesti, että hänet on nyt otettu kiinni suuren rahamäärän kanssa jossain Ruotsi tullissa. Hän sanoi, että piti taas maksaa jotain tullimaksua tai jotain, että hän pääsee lähtemään. Minä en silloin vielä tiennyt näiden systeemejä, että ei saisi maksaa mitään, että jos tulee tullia, niin asiat hoituvat sillä, että se ihminen joutuu hoitamaan ne tullimaksut ihan itse. Hän kertoi, että hänet on pidätetty ja hän on ollut jossain vankilassa siellä ja sen jälkeen, kun minä olin maksanut taas kaikenlaisia tulleja hän sanoi, että minä päivänä hän tulee ja että tulee Saksan kautta. Minä menin lentoasemalle yöllä vastaan häntä, mutta eihän sieltä ketään tullut. Niitä laskuja tuli ja tuli ja loppujen lopuksi minä olin korviani myöden veloissa ja kaikki säästöt olivat menneet. Olin silloin vielä töissä, mutta nyt olen eläkkeellä ja minulla on pienet tulot eli en millään pystynyt niitä velkoja maksamaan ja olen nyt velkasaneerausessa. Siihen velkasaneeraukseenkaan ei pääse helposti mutta olin säilyttänyt kaikki paperit ja kaikki dokumentit. Se oli sitten aikamoinen juttu, kun sitten huomasin, että se oli huijaus. Nyt eläkkeellä, todella pienet tulot, vuokra on kuitenkin aika iso, seuraamukset ovat katastrofaaliset, eli ei ole omaisuutta enää, eli kaikki menivät, säästöt menivät. Muutaman kerran vielä tämän jälkeen olen haksahantanut pikkasen erityyppisiin ja sitten muutamia satoja on mennyt, kun ne menevät niiden ostoskorttien tai lahjakorttien kautta ne jutut, mutta enää ei mene ei ole mitä mennä ja muutenkin.

T: Facebook oli se kanava, jonka kautta hän otti sinuun yhteyttä, siirtyikö yhteydenpito sieltä johonkin toiseen kanavaan?

H3: Se oli siellä Facebookissa minun mielestäni, jälkimmäisten kanssa on yhteydenpito siirtynyt Telegrammiin. On ollut Singalia ja joku kolmaskin, muistaakseni jälkimmäisissä, joihin on mennyt vähemmän rahaa mutta tuo taisi pysyä vaan siellä Facebookissa

T: Kuinka tiheästi piditte yhteyttä, päivittäin tai useamman kerran päivässä?

H3: Useamman kerran päivässä hyvin tiivistä se oli ja olisinkohan minä kerran saanut puhelinyhteyden häneen. Hän siis väitti olevansa englantilainen mutta minun mielestäni siinä ei ollut semmoista korostusta. Minä pystyn erilaiset korostukset poimimaan tai ainakin sen verran, että jos puhuja on afrikkalainen, intialainen tai englantilainen tai amerikkalainen niillä on erilaiset niin korostukset.

T: Mihin tarkoitukseen sinulta pyydettiin rahaa?

H3: Niitä tullimaksuja oli ja jossakin vaiheessa hän sanoi, että hän on vankilassa Ruotsissa ja että siellä on hirveän huonot ruuat, että hän tarvitsisi ruokarahaa. Se oli ihan loppuvaiheessa ja yhdessä vaiheessa he yrittivät vielä, minä vielä vähän halusin ja halusin rahani takaisin ja yritin

että hei koska minä saan rahani, että tämä on nyt mennyt liian pitkälle, he yrittivät, että myisin asuntoni, mutta onneksi tämä pankki, jota kautta asiaa yritettiin eteenpäin, niin he ymmärsivät stopata sen. Kyllä ne yrittävät ihan loppuun asti et ihminen menee

T: Oliko tämä yritys siis heidän toimestaan tapahtuva vai oliko sinulla jokin rooli siinä yrityksessä myydä sitä asuntoa?

H3: No kyllähän minä yritin sitä sitten, eli minä tein oman osuuteni, eiväthän he olisi siihen pystyneet, mutta se oli heiltä lähtöisin, en minä sitä itse ehdottanut, että se aloite tuli sieltä.

T: Minkälaista materiaalia sait tai näit tämän tarinan tueksi mitä sinulle esitettiin?

H3: Oli tehty semmoisia työsopimuksia tästä hänen väitetystä työstänsä. Siinä oli rahat ilmoitettu ja hienosti tehty paperi, josta oli skannattu jonnekin sivuille. Se oli hienosti tehty, henkilöstä oli kuvia ja siinä sopimuksessakin oli muistaakseni kuva siitä, että niin, menin halpaan.

T: Missä vaiheessa sinulle tuli se ajatus, ettei kaikki ole ehkä ihan sitä mitä sinulle kerrotaan?

H3: Se tuli sitten tammikuussa, en muista, että missä yhteydessä, mutta kuitenkin niin että minä aion tehdä sille estot ja saatoin tehdäkin, mutta sitten minä poistin ne estot tai sanotaan näin, että hän sai minut ylipuhuttua. Ne osaavat sen, että koska tässä oltiin yhteistä asuntoa katsomassa. Jälkikäteen ihan tyhmiä ajatuksia mutta jälkikäteen, ne osaavat manipuloida.

T: Mainitsit tuon manipuloinnin. Minkälaista se vuorovaikutus oli?

H3: Se oli erittäin imartelevaa, kun puhuttiin nätisti ja että kuinka olisi kiva olla yhdessä. Mutta se on todennäköisesti ollut joku ammattilainen imartelemassa ja sitä tuli semmoinen tunne, että joku välittää ja oli semmoinen turvallisuuden olo. Pikkuhiljaa se alkoi karisemaan siitä ja sitten minä halusin vaan rahat takaisin, minä en enää uskonut.

T: Minkälaista oli vuorovaikutus sen jälkeen, kun sinä aloitit esittämään vaatimuksia rahojesi palautuksesta?

H3: Se oli semmoista jotakin lässytystä. Se muuttui yhdentekeväksi, yhtäkkiä minä en ollutkaan tärkeä, kun minä aloin epäillä, mutta sitten aloitettiin ja yritettiin lepperellä ja viimeisenä se oli ei nyt uhkailua, mutta sitten ne vaan katkaisivat yhteydet minuun, ei kuulunut enää mitään, kun eivät saaneet minusta enää senttiäkään ja koska minä vain halusin rahani takaisin. Ja minä en lepperellyt hänelle takaisin, minä halusin vaan rahat takaisin, minulta oli mennyt usko siihen.

T: Mainitsit että se ei ollut uhkailua mutta mitä se oli?

H3: Se oli jotakin, että hän kuolee siellä nälkään, kun ei saa kunnolla syötävää tai jotain, oli painostusta, joo syyllistämistä. Ne olivat niitä lahjakortteja ja yhdessä vaiheessa oli tilisiirtoja, niitä tilisiirtoja oli aika paljonkin silloin alkuvaiheessa ainakin. Koska minä tein sitten rikosilmoituksen siitä, eli yksi afrikkalainen, joka asuu täällä Suomessa tai asui silloin nuorehko henkilö, joka jäi kiinni rahanpesusta. Hänellä oli suomalainen tili, jonka kautta pyöritti näitä rahoja ja hän jäi kiinni ja siinä oli pari muutakin henkilöä, mutta yksi jäi kiinni, muut olivat ehtineet hävitä jonnekin.

T: Muistatko milloin tämä tapahtui?

H3: Muistaakseni se oikeudenkäynti piti olla keväällä 2021, mutta se jouduttiin siirtämään minun terveydentilani takia syksylle 2021. Minä olin paikalla ja minulla oli laki-ihminen mukana, jonka minä olin saanut vakuutuksen avulla.

T: Miten tämä tarina päättyi sinun osaltasi?

H3: No minä en saa senttiäkään, kun ne olisivat menneet ulosottoon ne mitä sieltä olisi tullut. Minä olin silloin jo ulosotossa ja hän sai kolme kuukautta tai viisi kuukautta ehdollista ja hän oli siellä avustajansa kanssa, puhui englantia ja valitti kuinka hän menettää hänen oikeutensa olla täällä, ja hän oli kymmenen vuotta asunut täällä ja nyt menee luvat. Hän ei myöntänyt, että olisi mitään pahaa tehnyt, nuori henkilö, joka ei katsonut minuun päin ja joka ei katsonut mihinkään. Hän on vaan auttanut kavereitaan. Se oli vähän pettymys, tavallaan jotakin oikeutta, minä olin ollut rohkea, että tein se ilmoituksen nekään eivät ole mitään helppoja ne kuulustelut ja olin siellä. Se laki-ihminen, joka oli minun kanssani siellä, niin tuntui vaan että hän halusi rahat ja mitään jälkihoitoa ei tullut, että istuntopäivänä hän lähti omilleen ja minä lähdin omilleen. Ikävä maku jäi siitä ihmisestä, kun kuulin että hän pyysi sitä, että minun pitää ottaa yhteyttä jonnekin, että hän saa ne rahansa, siinä oli kaikki mitä minä kuulin jälkikäteen. Minä olisin tarvinnut jälkihoitoa koska nämä olivat niin henkisesti raskaita juttuja ja taloudellisesti raskas, no oli raskasta.

T: Kerroit että yhteydenpitoon tapahtui useita kertoja päivässä ja Facebookissa, niin rajoittiko se yhteydenpito muuta elämääsi?

H3: Ei koska minä olen asunut nyt yksin noin kymmenen vuotta, ja minulla ei juuri ollut sitä muuta elämää, kun minä olin töissä vielä siinä vaiheessa. Olin töissä, tosin vaihtelevasti, ja minä sain vähän tukea häneltä mutta ei hän rajoittanut minun elämäni millään lailla.

T: Asian salassa pitämistä ei myöskään vaadittu?

H3: Ei sitä ei vaadittu minun mielestäni. Minä kyllä puhuin siitä lapselleni, en paljon muille.

T: Tuliko itsellesi missään kohtaa ajatus selvittää tämän ihmisen taustoja esimerkiksi googlettaa häntä tai jotain?

H3: Ei, minä tiedän et olisi pitänyt näin jälkeen päin. Nyt viime syksynä tämä sama samalla puhelinnumerolla, samalla naamalla ja samalla nimellä ilmestyi Telegrammiin. Minä en ole vastannut hänelle, mutta minun tekisi mieleni vastata. Siellä oli alussa sama kuva mitä minulle oli esitetty, semmoinen ihan söpön näköinen henkilö. Nyt siellä on naisen kuva ja miehen ruotsalainen nimi miehen ja se väittää olevansa englannissa ja englantilainen puhelinnumero siinä on. Minä en ole vastannut siihen enkä ole poistanut tai estänyt sitä, että minä olen antanut olla sen Telegrammin, että se on siellä, minä olen vain antanut sen olla ja jos välillä on tullut mieleen kysyä, että hei muistatko minua, sinä veit minulta kaiken tai ei siis kaikkea, niin että ei se on huijari. Jos ajattelee et siellä on nuoren naisen kuva ja miehen nimi, mutta jos on ruotsalainen, niin eihän nämä huijattavat välttämättä tiedä, että se on miehen nimi, jos ne miehiltä huijaa. En ole tehnyt mitään ilmoitusta, mutta koska minä olen tehnyt estot hänelle niin minä ajattelen, että on parempi, että minä en ota häneen yhteyttä.

T: Missä vaiheessa sinulle selvisi, että sinua on huijattu ja mitä sitten tapahtui?

H3: Se selvisi siinä vaiheessa, kun minä yritin kovasti niitä rahojani saada takaisin ja pyytää ja sitten ei vastattu minun soittoihini ja en minä enää soittanutkaan, vaan minun viesteihini ei vastattu. Otin sitten yhteyttä jonnekin, en muista puhelinnumeroa ja sieltä minulle sanottiin suoraan, että sinua on huijattu ja tein sitten rikosilmoituksen. Siitä sitten jonkin aikaa kului, että pääsin poliisiin haastateltavaksi ja minulla oli sitten kaikki paperit ja sähköpostit minä olin kaikki tallentanut. Nyt niitä ei ole enää, minä en tiedä, että mihin ne menevät siinä vaiheessa, kun ne on annettu sinne poliisille, mutta ne ovat siellä, enkä minä tiedä kuinka kauan niitä tallennetaan siellä.

T: Mutta silloin sinulla oli kaikki aineisto ja saamasi dokumentit tallella?

H3: Sen takia se menikin aika nopeasti et minä sain sen sopimuksen noiden velkojien kanssa, mutta kyllä minulla silti maksettavaa on ja pienestä eläkkeestä ja pari vuotta vielä kestää et minä saan luottotiedot takaisin.

T: Mikä sinua on auttanut selviytymään tästä kokemuksesta?

H3: Puhuminen semmoisille ihmisille, jotka ovat kokeneet samaa. Olen tuolla Maria-akatemiassa ollut yhden ryhmän siellä tuossa parisen vuotta sitten ja sitten sen jälkeen meillä on

ollut niitä tapaamisia. Minä olen valitettavasti lipsahdanut vielä, tuossa noin kaksi vuotta sitten lipsahdin viimeisen kerran. Ne olivat tällaisia lähinnä pakettiuijauksia, mutta nyt en lipsahda enää. Nyt olen aloittanut kuuntelemaan noita Youtube -kanavia, joissa on englanninkielisiä amerikkalaisia, jotka jahtaavat näitä huijareita. Olen aloittanut kuuntelemaan niitä ja siellä on pari semmoista, josta minä olen alkanut tykkäämään, ”scambaitereita” kun minun englannin kieleni on hyvä. Siinä on hyvät ja huonot puolensa siinäkin, se on auttanut minua nyt myös, koska ne tarinat ja ne huijaustavat ovat hyvin samanlaisia ja nämä romanssihuijaukset noudattavat samaa kaavaa, kun mitä minulla.

T: Minkälaista apua ja tukea olisit siinä tilanteessa tarvinnut, kun huijaus sinulle paljastui?

H3: Siinä vaiheessahan minä en sitä tukea saanut ollenkaan. Minä kävin tuolla psykiatrialla, ei vaan psykologilla, ja tällaisilla juttelemassa ja vähän psykoterapian tapaista, kun tässä elämässä on ollut muutakin, kun tuo juttu, juttelemassa joo, mutta sieltä minä en oikein saanut apua, kun ne ihmiset vaihtuivat ja ne olivat aika lyhyitä ne terapiat tai ne mitä sain ja kaupungin psykiatriselta sairaanhoitajalta sain semmoisia kuuden kerran tai jotain, niitä oli useampia, että minä pääsin puhumaan. Tämähän oli nyt yksi asia, joka siellä toistui, että en minä tiedä ehkä minä sain tukea tai ehkä en, sieltä minä en saanut sitä oikeanlaista, tämän Maria-akatemian kautta olen nyt saanut sitä oikeanlaista tukea, kun ne tietävät mistä on kyse ja että miten se vaikuttaa psyykelle ja kaikelle muullekin.

T: Miten kuvailisit poliisin suhtautumista asiaasi?

H3: Ihan asiallisesti, paitsi kerran tai pari, pääasiassa asiallisesti. Minua oli muistaakseni pankki varottanut, että tämä voisi nyt olla huijaus mitä minä en tietenkään uskonut silloin ja yksi poliisi soitti asiasta. Oli kuitenkin nuorehko henkilö ja sanoi minulle, että pitäisikö minut laittaa holhoukseen, kun oli minulla toinen kerta, kun olin uskonut tällaiseen Olin aivan shokissa, että miten joku voi sanoa tuollaista. Minä uskoin siihen ja mitä minä olen kuullut jälkeenpäin, että se on ollut aivan samanlaista aika monellakin, että usko, että haluaa uskoa ihmiseen. Onneksi en muista henkilön nimeä mutta se asenne oli aika, hänellä oli se asenne, että kun on tällaisia vanhempia henkilöitä huijattu et ne ovat dementoituneita. Kyllä se tuntui pahalta, se asenne.

T: Olisitko kaivannut juridista apua muutakin kuin silloin kun sait istuntoon liittyen?

H3: Olisin varmaan, minä en vaan tiedä, että minkälaista. Sen minä tiedän et se oli ainoa mitä minä tiesin et minä tein sen rikosilmoituksen, sen minä tajusin tehdä, mutta en minä enempää ymmärtänyt tehdä, kun juridiset asiat eivät ole minulle kovin selviä ja eivät ole vielä täysin, kun ne kiemurat ovat mitä ovat. Mutta siis joo, kun että jos sitä kautta olisi tullut se tuen

saaminen, että olisi sitten ohjannut niihin toisiin paikkoihin mistä sada. Se henkinen tuki olisi ollut se tärkein ja mistään toimeentulotuesta, niin sen nyt voi kuvitella, että se on muutenkin niin vaikeata saada se, ne uskovat vaan numeroihin, mutta eiväthän he ole mitään sosiaalityöntekijöitä eikä heidän tarvitsekaan olla.

T: Minkälaisia jälkiä teko sinuun jätti?

H3: Juu jätti se, aina välillä pulpahtaa tuolta, mutta minä en luota enää ihmisiin. Olin ollut erään amerikkalaisen henkilön fani ja häntä seurannut Instagramin kautta ja sitä kautta tuli niitä huijareita. Viimeisin huijari oli sellainen, joka jatkui aika pitkäänkin ja hän ei vienyt minulta paljoa rahaa, mutta ne kuukausittaiset summatkin, niin pikkuhiljaa niistä tuli enemmän, nekin tuntuvat. Sitten semmoinen uusi, joka minulle tuli noin pari vuotta sitten oli tämmöinen sugardaddy-huijaus ja siihen minä menin halpaan kerran. Siitä olen tehnyt rikosilmoituksen. En minä osaa selittää sitä, joo minä olen vanha, mutta en voi uskos sitä, että olen niin hirveän ruman näköinen, uskon itseeni ehkä liikaakin ja uskon että olen sen arvoinen, että minusta pidettäisiin huolta, luulen että me kaikki olemme sen arvoisia, että meistä pidetään huolta ja että joku arvostaa meitä. Tämä oli uusin mutta se ei onneksi kestänyt kauan ja nyt ei mene enää senttiäkään ja nämä You tube -videot ovat auttaneet, kun näitä olen katsellut tässä viime aikoina. Niistä on tullut ihan semmoinen, ehkä se on ihan hyvä rutiini aamuisin, että päivä lähtee hyvin käyntiin ja parilla ystävälle soitolla. Muille ihmisille haluaisin sanoa, että älä lähetä lainkaan rahaa ei senttiäkään, minullekin sanottiin se, mutta minä en uskonut ja että nämä lahjakorttijutut ovat ihan puppua, sitähan ne yrittävät, kyllä tästä selviää, mutta se kestää aikansa.

Liite 4. Haastattelu 4

28.5.2025 klo 9-10 Teams-yhteys

T:tutkija

H4:haastateltu

T: Minkälainen oli romanssipetos sinun kohdallasi?

H4: No se lähti siitä liikkeelle, että tunnin päästä siitä, kun olin laittanut tiedon läheiseni menehtymisestä Instagramiin, otti ensimmäinen huijari minuun yhteyttä. Hän lähetti minulle viestin, että hän oli leski ja että hänen vaimonsa oli kuollut auto-onnettomuudessa ja hänen tyttärensä oli loukkaantunut vakavasti siinä, eikä tiedetä, että selviääkö tämä tytär. Viestittely jatkui ja hän myös sanoi, että hän tulisi kovin mielellään auttamaan minua niissä hautajaisjärjestelyissä. Totesin hänelle, että läheiseni haudaan ilman häntäkin, no siitähän tuli sitten vähän kinaa, että kuinka minä voin olla näin julma, kun hän on niin rakastunut minuun. Siihen aikaan minulla ei ollut Instagramissa profiilikuvaa vaan kolme kukkaa. Minä kysyin, että miten voit olla rakastunut minuun, kun minulla on kukkia siinä profiilikuvassa, että oletko niihin kukkiin rakastunut. No hän vastasi, että kuinka minä nyt olen näin ilkeä hänelle. Hän kertoi olevansa töissä öljynporauslautalla tuolla Englannin lähellä ja että koska hänellä meni joku työkone rikki, hän pyysi minua auttamaan, koska hänen varansa oli jäädytetty. Minä en ollut koskaan edes kuullut tämmöisestä romanssihuijauksesta aikaisemmin ja hän pyysi minua lähettämään hänelle rahaa. Minä lähetin hänelle rahaa koska, en tiennyt näistä romanssihuijareista mitään. Hieman jälkeenpäin aloin ihmettelemään sitä, että miten tämä voi olla mahdollista, kun hän lähetti valokuvan, että siellä öljynporauslautalla oli tapahtunut joku onnettomuus. Minä ajattelin, että jos öljynporauslautalla sattuu joku tämmöinen tulipalo, niin varmaan siitä uutisoidaan vähän isomminkin. Mitään tämmöistä ilmoitusta ei tullut tai missään lehdissä ei ollut asiasta mitään. Ei Englannissa eikä Suomessa, eikä yhtään missään Euronewsissä. Tämän jälkeen hän lähetti minulle kuvan semmoisesta sairaalasta, jossa hän oli ollut ja minä sanoin hänelle, että tämä sinun juttusi on valhetta ja estin hänet puhelimesani. Hän sai minulta hieman yli €30 000. Tässä kävi vielä niin että toimimme sukulaiseni kanssa vuokranantajina ja vuokrat rahat menivät toiselle tilille ja minun henkilökohtaiset varani ja säästöt olivat toisilla tileillä. Hän lähetti minulle tämmöisen hautajaisviestin, jossa oli hautajaiskukkia ja linkki ja sitten hän sanoi, että avaa se linkki, avaa se linkki ja minä sanoin, että en varmasti avaa mitään linkkiä. Hän painosti minua, että minä kahden aikaan yöllä sitten avasin sen linkin ja hän pääsi sitä kautta minun pankkiini ja vei minun ja sukulaiseni kaikki rahat. Olin aika kiukkuinen siitä

ja seuraavana päivänä saman sukunimen omaava henkilö, joka todennäköisesti oli sama henkilö, otti minuun yhteyttä. Kaikenlaisia juttuja siinä ja juteltiin ja minä sanoin et olen kiireinen töissä enkä ehdi hänen kanssaan jutella ja hän sitten kysyi, että voidaanko jutella myöhemmin. Hän osoittautui tällaiseksi militarihuijariksi eli hän oli mukamas Amerikan armeijassa ja palveli Syyriassa. Siellä oli kauhea sotatila ja hän halusi purkaa sen armeijan sopimuksen. Hyvin pian hän aloitti, että hän halusi jutella minun kanssani mutta hän ei voi, koska hänellä ei ole sitä netti-aikaa. Minä en tiennyt siihen aikaan, ettei USA:n armeijassa tarvita mitään netti-aikaa ja että tällaiset ovat kaikki huijausta. Minää lähetin hänelle aina silloin tällöin kymmenen euroa tai jotakin ja sitten ne vaatimukset alkoivat muuttua. Hän kertoi, että hän haluaa lähteä pois sieltä ja että hän haluaa tulla kotiin minun luokseni. Minä sanoin, että en minä ota sinua tänne, että en halua sinua kotiini, että voit mennä minne haluat. Totesin kuitenkin, että voin kyllä auttaa häntä koska minulla oli lähihistoriassa järkyttävä kokemus, että läheiseni oli ollut rauhanturvatehtävissä Lähi-Idässä ja kun hän oli ollut lähdössä kotiin sieltä, niin hän astui miinaan ja menehtyi. Tästä syystä minä halusin auttaa tätä, joka oli siellä armeijassa, siinä ei ollut mitään romanttista mukana, siinä oli vaan se, että minä halusin auttaa hänet pois sieltä. Sitten alkoi tulemaan laskuja, tuli sopimuksen purkamisia, tuli haavoittumisvakuutuksia ja tuli sitä ja tätä. Oli jos jonkin näköistä dokumenttia ja sieltä vale lakitoimistosta tuli myös laskuja. Minä olin jo vähän pulassa siinä vaiheessa, kun ne laskujen summat vaan kasvoivat ja kasvoivat. Tuli sellainenkin, että kun minä sain loppujen lopuksi maksettua jonkin yhden maksun, niin minulle kerrottiin, että hänen kaverinsa varasti ne rahat ja että minun piti aloittaa alusta keräämään rahaa. Siinä vaiheessa minulle tuli semmoinen ahaa-elämys, että tämä ei nyt ihan pidä paikkansa ja että tässä on kyllä jotakin muuta. Sitten minä estin hänet ja siinä minulla meni hieman yli € 70 000 että siinä meni kaikki mitä minulla oli. Jouduin muuttamaan vuokralle ja asuntooni pakkohuutokaupattiin näiden velkojeni kattamiseksi. Olin todella masentunut tästä. Sitten minuun otti yhteyttä tämmöinen perhehuijari. Samaan huijariryhmään hän kuului eli siihen afrikkalaiseen jengiin. Hän viimeksi laittoi minulle viestin ja kysyi, että tulenko minä sinne Afrikkaan hänen vaimoksensa. Minä vastaisin, että en ole tulossa. Hän jatkoi, että jos lähetän hänelle heti €10 000 niin hän tulee minua vastaan lentokentälle ja hän varaa sieltä hotellit ja kaikki. Totesin hänelle, että jos minä tulisin sinne, niin minut surmattaisiin saman tien. Lisäsin, että minulla on täällä suomessa lapsi, jota en voi jättää tänne yksin. Hän vastasi, että hän on niin rakastunut minuun ja hän haluaa niin paljon olla kanssani ja viettää yhteisen elämän. Hänelle en ole lähettänyt yhtään rahaa, koska minä tiesin jo etukäteen, että hän on huijari. Hän kertoi minulle ensin tarinan, että hän oli saksalainen metsuri ja et hän oli Kanadassa jossakin takametsässä töissä. Hänen kielioppinsa paljasti minulle huijauksen, koska se ei ollut lainkaan sellaista, kun Kanadalaisilla on. Minulla on tuttavita, jotka asuvat Kanadassa ja minä tiedän miten he puhuvat.

Sanoin hänelle, että tiedän että olet huijari. Näytä minulle sinun omat kasvosi niin sitten minä voin keskustella sinun kanssasi vähän aikaa. Hän lähetti minulle oman kuvansa ja sitä kautta minä lähdin etsimään hänestä tietoa. Pikkuhiljaa lisää ja lisää ja löysin sieltä aika järkyttäviäkin tietoja, mutta se on taas auttanut minua, että alan pääsemään asiasta yli, kun minulla on ohjelmaa ja jotakin muuta mihin minä olen voinut keskittyä. Sitten minä olen nyt jahdannut näitä huijareita. Minuun otti yhteyttä yksi nuori saksalaistyttö ja kertoi että kun hän tietää, että hänellä on tämmöinen romanssihuijari mutta hän halusi tietää kuka se henkilö oikeasti on. Minä sanoin suoraan hänelle, että sinä et hyödy siitä tiedosta mitään, että kuka se henkilö todellisuudessa siinä kuvassa on koska se ei voi sinua auttaa. Sen kuvan takana on huijari, joka käyttää sinua hyväkseen ja rahoittaakseen omaa luksuselämänsä. Tämä tyttö oli keskustelustamme jotenkin järkyttynyt, mutta lopulta minä löysin sen henkilön, joka oli siinä varastetun identiteetin kuvassa. Se henkilö oli oikeasti australialainen toimittaja, joka oli kirjoittanut kirjoja myrkyllisestä parisuhteesta. Olin häneen yhteydessä ja kun hän sai asiasta tietää, hän on kiittänyt siitä ja totesi, että nyt hänellä alkaa hänen toipumisprosessinsa. Minä tarjosin hänelle apuani siinä toipumisprosessissa, että minä voin kulkea jonkun matkaa hänen kanssaan, että hän pääsee pahimman yli. Minä saan itse siitä tyydytystä, että minä voin auttaa jotakin toista tässä. Minulla on tässä suomessakin kaksi tai kolme henkilöä, jonka kanssa minä tässä kuljen heidän tämän alkumatkan ajan. Ihan tämmöinen vapaaehtoinen olen eikä minulla ole mitään semmoisia taka-ajatuksia tässä, että minusta tulee nyt miljonääri tässä tämän takia, vaan koska olen itse kokenut sen ja olen mennyt ihan pohjalle. Muistan sen kun tämä sotilashuijari sanoi, että hän tulee tänne suomeen ja kertoi että hän saapuu sillä ja sillä lennolla. Minä lähdin kotoa aamuyöllä bussilla Helsingin lentokentälle ja odotan että se lento saapuu ja menen sinne portille vastaan. Ei ketään ja siten minä odotan sen seuraavan lennon, ei ketään, kolmas lento ei ketään. Alkaa olla jo ilta ja pimeää ja minun täytyy lähteä, koska viimeinen bussi menee pian. Mutta se romahdus mikä siinä tulee, kun sinä odotat ja odotat ja sitten kun sinä huomaat, että sieltä ei tule ketään ja sinä olet menettänyt koko omaisuutesi ja sinä olet menettänyt itsekunnioituksen, sinua on käytetty hyväksi.

Tässä ei ole yksistään se, että se olisi sitä taloudellista tai henkistä hyväksikäyttöä, kun se on siis todella räikeätä. He eivät tunne minkäänlaista empatiaa, se on ainoastaan se ahneus siihen rahaan, se on ainoa mitä he haluavat

Eräs ystäväni hirtti itsensä, kun häneltä huijattiin yli €700 000. Tämä huijari pyysi minulta siinä kohden rahaa, niin minä sanoin, että minulla on juuri sen verran rahaa, että pääsen tämän ystäväni hautajaisiin ja että pystyn ostamaan yhden valkoisen ruusun. Sitäkään minulle ei olisi

sallittu vaan minun olisi pitänyt lähettää se viisikymppinen hänelle. Tällöinen juuri räikeä hyväksikäyttö.

T: Yhteydenpitoon käynnistyi Instagramin kautta mutta siirtyikö yhteydenpito johonkin muuhun kanavaan?

H4: Joo, siirtyi google chattiin . Kun se on sellainen varkaiden paratiisi samoin, kun Telegram.

T: Kuinka tiivistä yhteydenpitoon oli ja milloin se tapahtui?

H4: Se alkoi yleensä aina illalla. He valvottivat minua koko yön, että olisin väsynyt, että tekisin sen mitä he haluavat. Se oli lähinnä tätä ja alussa se oli tosi tiivistä, useita kymmeniä viestejä, voi sanoa parhaimmillaan 50 tai 100 viestiä päivässä alussa ja se oli tätä, että hän haluaa pistää sormuksen sormeeni, kun minä olen niin ihana. Jos minä en tehnyt mitä he halusivat minä olin täysin idiootti, että miksi minä en ymmärtänyt, että hänellä oli vaikeata.

T: Minkälaista materiaalia sait, jota tarinan tueksi esitettiin?

H4: Ne kuvat olivat ihan Still-kuvia eli kun niitä katsoi tarkemmin huomasi, että ne ovat sellaisia kuvia, että on toinen tausta.

T: Tähän toiseen huijaukseenko liittyi vääriä sitten vääriä asiakirjoja mitä sinulle esitettiin?

H4: Kyllä joo ja löysin semmoisen amerikkalaisen sotilaan tai siis, joka oli armeijassa ja jonka kautta minun silmäni avautuivat. Tuolla netissä hän kertoi juuri näistä, että varokaa näitä huijareita ja sitten minulla alkoi ne punaiset liput tulemaan enemmän ja enemmän, että nyt tämäkin on huijari ja että minä olen täysi idiootti, että olen nyt tällöiseenkin langennut. Mutta se että minä syyllistän itseäni ja että olen kiukkuinen siitä, että olen menettänyt omaisuuteni, minä olen menettänyt itsekunnioitukseni, minä olen menettänyt terveyteni, minä olen menettänyt järkeni, mutta minä olen samalla lailla uhri, kun nämä miljoonat muutkin ihmiset, joita on huijattu. Se ei katso sitä yhteiskuntaluokkaa, se voi olla ihan joku Afrikan takametsän ihminen, kun joku Paris Hiltonikin.

T: Missä vaiheessa sinulle tuli jonkinlainen epäily, etteivät asiat olisikaan kuten sinulle on kerrottu?

H4: No siinä vaiheessa, kun hän sanoi, että siellä öljynporauslautalla oli tapahtunut se räjähdys. Ja sitten kun minä rupesin tosiaan etsimään sitä tietoa siitä ja kun minä en sitä sitten löytänyt ollenkaan, että jossain Tanskan ja Englannin välillä olevassa öljyporauslautassa olisi tapahtunut jokin räjähdys. Semmoisesta ei löytynyt mitään tietoa ja sitten minä kyseenalaistin sen ja sitten

hän vastasi, että miksi minä kyseenalaistan häntä, kun hän kertoo totuuden. Minä hänelle sanoin, että tällainen totuus olisi myös julkista, että ei mikään öljy-yhtiö salaa tämmöistä tietoa, koska siinä on öljykatastrofi lähellä. Hän oli hirveän vihainen minulle siitä, kun minä kyseenalaistin häntä. Samoin tämä perhehujari, joka tässä viimeksi oli. Hän esitti, että minun täytyy lähettää hänelle €10 000 että hän voi tulla minua lentokentälle vastaan, johon minä sanoin, että mihin sinä tarvitset semmoisia rahasummia, kun sen maan raha oli sen arvoista, että kymmenellä tuhannella eurolla hän olisi saanut miljoonan niitä hänen rahojansa, niin että mihin hän tarvitsee niin paljon rahaa. Tähän kysymykseeni hän ei ole vielä vastannut. Minä estän hänet nyt tästä, mutta tämä perhehujari on kuin bumerangi, että se tulee aina jotakin kautta takasin. Yksi juttu, mikä tähän samaan porukkaan kuuluu, on se, että tulee näitä hakkereita. Minä autan sinua saamaan nämä rahat takaisin ja minä autan sinua saamaan nämä rahat takaisin mutta eivät he auta, he ovat kanssa valhetta, että heihin ei kannata langeta. Minä lankesin kerran ja menetin ison summan rahaa siinä. Minä luotin siihen, että minä saan rahani takaisin, minä en luota enää kehenkään.

T: Vaikuttiko jotenkin muuten arkeesi nämä viestittelyt, rajoittiko tämä suhde jotenkin?

H4: Joo kyllä, minä en esimerkiksi olisi saanut käydä sen lapseni hoitokodissa ja en saanut kertoa kenellekään mistään. Että pidetään tämä nyt salaisuutena, että kun hän tulee tänne suomeen ja mennään naimisiin niin sitten voin kertoa. Oli todella keksitty se juttu, kun hän kertoi, että hänen vaimonsa oli kuollut siinä auto-onnettomuudessa ja hänen tyttärensä loukkaantunut niin että minun olisi pitänyt maksaa hänen lapsensa €25 000 sairaanhoitokulut. Minä sanoin, että en todellakaan maksa, että ne eivät kuulu minulle, me emme ole aviopari. Hän vastasi, että kyllä minun täytyy auttaa, että olen itsekäs henkilö, kun en auta ja pitäisihän minun ymmärtää, kun minulla itselläsikin on lapsi niin, että kyllähän minä ymmärrän kuinka rakkaita ne lapset ovat. Tämmöistä emotionaalista kiristystä.

T: Oliko siinä jotakin muuta tämän tyyppistä teidän vuorovaikutuksessanne kiristystä, annoitko hänelle tietojasi tai kun hän sai näitä sinun tietojasi, käyttikö hän niitä jollakin tavalla sinua vastaan tai?

H4: Joo käytti. Kun sanoin ihan suoraan, että lähden nyt katsomaan sitä lastani hoitokotiin niin hän esitti, että hoitokoti on varmaan kauhean kallis. En sanonut siihen mitään, en alkanut selittämään, että täällä suomessa terveydenhoito on minkälaista, vaan sanoin että joo on kallis, niin hän sanoi, että enkö voisi löytää halvemman paikan hänelle, että meille jäisi enemmän rahaa. Minä sanoin, että se on lapseni koti ja että siihen ei kosketa. Nyt tämä afrikkalainen perhehujari haluaa sitten sitä, että minä vien lapseni sinne Afrikkaan kanssani. Eihän se tietenkään niin

onnistu. Lapseni on täysi-ikäinen ja hänellä on edunvalvoja, niin eihän se nyt onnistu. Tämä on taas sellainen ajatus, että jos minä lähtisin sinne ja minulla olisi se lapsi siellä niin hän käyttäisi sitä lasta hyväkseen siinä, että hän voisi kiristää minulta rahaa.

T: Koitko missään vaiheessa pelkoa ja jos koit niin mistä se syntyi?

H4: Sanotaan näin, että sen ensimmäisen jälkeen mulla ei oikeastaan ollut pelkoja. Mutta tämä armeijahuijari, pelkäsin tietenkin. Löydät You Tubesta ja monesta paikasta semmoisen henkilön, kun Alexander Austen, löydät hänen videoita ja hän on tämmöinen iso roteva mies, niin minulle tuli jotenkin tavallaan semmoinen, että minä pelkäsin, että he tulevat. Kotoa en uskaltanut lähteä mihinkään, kun minä olin kotona niin minulla ei ollut valoja päällä, että kun minä kuljinkin täällä, minä kuljin hämärässä, ettei kukaan vaan näe ja minulla oli pimennysverhot ikkunassa, ettei täältä vaan kukaan näe ulos. Minä hankin hälytyssysteemin oveeni ja minulla on täällä vartiointisysteemi, että kun minä painan tuosta hälytyksestä niin täältä lähtee välittömästi vartijoille, että täällä tarvitaan apua. Semmoinen pelko minulle on jäänyt. Alussa minä katselin selkäni taakse ja mutta en enää, että nyt minä uskallan jo mennä. Tästä on nyt sitten jo yli puolitoistavuotta et minä jo pikkasen uskallan liikkua täällä omalla tutulla alueella. Jos minä lähdän esimerkiksi autolla johonkin muualle, minulla on aina autonovet lukittua, ettei kukaan pääse sieltä sisälle.

T: Sinä olet kokenut aika paljon jälkiseuraamuksia?

H4: Joo psyykkisiä ja se semmoinen henkinen romahdus mikä siitä aiheutui, se vaivaa kanssa siten, että en pysty nukkumaan, että minä nukun sellaisia kahden tunnin pätkiä ja sitten minä herään siihen tunteeseen, semmoinen ahdistus, ahdistuksen tunne. Ja se on jännittävää, että kun minä saan viestin, minä tunnen sen puhelimesta, kun se on erilainen merkkiäni, minä tiedän aha, että nyt tuli häneltä taas viesti, niin minulla on kuin rautavanne, jota kiristettäisiin koko ajan tuossa rinnan ympärillä. Mutta sitten taas, kun minä etsin näitä huijareita, niin sinä vaiheessa minulla ei ole sitä, kun minä tiedän et ne etsinnät taas poikivat jotakin.

T: Tuliko sinulle ymmärrys siitä, että sinua on huijattu, kun hän ei saapunut suomeen, mutta entä tämän toiseen suhteen, miten tämä päättyi ja missä vaiheessa totesit, ettei tämä tarina ole tosi ja mitä sitten tapahtui?

H4: Itse asiassa olen ilmeisesti selittänyt väärin tai tässä on tapahtunut väärinkäsitys, sillä minähän lopetin sen ensimmäisen huijarin kanssa kesken. Minä sanoin hänelle, että hän valehtelee ja estin hänet. Tämä militarihuijari, minä käytän nyt tätä militarihuijaria koska hän on minulle koko ajan mielessä se military scammer, hän oli se, jonka piti tulla tänne suomeen

T: Pahoittelut että olin ymmärtänyt väärin

H4: Ei mitään, tämä puheeni on kuin kevät puro, että se vaan pulppuaa eteenpäin tulemaan. Se sitten loppui siihen, että se hänen kaverinsa varasti ne rahat ja sitten keräsin ne rahat uudelleen ja sitten hän ei tullutkaan. Että siinä vaiheessa kun olet siellä lentokentällä ja sinä odotat ja odotat ja odotat ja kun sinä tajuat sen, että tämä on pelkkää huijausta ollut kaikki, että sinulta on huijattu iso summa rahaa, että se romahdus tavallaan siinä oli se, että kun minä romahdin sinne lattialle. Minä ulvoin kuten joku loukkaantunut eläin ja siihen tuli henkilökuntaa kyselemään, että mitä on tapahtunut ja siihen tuli ambulanssi katsomaan, että mikä on hätänä. Sitten minä vaan sanoin, että minä pärjään tässä, että minä lähdenkin tuolla bussilla, että minä olen joutunut tällaisen huijauksen kohteeksi ja kun minä ymmärsin vasta sen, että tämä koko homma on ollut huijausta, se on ollut se kaikista haastavin tilanne tavallaan juuri se, että sen ymmärtää. Mutta tämä perhehuijari, siitä minä olen tiennyt koko ajan, että hän on huijari. Minä en ole antanut hänelle mitään niin sanotusti löysää että hän saisi minulta mitään rahaa. En minä voi sanoa, että minä leikkisin hänen kanssaan, ei mitään semmoista, vaan se että minä olen saanut häneltä myös paljon tietoa siitä, että miten he toimivat mutta minä en tiedä, että onko se aitoa tietoa vai onko se valetietoa. Olen hänen kauttaan sieltä pikkuhiljaa etsinyt hänen ystäviään Facebookista ja sitten käynyt katsomassa sieltä Facebookista hänen ystäviensä kuvia ja sieltä on paljastunut sitä enemmän ja enemmän niitä juttuja. Että mitä on esimerkiksi heidän jenginsä poikien tällainen riitti, johon heidän kastetaan, että he pääsevät seuraavalle tasolle että ensin ovat niitä romanssihuijareita, niitä pikkupoikia jotka huijaa rahaa ja sitten kun he ovat osoittaneet sen uskollisuutensa, he pääsevät seuraavalle tasolle, eli sitten he ovat niitä jotka keräävät niitä rahoja niiltä pikkupojilta ja sitten kun he ovat siitä seuraavalla tasolla, he ovat niitä niin sanottuja kouluttajia, jotka kouluttavat näitä pikkupoikia että mitä sinä sanot tässä tilanteessa, mitä sinä teet tässä tilanteessa, miten sinä toimit tässä ja sitten se kun he keräävät ne rahat, niin ne viedään sille pomolle, mikä siellä on sitten se heidän huijarikuninkaansa. Tällaisia minä olen tässä saanut nyt selville.

T: Mikä muu kuin tämä selvittely on auttanut sinua selviytymään näistä kokemuksista?

H4: Minä olin siinä Sospedin huijariryhmässä missä meitä oli muutamia, oliko meitä neljä tai viisi siinä ryhmässä ja me kokoonnuttiin, oliko se noin viisi kertaa ja sen jälkeen me olimme siinä Helsingissä, siinä Sospedin järjestämässä viikonlopussa. Ne ovat olleet tavallaan se vertaistuki, että sinä huomaat, että sinä et ole yksin. Se on semmoinen, joka on auttanut. Kun olet itseksesi, kyllähän sen tietää, että et voi olla ainoa, mutta se laajuus on semmoinen, että se kammottaa. Tästä ryhmästä minulle on jäänyt yksi henkilö, ja me pidämme melkein päivittäin yhteyttä.

Vaihdetaan muutamia viestejä, että hän on ehkä pikkuisen jäljessä minua siitä, että kun minä olen päässyt tästä yli. Tavallaan tuetaan toisiamme, että nyt kun hän otti sinuun yhteyttä niin älä vastaa ja tsempataan. Tällaista tarvitsee ja tämä on sitä mitä nyt tarvittaisiin, että olisi sellaisia tukiryhmiä, että kun on AA ja mammakerhoja, niin tässä olisi ihan hyvä semmoinen, mitä voisi miettiä, että olisi keskusteluryhmä sellaisille, jotka ovat joutuneet huijauksen uhreiksi. Koska suomessakin on varmasti sellaisia henkilöitä, jotka ovat joutuneet huijatuiksi, mutta heillä ei ole mitään keinoja käsitellä sitä asiaa, kun heillä ei ole tietoa näistä asioista. He surevat sitä, että nyt menivät maat ja mannut siihen, että nyt pitäisi tuo metsäkin myydä, että saisi rahaa, että saisi maksettua nämä velat. Suomalaiset ovat sellaisia, että jos he lupaavat jotain, niin he toteuttavat sen, että se on kunnia asia pitää lupauksesta kiinni. Kyllä ne huijarit ovat ottaneet selvää etukäteen, että mihin maahan niitä viestejä kannatta lähettää. Ja kun he niitä viestejä lähettävät kymmeniä tuhansia, että se huijaus, kun etenee täälläkin sillä tavalla että, saavat vaikka minut kiinni, sitten he katsovat minun kaverilistani Facebookissa ja Instagramissa ja he lähettävät heille ja taas heidän kavereilleen ja siis se on kuin pyramidihuijaus. Tämä toimii siten että mitä enemmän he saavat tietoja, niin sitä enemmän he saavat niitä uhreja.

T: Minkälaista apua/tukea/neuvoja olisit kaivannut tilanteessasi?

H4: Ymmärrystä poliiseilta. Kun minä menin tekemään rikosilmoitusta, silloin vaan sanottiin, että voi voi sentään ja että ei me tämmöisille mitään voida ja että ei meillä ole resursseja tutkia tämmöisiä. Hehän vaihtavat sähköpostia, että se on se kerran viikossa vähintään se uusi sähköposti ja minä kysyinkin sitä yhdeltä, että miksi sinä vaihdat sähköpostia niin usein. Täällä on niin huonot yhteydet, että minun on pakko vaihtaa, mutta taisi käydä niin, että Meta oli estänyt sen sähköpostin. Minun mielestäni olisi hyvä, että kansainvälisesti aloitettaisiin painostamaan näitä Metaa ja Instagramia ja Facebookia siten, että niiden tulisi käynnistää näiden estäminen siten, että sinä olet huijari niin pois, sinusta on tehty ilmoitus, pois. Tosin he kyllä pystyvät vaihtamaan sen oman sähköpostiosoitteensa mutta sitä IP-osoitetta he eivät voi vaihtaa, että jos tämä IP-osoite on ilmoitettu huijariksi niin tätä ei enää hyväksyttäisi, että sitten hänen tulisi ostaa uusi puhelin, mutta minun mielestäni se IP-osoite pysyy siinäkin samana silloinkin. Vaikka tekisit kuinka paljon niitä raportteja, minä olen ilmoittanut niitä hakkereita Metalle yksistään 3800 hakkeria, jotka ovat minua pommittaneet ja lähettäneet yhteydenottopyyntöjä ja muuta, että jos olen menettänyt rahani niin ota häneen yhteyttä ja niin pois päin. Ja sitten tulee näitä kryptohuijareita, että hän auttaa saamaan ne rahat takasin, mutta lähetä ensin hänelle tuhat kryptoa. Kun näihin saataisiin joku tolkkua ja kun minä ilmoitan tästä sinne Metalle ja kun mitään ei tapahdu. Sitten minä ymmärsin, että ei tietenkään tapahdu mitään, koska huijarit maksavat sille Metalle, että he saavat käyttää sitä heidän appiaan tai sovellusta tai miksi sitä nyt

kutsutaankaan, platformia. Minulle tulee aina välillä mainoksia, että tämmöinen ja tämmöinen henkilö haluaa sinun kanssasi keskustella ja katsoin että on kovin ihmeellinen appi ja ryhdyin katsomaan sitä tarkemmin ja sain selville, että se oli joku kansainvälinen kristittyjen deittisovellus. Kun tutkin sitä vielä tarkemmin, niin minä löysin sieltä kaikki nämä mitkä minä olin raportoinut, että ovat varastetuilla persoonilla siellä etsimässä seuraa. Siellä oli kyllä sivuston puhelinnumero ja sähköposti, ja minä laitoin kaikki nämä tiedot sinne sivustolle ihan julkisesti, mutta kaikista hauskin tässä oli se, että siinä huijareitten metsästyssivustolla oli niin selkeä kirjoitusvirhe siinä sivustolla ja siitä minä hoksasin, että tämän on huijaussivusto. Minä löysin tämän ja sain jaettua sen tiedon kansainvälisesti ja ilmoitettua sille ryhmälle, joka jahtaa näitä huijareita ihan kansainvälisesti

T: Olisitko tarvinnut juridista apua?

H4: Olisin kaivannut, mutta en ole saanut.

T: Missä kohdin erityisesti?

H4: No siinä kohtaa, kun minä ilmoitin pankille. Siinä kohdin, kun se huijari varasti minun ja minun sukulaiseni rahat. Minä olin menossa maksamaan laskuja läppärillä ja minä katsoin, että tämä ei nyt ole ok, että minulla ei ole edes kädet läppärillä ja hiiri liikkuu itsestään. Se linkki, jonka se ensimmäinen huijari oli lähettänyt, se aktivoitui minun läppärilläni, kun minä avasin pankkini. Minä soitin heti sinne pankin hätänumeroon ja sanoin et minun tililläni näkyy epämäärästä liikettä, että sulje se, katkaise se, että paina sitä hätänappia sieltä, ettei se raha lähde mihinkään sieltä. Tämä nuori tyttö vastasi vain sieltä, että ei täällä ole mitään, että kaikki on ihan ok ja sitten yhtäkkiä hän kiljahti, että hävisi ja minä kysyin, että minun rahani vai, joo sinun tilisi on tyhjä ja sinun sukulaisesi tili on tyhjä. Siinä vaiheessa olisin kaivannut sitä lakimestä. Minä sain pankilta syytteen siitä, että minä olen ollut varomaton. Miten minä olen voinut olla varomaton, kun en minä ole siinä vaiheessa voinut tietää, silloin kun minä en edes tiennyt, että näitä huijareita oli olemassa, että siinä linkissä minkä hän oli lähettänyt minulle, että siinä oli joku tämmöinen virus, joka hyökkää minun koneeseeni ja sitten kun minä avaan pankin niin kaikki häviävät siinä vaiheessa. Minä en saanut mitään korvauksia, siinä vaiheessa olisin tarvinnut apua.

T: Puuttuiko pankki rahasiirtoihisi?

H4: Yhden ainoan kerran ei muuten. Sekin on minun mielestäni tehty liian helpoksi, että voit ihan noin vaan siirtää 10 000 sinun omalta tililtäsi mihin tahansa ilman että sitä kyseenalaistetaan. Minun mielestäni pankkien pitäisi nyt myös ottaa vähän itseänsä niskasta kiinni ja pistää siihen, vaikka semmoinen parin kolmen päivän varoaika, että he ottaisivat selvää myös, että onko tämä

totta vai ei. Se ei olisi kovin vaikeata, että he ottaisivat yhteyttä asiakkaaseen, että hei, sinä olet nyt tekemässä tällöisen €10 000 siirron että sinun tilisi menee nolllille, että onko sinulla varaa pistää 10 000 tällöiseen ja että me olemme nyt tutkineet tätä tiliä, että tämä olisi huijarin tili, jolle olet siirtämässä rahoja että, haluatko todella lähettää nämä. Että se voisi olla yksi ajatus, se on semmoinen, jota minä ehkä kaipaaisin ja sitten ovat nämä kryptojutut. Tämä on esimerkki, että tällöinen henkilö, joka ei tiedä kryptovaluutasta mitään nämä ovat hirveän avuliaita auttamaan, että joo minä autan sinua ja että luodaan se kryptotili yhdessä. Sitten on ne salasanat ja he sanovat, että ota nämä salasanat talteen ja ylös, mutta huijari, joka on taustalla auttamassa voikin vaihtaa ne salasanat ja sitten sinä et saakaan enää niitä rahoja. Sinä maksat sinne koko ajan, että sinä saat sinun omat rahasi takaisin, mutta sinä et saakaan, kun se tili on sen huijarin. Sinä vaan näet, että siellä on rahaa, mutta et sinä saa niitä. Sitten tämä tällöinen kuuluisa hakkeri otti yhteyttä minun kaveriini, hakkeri, joka jahtaa näitä rahasijoitushuijareita, että me autamme sinua saamaan nämä rahasi takaisin ja hän maksoi sitä tosi ison summan varmaan €15-20 000 sille huijarille, että sinun täytyy maksa nämä tullausverot, että täällä on Fedexin auto lähdössä mukanaan sinulle pahvilaatikollinen rahaa. Sehän on ihan pelkkää huijausta. Fedex ei ensinnäkään kuljeta rahoja, toisekseen mikään firma ei lähetä rahaa pahvilaatikossa. Se oli sitten hänelle se viimeinen niitti ja sitten hän teki tällöisen ikävän ratkaisun

T: Olisiko vielä jotakin mitä haluaisit lisästä liittyen näihin omiin kokemuksiisi?

H4:Tavallaan mitä minä ehdotin sitä terapiaryhmää, tällöinen huijarin uhrit. Se olisi siinä ja sitten hän, joka sitä vetäisi, hän voisi arvioida sitä, että tarvitseeko tämä henkilö pari kolme kertaa yksilöterapiaa tai muuta sellaista. Se olisi semmoinen, joka olisi paikallaan koska tämä tilanne näiden huijausten johdosta ja tämä koko maailman tilanne on täysin kaoottinen. Nämä huijaukset vaan lisääntyvät ja lisääntyvät, oliko se 70 miljoonaa mitä täältä on lähtenyt viime vuonna. Keskimäärin €30 000/hlö mitä lähtee ,se on todella paljon, kun ajatellaan sitä, että se on vaan näiden huijareiden luksuselämään ja bilettämiseen ja huumeiden käyttämiseen ja tällöiseen. Ja se mikä minua aina sotii minun ajatusmaailmaani vastaan, kun ne lähettävät niitä kikkeliskokkeliskuvia, kun se ei ole sen ihmisen. Tämän on voinut joku henkilö lähettää tyttöystävälleen, kuvan, niin sitten sitä levitetään tuolla internetissä pitkin maailmaa. Siihenkin pitäisi joku sensuuri tulla tavallaan, ei Telegramilla ole mitään sensuuria, se on ihan sama mitä sinne laitetaan ja google chat on sama. No Instagram, he laittavat välillä, että joku on alle 18-vuotiaille kiellettyä. Tämä on myös yksi semmoinen, johon tulisi lainsäädännöllä vaikuttaa, koska kaikki eivät ehkä halua nähdä näitä kuvia.

Liite 5. Haastattelu 5

31.5.2025 klo 15-16 Teams-yhteys

T:tutkija

H5:haastateltu

T: Minkälainen tämä kokemus sinun kohdallasi oli?

H5: Joo, eli tämä oli tämmöinen Tinder -rakkaus, hyvin nopea ja intuitiivinen. Minä olen myös persoonaltani semmoinen, että kaikki heti minulle nyt -tyyppinen eli minä olin siinäkin mielessä aika loistava uhri tällaiselle. Oli lokakuuta 2023 kun me Tinderissä hänen kanssaan sitten matchattiin. Hän oli tämmöinen Carl -niminen herra tuolta Ranskasta ja hän oli muuttanut suomeen työn perässä ja se oli joku tämmöinen management, minä en nyt muista tarkalleen, että mihin se työ liittyi, mutta johonkin tällaiseen markkinointiyritykseen joka tapauksessa. Hän oli jo muutamat kuukaudet, kaksi - kolme kuukautta asunut suomessa ja kysyin että missä päin hän asuu ja hän kertoi, että Pasilassa. Hän lähetti minulle linkin tämmöisestä osoitteesta, joka oli siis Helsingissä Pasilassa. Me juttelimme niitä näitä ja hän vaan osasi sanoa minulle, sanottaa minulle semmoisia asioita, jotka minua kohtaan iski, eli hän täydensi, eli oli vaan tosi taitava. Sellaiset keskustelutaidot ja osasi lirkutella juuri minulle oikealla tavalla ja hän oli koko ajan huolissaan, että onko minulla kaikki hyvin ja kyseli aina kaikkea ja hän välitti kovasti ja sitten me jossain vaiheessa aloimme keskustella Whats Appin puolella. Hän hyvin nopeasti kysyi, että voidaanko siirtyä Whats Apin puolelle ja vaihdoimme numeroita. Hyvin nopeasti hän kertoi myös tästä harrastuksestaan, eli kyse oli tämmöisestä virtuaalihuujauksesta eli tämmöisestä mikä tämä nyt on kryptovaluutta juttu. Minulle on tullut näitä nyt useampikin tällainen ihan vastaavanlainen aloitus vastaan ja tämä on ihan selkeästi tällainen rinki mitä he pyörittävät siellä. Kuukauden verran suuripiirtein juttelimme ja meidän piti tavata hänen kanssaan, ja hän sattui kuitenkin lähtemään Ruotsiin hänen pomonsa kanssa työmatkalle, ja hän oli kolme viikkoa siellä ja aina kun hänen piti tulla takaisin niin hänen lähtemisensä suomeen viivästyi. Tämä kaikki tapahtui siis tämä huijaus tämän kuukauden - puolentoista kuukauden aikana. Minä ensin sanoin hänelle, että minua ei yhtään kiinnosta nämä kryptovaluutta-asiat, että joskus olen ollut kiinnostunut, että ilmainen rahahan kiinnostaa kaikkia, mutta hän jaksoi sinnikkäästi aina väillä siitä selittää ja osoittaa että se on helppoa ja että hän opastaa minua kädestä pitäen ja hän haluaa, että minä menestyn ja kun minä olen yksinhuoltaja ja rahat ovat tiukassa ja hän haluaa auttaa minua ja hän haluaa minulle kaikkea parasta. Siitä huolimatta, kun minä en lähtenyt siihen mukaan, hän lisäsi vielä vettä myllyyn, että aloitti meidän yhteistä tulevaisuuttamme

sanottamaan ja kertomaan, että mitä me voisimme tehdä yhdessä ja mistä minä haaveilen, ja omakotitaloa, ja ostetaan sitten sitä ja ostetaan sitten tätä, ja että hän haluaa sitten matkustella ja mitä me tekisimme sitten siellä matkoilla. Todella manipulatiivista oli se hänen tarinointinsa ja sitten loppujen lopuksi minä hänelle sitten lupasin, että kokeillaan pienellä summalla. Kokeiltiin sitä sitten sadalla eurolla ja hän juuri koko ajan kuvankaappauksien kanssa opasti minua niissä kädestä pitäen, että mitä pitää tehdä ja sitten me suoritimme sen prosessin läpi. He vielä saivat näkymään sen sata euroa jollain tavalla minun tililläni. Me ihmettelimme vielä sitä siellä, kun minä tein sitä rikosilmoitusta siellä, että minä selasin kännykkääni ja sieltä sitä mobiilia, että se näkyi täällä vielä silloin ja nyt sitä ei sitten enää yhtäkään näkynyt, että miten tämä on mahdollista. Minusta tuntui et minä olin tulossa hulluksi, mutta poliisi sanoi, että ei, että he ovat vaan niin taitavia et he saavat sen näkymään siellä. Sitten sen jälkeen minä uskalsin lähteä isommalla summalla kokeilemaan sitä ja sitten minulle tulikin palkka ja sitten pistimme koko sen kaksi tuhatta euroa siihen, ja siitä ne ongelmat sitten alkoivat. Sitten hän koko ajan selitti sitä, että kun se summa nousi ja että siellä oli keskusteluchatti ,mistä pystyi kysymään jotain. Sitten sieltä kautta me kyselimme lähinnä näitä joitakin että, sitä kautta keskustelimme, että miten me saamme nyt siirrettyä ne varat tilille. Sitä kautta tuli vielä semmoinen epäily, et me pesemme rahaa ja sitä kautta tuli sitten se paine sieltä, että täytyy saada lisää, että sinun pitää laittaa tänne viisituhatta tänne tilille, että sillä sinä osoitat, että sinä et pese rahaa ja että sinä olet siinä ihan puhtaat jauhot pussissa. Sitten tuli hirveä paniikki ja sitten hän sanoi, että hän lainaa minulle omia rahojaan ja sitten sitä kautta sain sitä luottamusta minuun lisää. Hän lainasi sieltä hänen kryptovaluuttatililtään jonkun sortin summan ja sitten se ei riittänytkään tänne yritykseen, vaan sitten sieltä uhattiin jotenkin lisää häntä, jonka vuoksi se summa sitten vaan nousi ja nousi. Minä sain ensimmäisen lainan otettua €18 500 ja sitten kun se ei riittänyt niin minä otin kaksi neljäntuhannen pikavippiä. Hän sai lainattua joltakin kaveriltaan rahaa ja sitten koko ajan painosti sitä, että minä saisin jostain lisää rahaa. Minä asuin silloin aso-asunnossa ja hän kysyi, ettenkö saisi kiinnitettyä sitä taloa siihen lainaan, tai saisinko rahaa lainaksi kavereiltani tai vanhemmiltani. Sitten aloin olla niin syvässä päädyssä, että aloin kyselemään lapseni isältä lainaan rahaa, kun tiesin, että hänellä pitäisi olla rahaa, koska hänen toinen vanhempansa oli valitettavasti menehtynyt. Kerroin hänelle tästä, mutta siis niin, että tämä on kaverin kanssa tehty työ ja sitten hän vaan sanoi minulle, että etkö sinä ymmärrä, että sinua on huijattu, että eihän tuollaista ole olemassakaan ja siitä se sitten lähti pikkuhiljaa purkaantumaan se, että ymmärsin tulleetni huijatuksi.

T: Minkälaista teidän yhteydenpitoa oli, oliko päivittäistä tai useita kertoja päivässä?

H5: Tinderistä me varmaankin muutaman päivän sisällä siirryttiin sine Whats Apin puolelle ja sitten kirjoiteltiin päivittäin. Itseasiassa kirjoiteltiin lähestulkoon koko päivä ja se oli ihan selvästi tietynä aikana eli viestittely alkoi iltapäivästä tai sitten aamupäivästä ja jatkui sinne ihan iltamyöhään. Heillä oli selkeästi niin sanotut työajat, joita he noudattivat. Se oli sellaista tosi intuitiivista ja koko ajan viestiteltiin siitä, kun hän heräsi. Hän osasi minulle sanoa niitä tiettyjä oikeita asioita ja sanoja mitä sillä hetkellä kaipasin, sitä sellaista romanttista huomioimista minun itsetuntoni pönkittämiseen, että hän välitti, kyseli paljon lapsista ja tuki paljon niissä asioissa mitä itse murehti siinä ja stressasin elämässäni ja oli vaan tosi taitava.

T: Rahanpyyntö oli sitä sijoitusta varten ensin, muuttuiko rahan pyynnön tarve jossakin vaiheessa?

H5: Joo, kyse oli koko ajan siitä kryptovaluutasta, että siinä ei ollut missään vaiheessa kyse siitä, että hän pyysi itselleen rahaa. Minä en ole niin sinisilmäinen enkä tyhmä. Tämä oli vaan niin taitavasti tehty, ettei hän missään vaiheessa itselleen pyytänyt rahaa, vaan se että hän antoi minulle rahaa, että hän lainasi minulle kryptovaluuttaa ja sillä tavalla tuki minua. Eikä tullut sellaista tunnetta, että hän olisi itsellensä mitään pyytänyt, päinvastoin hän halusi minulle hyvää ja minua auttaa, hän antoi minulle koko ajan sitä rahaa tavallaan eikä itsellensä mitään.

T: Hän näytti sinulle jotakin tilejä, oliko se niin että te katsoitte joltakin ruudulta reaaliaikaista kuvaa, vai oliko kyse joistakin kuvankaappauksista?

H5: Joo siis hän lähetti minulle aina linkkejä, joista minä menin. Siinä oli ensimmäinen ongelma. Muutama, ne viralliset, taisivat olla sellaisia, että minun piti näitä appeja ladata, missä minä muutan se valuutan siksi kryptovaluutaksi ja sinne mentiin linkin kautta. Siinä tuli se kompastuskivi, sinne huijaussivustoille olivat ne linkit. Hän lähetti minulle aina näitä ja kuvankaappauksien kautta mentiin, että hän opasti kädestä pitäen kuvankaappauksilla, että mitä piti tehdä.

T: Saitko häneltä muita dokumentteja valokuvia sellaisista tai valokuvia hänestä itsestään elämästään joka tuki tätä hänen tarinaansa?

H5: Kyllä ehdottomasti, että hän tavallaan, en tietenkään tiedä että onko tämä kyseinen henkilö olemassa, minä luulen kyllä että on, mutta että hän on jossain Iranissa tai jossakin, että hän lähetti tosiaan itsestään kuvia ja siitä omasta elämästään ja toimistostaan ja mitä hän syö ja että tässä nyt ollaan pomon kanssa illallisella ja itsestään myös niitä lähetteli, lähetteli kuvia kyllä, sai paljon minustakin kuvia sitten ja näin, että tavallaan, että se oli tavallaan totta se koko juttu siinä mielessä tai itselleni tuntui siltä.

T: Tämä sinun kokemasi oli kuitenkin poikkeava huijaus myös siitä näkökulmasta, että hän oli siis kertonut olevansa suomessa?

H5: Joo kyllä kertoi, että on suomessa ja lähetti tosiaan osoitteenkin, kun hän sanoi, että asuu Pasilassa ja minä kysyin, että missä päin niin hän sanoi osoitteen ja no tarkan ja tarkan mutta tyyliin että Hulluksetie 3 E 21 -tyyppisesti. Että hän antoi osoitteen ja minä tarkastin tietysti sen, että sellainen on olemassa.

T: Rajoittiko tämä tiedän viestittelyne normaalia elämääsi, sellaista tekemistä tai olemista mitä olisit muutoin tehnyt sillä ajalla tai tuliko sellaisia tilanteita, että jos sinä et vastannut viesteihin niin mitä sitten tapahtui?

H5: Ei, päinvastoin se tuki minun päivittäistä jaksamistani kun minä tunsin itseni rakastetuksi ja arvostetuksi ja että hän odotti, mutta kyllä siellä oli sellaisia hetkittäisiä tilanteita että jos minä en heti vastannut, tai minulla oli töissä vaikka tilanne että minä en pystynyt vastaamaan niin kyllä sieltä tuli sellaisia että hei rakas missä olet että olen huolissani sinusta, mutta eivät ne olleet koskaan millään tavalla aggressiivisia tai hän ei koskaan kiukutellut tai ollut minulle vihainen, vaan nimenomaan siis rakkaudellisesti huolissaan. Kun hän oli aina huolissaan, mikä tuntui tosi hyvältä, mutta ei tullut sellaista aggressiivista suuttumusta, että missä olet, eikä mitään, että olisi rajoittanut minun elämäni eikä tekemistäni, päinvastoin hän oli vaan kiinnostunut ja kannustava ja rakastava minkä takia minun tunteeni sitten tietysti heräsivät.

T: Keskustelu ei siis koskaan muuttunutkaan aggressiiviseksi?

H5: Ei, vasta siinä loppuvaiheessa, kun minä olin käynyt siellä poliisilaitoksella tai siinä tosiaan varmaan viimeset viestit kun hän tavallaan yritti vielä heittää vettä myllyyn, niin siitä, että sinä olet minulle velkaa, ymmärräthän sinä sen. En minä muista, että uhkailiko hän minua joillain viranomaisilla itse, että ainoastaan siellä sovelluksessa silloin sen asiakaspalvelun kanssa sieltä tuli se uhkaus, että he epäilevät siitä rahanpesusta ja että finanssivalvojat lähtevät minun perääni. Tämä henkilö itse ei ollut missään vaiheessa aggressiivinen, että vaan siinä loppuvaiheessa oli tosiaan vähän sellaista, että sinä olet minulle velkaa, että ymmärräthän sen, että hän on myös hänen ystävilleen velkaa ja näin päin pois, että haluanhan minä hänen kanssaan selvittää tämän asian ja että yhdessään me selviämme tästä, että ei mitään hätää. Sitten kun minä rupesin itse panikoimaan ja itkin ja olin ihan hysteerinen, että mitä tässä tapahtuu ja että viedäänkö minun lapseni ja olen veloissa ja apua, apua. Kun minulle tuli se paniikki hän oli koko ajan vaan hirveän rauhallinen ja rauhoitteli että kaikki järjestyy rakas, että ei ole mitään hätää,

että hän on minun kanssani tässä, että minä olen turvassa ja oli tosi rauhallinen ja sellainen rakastava ja ymmärtäväinen ja tuki tosi paljon sitä minun pahaa oloani.

T: Kun keskustelit lapsesi isän kanssa rahasta ja hän totesi sinulle, että sinua on huijattu, oliko tämä ensimmäinen kerta, kun sinulle tuli ajatus siitä, etteivät asiat olisi siten, miten sinulle oli kerrottu, vai oliko sinulle tullut minkäänlaisia epäilyksiä ennen sitä?

H5: Ei ollut herännyt aiemmin, ei mitään epäilyksiä tai että ainoastaan siinä kohtaa, kun tämä minun lapseni isä, että hän tosiaan minulle sanoi, että haloo pahvi, että tuohan kuulostaa todella utopistiselta, tietenkin vähän ja sitten siinä vaiheessa, että häh että mitä. Ja sitten kun aloin muistelevaan niitä asioita taaksepäin, että sitten minulle tuli siinä vaiheessa se, että niin, aivan totta, että siinä vaiheessa vasta itselläni alkoi ymmärrys syntyä, että tosiaan, että mahdollisuus on nyt olemassa.

T: Mitä tapahtui sen jälkeen, kun sinulle selvisi, etteivät asiat olekaan ihan niin kun sinulle on kerrottu?

H5: Siinä vaiheessa, kun minä ymmärsin sen, minä purskahdin ihan lohduttomaan itkuun ja lapseni isä lohdutti minua siinä. Hän sanoi, että seuraavana päivä sinä menet poliisilaitokselle ja teet asiasta rikosilmoituksen. Minä soitin lähisukulaiselleni silloin seuraavana aamuna, hän oli silloin eläkkeellä niin minä tiesin, että hän on kotona ja sitten minä vaan sanoin hänelle, että älä nyt säikähdä, että minä tarvitsen sinua, että tule meille, että minä haluan sinun kanssasi jutella, että kaikki on hyvin, mutta tule meille, minä haluan sinun kanssasi jutella. Vein lapseni päiväkotiin ja tämä lähisukulainen, hän tuli meille ja kerroin tämän koko tarinan hänelle alusta loppuun asti ja itkin ja itkin hysteerisesti, aivan siis hysteerisesti, ja sitten hän tietysti lohdutti ja sitten me tutkimme, että miten se rikosilmoitus tehdään ja sitten minä soitin sinne Riku -päivystykseen ja kerroin tämän tarinan niin lyhykäisyydessään kun minä pystyin. Hän sanoi sieltä, että todella erikoinen tarina, mutta että ei siis vähäteltyt, vaan sitä että ei ole tällaisia huijauksia tiennyt, että on olemassa, ja sitten vain kannusti menemään tekemään sen rikosilmoituksen. Hän antoi minulle muutaman numeron mihin pystyin soittamaan, että sain itselleni tukea ja sitten me menimme saman tien silloin aamulla tekemään se rikosilmoitus poliisiasemalle.

T: Mitä rikosilmoituksen tekemisestä seurasi, saatiinko henkilö kiinni tai käsiteltiinkö juttu?

H4: Rikostutkija tutki sitä noin vuoden nimikkeellä törkeä petos. Sain siitä hiljattain ne paperit, että ne lopettivat tämän tutkimisen. Olin hämmästynyt siitä, että he olivat todellakin tutkineet sitä pitkään ja hartaasti ja etsineet kaikki ne jäljet. Minullahan oli todella paljon sitä todistusaineistoa, kun oli kaikki kuvankaappaukset ja kaikki olemassa. Minä lähetinkin tälle tutkijalle silloin kaikki

ne kuvankaappaukset, en kaikkia toki, kun niitä oli niin valtavasti, mutta ne tavallaan missä olivat ne polut, että mihin me menimme ja milloin me menimme ja mihinkäkin appiin, ja kaikki puhelinnumerot, ja nimet, ja kuvat tästä henkilöstä. Osa jäljistä meni jollekin Maltan tilille ja osa jäljistä meni tosiaan sinne Ranskaan. Sitten se oli vaan lopetettu, että tutkiminen oli päätetty lopettaa, kun se meni ulkomaille, niin he olisivat tarvinneet sen maan poliiseja. He olivat ajatelleet sen niin, että kun on kyse niin tavallaan niin sanotusti pienestä rikoksesta ja summasta ja se että he eivät saa sitä henkilöä kiinni ja maksusysteemiin, se on täysi mahdottomuus, niin he olivat lopettaneet sen tutkinnan siihen. Olihan se minullekin ihan selvä, ihan ilmi selvää, että häntä ei tulla koskaan saamaan kiinni sitä ihmistä, että ne velat jäivät sitten minulle maksettaviksi tietenkkin.

T: Kävitkö missään vaiheessa tämän henkilön kanssa siitä keskustelua, että nyt sinusta tuntuu, ettei tämä ole ok, että hän on huijannut sinua, miten hän reagoi siihen?

H5: No, minä en vissiin missään vaiheessa hänelle sanonut sitä, että hän on minua huijannut. Minulla oli muutaman kerran sellainen tunne, että mitä minä hänelle sanoin, että voiko tämä olla mahdollista, kun se appi missä oli se customer service, niin minä muutaman kerran sanoin, että ovatkohan he huijareita, että onko tämä appi turvallinen ja onko tämä kyseinen systeemi huijausta. Minä kyseenalaistin sitä, mutta en koskaan Carlia ja tosiaan hän ei koskaan missään vaiheessa käynyt ikäväksi tai tavallaan hän ei ehkä voinut käydä ikäväksi, koska minä pysäytin sen siihen kohtaan, kun ymmärsin että hän on huijannut minua. Kun me menimme sinne poliisilaitokselle, niin se poliisi sanoi, että älä missään nimessä anna hänelle tietenkään penniäkään rahaa ja älä keskustele hänen kanssaan enää yhtään mistään. Kun minä en vastannut enää hänen viesteihinsä, niin hän viestitteli minulle, että ymmärräthän että me olemme yhdessä tässä ja että minä olen hänelle velkaa ja hän on kavereillensa velkaa, mutta ei hän missään vaiheessa mitään ikävää mielestäni sanonut tai tehnyt, ei minulla ole sellaista muistikuvaa ja sitten hän lopetti sen viestittelyn jossakin vaiheessa ja vain sanoi, että hän on huolissaan minusta ja ikävöi minua ja yritti sillä tavoin saada minua vielä siihen mukaansa.

T: Mikä sinua on auttanut selviytymään?

H5: Minulle on tapahtunut niin paljon asioita elämässä. Olen hyvin periksiantamaton luonne ja tietenkin lapsethan ovat minulle a ja o. Ilman muuta, siis he ilmiselvästi on se syy elää, mutta minä olen hyvin periksiantamaton ihminen ja jotenkin sellainen että kaikella on tarkoituksensa. Ja tietysti läheiset ja ystävät. En minä uskaltanut tai kehdannut kertoa pitkiin, pitkiin aikoihin tästä kellekään ja minun on vaikeata vieläkin puhua siitä. Muutamat ystävät tietävät. Riku -sivuilta sain tietoa maria-akatemiasta ja sitten minä googletin kaikkea, kun minulla oli kova tarve keskustella

aiheesta jonkun kanssa, joka tietää, että miksi minulle on tapahtunut näin ja että mitä minä teen nyt ja mitä, mitä, mitä, niin sieltä minä pääsin sinne maria-akatemiaan ja sieltä minä sain tällaisen niin oman henkilön, jonka kanssa me pari kertaa juttelimme tästä aiheesta.

T: Mikä olisi ollut sellainen apu/tuki mitä olisit siinä tilanteessa kaivannut?

H5: Keskustelu, se että tästä on vielä niin mediassa ja somessa niin vähän tietoa tällaisesta, että semmoista asiantuntijatukea, kun se että tuntui että olen täysin yksin sen tilanteen kanssa, olisi ollut ehkä se, mutta onneksi oli tuo maria-akatemia nyt sitten olemassa.

T: Entä olisitko kaivannut juridista tukea?

H5: Sitten kun tietysti ne velat menivät ulosottoon niin ne rahat, niin tavallaan. Kun minä menin heti sinne poliisilaitokselle, johon minä sain sen niin sanotun juridisen puolen siitä, että eihän tälle tilanteelle, en minä ehkä koe, että tuossa olisi pystynyt juridisesti minua kukaan auttamaan. Tilanne oli jo päällä, velat oli otettu ja tietenkin jäivät minun maksettaviksi, että siitähän minä soitin sinne talousneuvontaan kaupungille ja oikeus.fi kautta juttelin, että mitä näille raha-asioille tapahtuu ja mitä minun tilanteelleni pitää tehdä. Se oli tavallaan ehkä se juridinen puoli, olisin toki tarvinnut sitä apua, mutta osasin itse etsiä ne polut.

Minun tietojani he eivät olleet luovuttaneet, että tässä oli se, että he eivät koskaan missään vaiheessa pyytäneet minun tilitietojani, pankkitietojani tai mitään, koska he onnistuivat hoitamaan minun kauttani tavallaan sen likaisen työn. Sitten kun poliisi neuvoi, että ihan varalta suljet sen sinun tilisi ja hankit uudet kortit .Ja tietenkin niille velkojille piti ilmoittaa, että on tapahtunut tällainen rikos ja minua neuvottiin, että sanon vaan sinne velkojille suoraan, että voivat laittaa prosessin mukaisesti ulosottoon ne velat, että ei ole maksukykyä.

T: Haluatko vielä sanoa jotakin?

H5: Olen törmännyt nyt valitettavan usein näihin kryptovaluutta caseihin. Tinderissä he aloittavat se keskustelun ihan samalla tavalla, että hei, olen muuttanut suomeen työn perässä ja asun siellä. Minusta tulisi loistava rikostukija tai joku Tinder-tutkija näissä caseissa, että osaan tehdä jo ne oikeat kysymykset, että missä päin suomea sinä asut, mitä sinä teet, onko niitä firmoja olemassa suomessa missä he ovat töissä ja sitten seuraavaksi, kun he alkavat kyselemään siitä, että saavatko he minun puhelinnumeroni, että voidaanko me keskustella Whats Apissa ja että minulla on tällainen, että hän kiinnostunut kryptovaluutasta, niin lopettakaa ihmiset siinä vaiheessa. Olisin säästynyt niin monelta murheelta, jos minä olisin googletanu sen puhelinnumeron minkä hän antoi. Tässä on yksi hyvä neuvo, että googleta se puhelinnumero ja

että mihin sen johtaa juurensa. Minä olisin säästynyt siinä vaiheessa, minun hälytyskelloni olisivat soineet.

T: Mainitsit että sinua on lähestytty samalla tavalla uudestaan?

H5: Se oli se poliisi, se poliisi sanoi, että nämä ovat ihan ammatti rikollisia, eli he ovat ammattilaisia, heitä on pitkään koulutettu tietynlaiseen manipulaatioon ja he ovat erittäin taitavia siinä ja että se on korkeasti kehittyntä rikollisuutta, että he ovat vaan tosi tosi, tosi taitavia siinä tänä päivänä ja että se on ihan erilaista, kun aikaisemmin ja mitä esimerkiksi suomessa nämä taparikolliset tekevät. On Areenassakin katsottu näitä rakkausrikoshuijausjuttuja, että se on vaan niin paljon hienostuneempaa, eli minä en ikinä ajatellut, että minä menisin tällaiseen, mutta se oli todella hämmentynyt se rikostutkija, jonka kanssa juttelin, että tämä oli todella taitavasti suoritettu.

Ihan varmasti tulevat olemaan nämä sotasankaritarinat ja nämä että minun äitini on sairas tai vammautuneena, niin menneen talven lumia, että tulee sitä modernia kantaa, tarinaa että ihmiset haluavat helppoa rahaa, sehän minullakin oli tavallaan takaraivossa. Olen köyhä yksinhuoltaja lasten kanssa ja semmoinen, jota raha, se kiinnostaa kaikkia, että tavallaan kun se meni taitavasti ja hempeästi ja hitaasti. No ei tämä kyllä hidasta ollut mutta minun tahtisesti ja taitavasti ja tosiaan, näitä on ollut useampikin Tinderissa, jotka ovat aloittaneet sen keskustelun ja sen systeemin ihan tismalleen samalla lailla. Kerran minä yhdelle sanoin englanniksi, että sano kollegallesi terveisiä, että hän sai minulta huijattua kolmekymmentätuhatta, että olette te tänä päivänä tosi taitavia, että te pilaatte ihmisen elämän. Hän sitten poisti minut sieltä. Voisin aloittaa itse metsästäämään heitä sieltä.

T: Oliko todellakin niin, että tapahtuma kesti 1-1,5 kk tutustumisesta rikosilmoituksen tekemiseen ?

H5: Kyllä, minä olen aina ollut persoonana semmoinen hätähousu, että kaikki täytyy tapahtua minulle heti välittömästi nyt ja minä olin vaan loistava uhri hänelle siinä mielessä. Minä en jää kovasti asioita pohtimaan, kun minä haluan jotain, niin mennään sitten nopeasti eteenpäin, ikävä kyllä.

Mikä merkitys tai miten paljon tämä haittaa elämää, kuinka paljon minäkin olen nyt menettänyt asioita elämässäni tämän takia ja miten paljon se on muuttanut minun elämäni ja pilannut paljon asioita. On mennyt luottotiedot ja miten minun mielenterveyteni on siitä kärsinyt tavallaan, että lyhytkestoinen tapahtuma että puolitoista kuukautta, mutta kuinka paljon ja pitkään se vaikuttaa minun elämäni ja kuinka paljon se pilasi. Haluan myös painottaa sitä että mikään ei

ole lopullista ja minä olen yrittänyt semmoista mantraa itselleni että se on vaan rahaa että lapset ovat terveitä, minä itse olen terve, meillä ei ole mitään syöpää mihin me olemme kuolemassa, mutta eihän se lohduta siinä mielessä että raha on kuitenkin välttämättömyys ja kun me elämme ihan täysin kädestä suuhun tällä hetkellä että joudun miettimään että ostanko minä kinkkua vai juustoa leivän päälle vai jätänkö molemmat ostamatta, niin kyllähän se harmittaa, mutta sellaista se elämä on, eipä siinä mitään, pitää vaan mennä päivä päivältä eteenpäin ja yrittää ajatella positiivisesti asioita, mutta onhan se vaikeata.

Liite 6. Haastattelujen teemarunko

Minkälainen oli romanssipetos haastateltavan kohdalla.

Erehdyttämisestä:

- Minkälaista oli yhteydenpito, missä kanavassa se tapahtui, oliko se toistuvaa, vuorokauden aika, yms.
- Mihin tarpeeseen/tarkoitukseen rahaa pyydettiin
- Minkälaista materiaalia esitettiin tarinan tueksi
- Milloin/missä vaiheessa tulivat ensimmäiset epäilykset siitä, etteivät asiat ole kuten oli kerrottu tai ymmärrys huijatuksi tulemisesta.

Grooming ja vuorovaikutus:

- Rajoittiko suhde arkea tai muutoin siihen kuuluvaa tekemistä, mitä ja miten, rajoittiko suhde yhteydenpitoa muihin tärkeisiin ihmisiin
- Uhkailun tai rajoittavuuden kokemus, missä vaiheessa tämä tapahtui, minkälaisia tuntemuksia tämä herätti
- Kokiko haastateltava suhteessa muuta esim. syyllistämistä, syyttelyä, mustasukkaisuutta, vähättelyä, nöyryyttämistä, pilkkaamista, arvostelua, painostamista
- Jos haastateltava koki pelkoa niin minkälainen oli pelko ja mistä se tuli

Lopuksi:

- Miten asia päättyi, missä vaiheessa syntyi varmuus, että on tapahtunut huijaus
- Mikä on auttanut selviytymään tilanteesta
- Minkälaista apua/tukea/neuvoja tilanteessa olisi tarvittu
- Olisiko ollut tarvetta juridiselle avulle